

ZBO- verantwoording 2019

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

Inhoud

1	Inleiding	5	
1.1	Overzicht en samenvatting gerealiseerde kosten	5	
1.2	DNB brede ontwikkelingen	8	
1.3	Doelmatigheid en rechtmatigheid	8	
1.4	Over deze ZBO-verantwoording	8	
2	Toezicht	9	
2.1	Gerealiseerde kosten Toezicht	9	
2.2	Financiering	9	
2.3	Bereikte resultaten	11	
2.3.1	Sector-overstijgend	11	
2.3.2	Sectorspecifiek	17	
2.3.3	Banken	18	
2.3.4	Verzekeraars	24	
2.3.5	Pensioenfondsen	28	
2.3.6	Trustkantoren	33	
2.3.7	Beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen	35	
2.3.8	Betaal- en elektronischgeldinstellingen	37	
2.3.9	Overige instellingen	39	
2.3.10	Toezicht op Bonaire, Sint Eustatius en Saba	39	
2.4	Key Performance Indicators	43	
2.5	Risicobeheersing	50	
3	Resolutie en depositogarantiestelsel (DGS)	53	
3.1	Inleiding	53	
3.2	Gerealiseerde kosten Resolutie en DGS	54	
3.2.1	Gerealiseerde kosten Resolutie	54	
3.2.2	Gerealiseerde kosten DGS	57	
3.3	Financiering	59	
3.4	Bereikte resultaten	60	
3.4.1	Synergie	60	
3.4.2	Bereikte resultaten Resolutie	60	
3.4.3	Bereikte resultaten DGS	64	
3.5	Key Performance Indicators	68	
3.6	Risicobeheersing	71	

4	Bijlage 1 Toetsingen, markttoetreding, interventie en handhaving	72
	Bijlage 2 Details capaciteit en financiering	77
	Bijlage 3 Verslaggevingsgrondslagen, kostentoerekening en rechtmatigheid-criteria	82
	Bijlage 4 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	84
	Bijlage 5 Controle verklaring van de onafhankelijke accountant	85
	Bijlage 6 Afkortingenlijst	89

1 Inleiding

DNB maakt zich als toezichthouder en resolutie-autoriteit sterk voor een solide en integer financieel stelsel in Nederland. Daarom ziet zij erop toe dat financiële instellingen hun verplichtingen kunnen nakomen en, indien nodig, zorgvuldig en gecontroleerd kunnen worden afgewikkeld. Deze toezicht- en resolutietaak voert DNB uit als Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO).

De ZBO-verantwoording werd op 15 april 2020 besproken met vertegenwoordigers uit de verschillende financiële sectoren. Het verslag van de panelbijeenkomst, evenals de lijsten met acties en adviezen die hieruit zijn voortgekomen, zijn te vinden op de website van [DNB](#).

1.1 Overzicht en samenvatting gerealiseerde kosten

De gerealiseerde kosten voor de ZBO-taken van DNB in 2019 zijn EUR 183,1 mln.

Voor de toezichttaak is DNB met een realisatie van EUR 164,8 mln binnen het kostenkader 2019 van

EUR 165 mln gebleven, maar heeft de begroting van EUR 164 mln overschreden. Voor het opvangen van risico's als gevolg van de Brexit bevatte het kostenkader 2019 een flexibele schil van EUR 1 mln. Na akkoord van het ministerie van Financiën heeft DNB hier een beroep op gedaan. De kosten voor Resolutie en DGS zijn met EUR 18,3 mln binnen de begroting van EUR 20,9 mln gebleven. Voor de taken Resolutie en DGS is er geen sprake van een kostenkader.

In tabel 1 hieronder worden de gerealiseerde kosten 2019 voor alle ZBO-taken van DNB weergegeven¹.

Tabel 2 bevat de verdeling van de kosten naar doelgroepen. Voor de taak Toezicht zijn de kosten voor de doelgroepen significante en overige banken, het toezicht op Bonaire, Sint Eustatius en Saba en het toezicht op zorgverzekeraars lager dan begroot. Voor de overige doelgroepen komen de kosten hoger uit. De afwijkingen worden nader toegelicht in de sectorspecifieke paragrafen. Voor Resolutie en DGS geldt dat alle taken binnen de begroting zijn uitgekomen.

¹ Door afrondingsverschillen kan het voorkomen dat de gepresenteerde totalen en verschillen tussen gerealiseerde en begrote kosten niet volledig op elkaar aansluiten. Dit geldt voor alle tabellen in deze ZBO-verantwoording.

6 Tabel 1 Gerealiseerde kosten 2019 ZBO-taken DNB¹

EUR miljoen

Meerjarig kostenoverzicht per ZBO-taak	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Kostenkader Toezicht (inclusief flexibele schil Brexit van EUR 1 mln)					165	
Toezicht	145,0	154,0	157,1	164,8	164,0	0,8
Resolutie en DGS	4,6	14,2	17,5	18,3	20,9	-2,6
Totaal	149,7	168,1	174,6	183,1	184,9	-1,8
Opbrengst verkoop panden		-11,1				
Totaal ZBO taken incl. opbrengst verkoop panden	149,7	157,0	174,6	183,1	184,9	-1,8
DGS Coulancregeling		1,4				
Totaal kosten incl. Coulancregeling	149,7	158,4	174,6	183,1	184,9	-1,8

¹ Door afrondingsverschillen kan het voorkomen dat de gepresenteerde totalen en verschillen tussen gerealiseerde en begrote kosten niet volledig op elkaar aansluiten. Dit geldt voor alle tabellen in deze ZBO-verantwoording.

Tabel 2 Kostenverdeling per doelgroep

EUR miljoen

Kostenverdeling doelgroepen	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Budget 2019	Verschil R-19-B19
Toezicht op significante banken	40,9	40,4	46,0	44,9	48,7	-3,8
Toezicht op overige banken	20,3	20,6	23,9	24,5	26,6	-2,1
Toezicht op verzekeraars	36,4	35,1	34,1	40,1	35,8	4,3
Toezicht op zorgverzekeraars	4,2	4,6	4,8	3,5	3,6	-0,1
Toezicht op pensioenfondsen	27,7	26,9	29,7	31,0	30,6	0,4
Toezicht op beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen	6,6	6,2	7,2	8,1	7,2	0,9
Toezicht op betaalinstellingen	3,2	4,4	5,1	6,9	5,6	1,3
Toezicht op trustkantoren	4,5	4,3	3,9	4,9	4,1	0,8
Toezicht op casino's, cc en sanctiewet	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	0,0
Financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba	1,1	1,2	2,2	0,8	1,7	-0,9
Totaal Toezicht	145,0	143,8	157,1	164,8	164,0	0,8
Resolutie banken		4,9	6,0	6,1	6,9	-0,8
Resolutie verzekeraars			1,2	3,1	4,1	-1,0
Depositogarantiestelsel (NL)		7,5	10,1	8,8	9,6	-0,8
DGS Bonaire, Sint Eustatius en Saba		0,7	0,2	0,3	0,3	0,0
DGS Coulancregeling		1,4				
Totaal Resolutie en Dgs	4,6	14,6	17,5	18,3	20,9	-2,6
Totaal ZBO	149,7	158,4	174,6	183,1	184,9	-1,8
Opbrengst verkoop panden		11,1				
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	149,7	169,5	174,6	183,1	184,9	-1,8

1.2 DNB brede ontwikkelingen

DNB heeft in 2019 in het kader van het bankbrede programma Huisvesting DNB meer kosten gemaakt dan begroot. Het effect hiervan op de ZBO-taken bedraagt in totaal EUR 4,6 mln; circa EUR 4,2 mln voor de taak Toezicht en circa EUR 0,4 mln voor de taken Resolutie en DGS. DNB heeft bijgestuurd op de overige bankbrede kosten t.b.v. de ZBO-taken om deze hogere huisvestingskosten te dempen. Dat is deels gelukt, waardoor de intern toegerekende kosten zijn uitgekomen op een overschrijding van EUR 2,6 mln voor de taak Toezicht (zie tabel 3) en een onderschrijding van EUR -0,3 mln voor de taken Resolutie en DGS (zie tabellen 14 t/m 17).

1.3 Doelmatigheid en rechtmatigheid

DNB streeft naar volledige doelmatigheid en rechtmatigheid van haar uitgaven. In dit kader beoordeelt DNB zelf de doelmatigheid (zie hoofdstuk 2.4). Daarnaast rapporteert de accountant in het rapport van feitelijke bevindingen over feitelijke observaties inzake met het ministerie van Financiën overeengekomen werkzaamheden

ten aanzien van doelmatigheid. Ook beoordeelt de externe accountant ieder jaar de rechtmatigheid van de ingezette financiële middelen. Hierover rapporteert de accountant in een tweedelig verslag als onderdeel van het DNB jaarverslag: in het verslag van bevindingen beoordeelt hij de doelmatigheid en in de controleverklaring de rechtmatigheid². Hiermee geeft DNB tevens invulling aan de verplichting die voortvloeit uit de Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft). Als norm geldt dat meer dan 98 procent van de uitgaven rechtmatig is. In 2019 bedraagt dit percentage 100 procent. In 2017 en 2018 bedroeg dit percentage 99,3 respectievelijk 99,7 procent.

1.4 Over deze ZBO-verantwoording

In deze verantwoording leest u hoe DNB in 2019 invulling heeft gegeven aan de Toezicht-, Resolutie- en DGS taak. In hoofdstuk 2 wordt toegelicht welke inspanningen DNB in het kader van haar Toezichttaak heeft verricht, welke resultaten zijn bereikt en wat de kosten hiervan zijn geweest. Hetzelfde geldt voor hoofdstuk 3 met betrekking tot de Resolutie en DGS taak.

² Zie bijlage 5: Controleverklaring van de externe accountant.

2 Toezicht

In dit hoofdstuk leest u hoe DNB in 2019 invulling heeft gegeven aan haar toezichttaken: er wordt een overzicht gegeven van de sector-overstijgende toezichtinspanningen en resultaten van DNB en er wordt ingegaan op enkele belangrijke toezicht-activiteiten per sector. Tevens wordt toegelicht hoe DNB de beschikbare financiële middelen heeft aangewend.

2.1 Gerealiseerde kosten Toezicht

De gerealiseerde toezichtkosten bedragen in 2019 EUR 164,8 mln. De realisatie 2019 komt daarmee EUR 0,8 mln boven de begroting uit, maar blijft wel binnen het kostenkader. De extra inzet voor de Brexit heeft ertoe geleid dat de hiervoor opgenomen flexibele schil is aangewend.

Toelichting directe kosten

De toelichting op significante verschillen tussen realisatie en begroting 2019 voor de directe kosten.

Personeelskosten (EUR -2,8 mln)

De lagere personeelskosten bij Toezicht zijn het gevolg van lagere gemiddelde salariskosten. Dit is onder andere het gevolg van het gebruik van bijvoorbeeld aanloopschalen en verjonging van het personeelsbestand. Daarnaast was er sprake van de ingroei van de formatie, ultimo 2019 was de formatie van Toezicht geheel op niveau.

Externe inhuur (EUR +1,2 mln)

In 2019 is er meer externe inhuur nodig geweest dan aanvankelijk begroot. De overschrijding van de externe inhuur betreft voornamelijk ondersteuning bij interventiewerkzaamheden.

Afschrijvingen (EUR -0,5 mln)

De afschrijvingskosten vallen EUR 0,5 mln lager uit door een latere oplevering van een project. Deze kosten zullen daardoor in latere jaren vallen.

2.2 Financiering

De in rekening gebrachte toezichtkosten bedroegen in totaal EUR 164,9 mln, bestaande uit opbrengsten uit heffingen en ontvangsten uit boetes en dwangsommen van de sector (zie tabel 4). Nog niet alle heffingen zijn gefactureerd. Daarnaast ontvangt DNB een bijdrage van de overheid voor het toezicht op Bonaire, St Eustatius en Saba. Het verschil met de kosten wordt verrekend met de sector en de overheid (Bonaire, St Eustatius en Saba). Voor de verrekening met de sector wordt uitgegaan van de Wbft 2019, waarin is bepaald dat het exploitatieverschil per categorie instellingen plaatsvindt. De exploitatieverschillen van de sectoren worden nagenoeg geheel bepaald doordat de gerealiseerde kosten afwijken van de begroting. In de sector-specifieke paragrafen worden de afwijkingen van de begroting toegelicht.

10 **Tabel 3 Gerealiseerde toezichtkosten naar kostensoort**

EUR miljoen

Kostenverdeling Toezichtbegroting	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Directe kosten Toezicht						
Personeelskosten	71,0	74,5	77,9	80,7	83,5	-2,8
Externe inhuur	9,0	5,4	5,6	7,0	5,8	1,2
Afschrijvingskosten	1,9	1,8	1,3	0,7	1,2	-0,5
Juridische adviezen	7,2	7,1	6,1	6,4	6,5	-0,1
Overige beheerskosten ¹	4,1	5,0	5,4	5,3	5,0	0,3
Totaal directe kosten Toezicht	93,2	93,8	96,2	100,3	102,0	-1,8
Toegerekende kosten Toezicht						
ICT, Facilitair en overige diensten ²	51,9	60,2	60,9	64,5	62,0	2,6
Totaal toegerekende kosten	51,9	60,2	60,9	64,5	62,0	2,6
Totaal kosten	145,0	154,0	157,1	164,8	164,0	0,8
Opbrengst verkoop panden		-10,2				
Totaal kosten inclusief opbrengst panden	145,0	143,8	157,1	164,8	164,0	0,8
Kostenkader (inclusief flexibele schil Brexit van EUR 1 mln)	153,4	155,1	157,3	165,0		

¹ Deze post is inclusief begrote bedragen voor EBA en EIOPA.

² Zie paragraaf 1.2 voor toelichting

De verrekening van de boetes en dwangsommen is gebaseerd op de opgelegde boetes en dwangsommen, zoals opgenomen in tabel 22. Het bedrag dat in totaal is opgelegd in 2019 bedraagt EUR 1,1 mln. In 2019 is EUR 0,9 mln ontvangen aan boetes en dwangsommen die zowel opgelegd zijn in

2019 als in eerdere jaren, zie tabel 31. De verrekening van de ontvangen boetes en dwangsommen vindt plaats volgens de Bbft. Dat betekent dat de verrekening naar rato van de gerealiseerde kosten per doelgroep plaatsvindt.

Tabel 4 Exploitatieresultaat toezichtkosten in 2019

EUR miljoen

	Gerealiseerde kosten	Opbrengsten uit heffingen	Verrekening boetes en dwangsommen	Te verrekenen met sector	Te verrekenen met overheid
Banken	69,4	75,6	0,4	-6,5	-
Verzekeraars (exclusief Zorg)	40,1	36,1	0,2	3,8	-
Zorgverzekeraars	3,6	3,7	0,0	-0,1	-
Pensioenfondsen	31,0	30,4	0,2	0,4	-
Beleggingsinstellingen en -ondernemingen	8,1	7,4	0,0	0,7	-
Betaal- en elektronischgeldinstellingen	6,9	5,2	0,0	1,6	-
Trustkantoren	4,9	4,0	0,0	0,9	-
	-	-	-	-	-
Overige instellingen	-	-	-	-	-
Bonaire, St Eustatius en Saba*	0,8	1,7	-	-	-0,9
Totaal	164,8	164,1	0,9	0,8	-0,9

* Ontvangsten uit heffingen totaal EUR 1,7 miljoen waarvan voorschot van de overheid EUR 1,7 mln en heffingen sector EUR 0,0 mln.

2.3 Bereikte resultaten

Hieronder volgt een (niet-uitputtend) overzicht van de sector-overstijgende toezichtinspanningen en resultaten. Daarna wordt ingegaan op enkele belangrijke toezichtresultaten per sector.

2.3.1 Sector-overstijgend

In haar Visie op Toezicht 2018-2022 heeft DNB drie speerpunten geformuleerd waarop in het toezicht, naast de reguliere toezichtactiviteiten, extra gefocust wordt. Deze speerpunten adresseren technologische ontwikkelingen, toekomstgerichtheid en duurzaamheid en financieel-

economische criminaliteit. In deze paragraaf leest u een overzicht van de belangrijkste toezichtinspanningen en resultaten op deze speerpunten in 2019.

Speerpunt 1 – DNB speelt in op technologische vernieuwing in de financiële sector

De financiële wereld blijft in beweging. Voortgaande digitalisering en specifieke technologische ontwikkelingen zoals toepassing van *artificial intelligence* maken nieuwe producten en diensten mogelijk, waardoor ook nieuwe partijen de markten betreden. Digitalisering vraagt om een juiste balans tussen het

benutten van kansen en het beheersen van risico's. Digitalisering is niet nieuw voor DNB, maar er is toch nog veel winst te behalen. Dit is ook de reden dat we verdere digitalisering van onze organisatie in 2019 als nieuwe strategische prioriteit hebben bestempeld. Wij hebben onszelf als doel gesteld om in 2025 in al onze taakgebieden digitaal te werken en op digitaal gebied een erkend volwaardig participant in de financiële sector te zijn. In 2019 hebben we de eerste stappen hiertoe gezet door een Chief Data Office (CDO) op te richten dat verantwoordelijk wordt voor de realisatie van deze doelstelling. Daarnaast is een Chief Innovation Office Toezicht (CIOT) opgericht dat voor onze toezichtorganisatie een aanjagende rol speelt bij het realiseren van onze digitale strategie.

Specifieke technologische ontwikkelingen vragen soms om een specifieke toezichtreactie. Er blijft sprake van een gestage opkomst van nieuwe crypto-toepassingen en een verdere evolutie van het bijbehorende crypto-ecosysteem. Vanwege de risico's van crypto's voor consumenten en in het kader van het bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering is een passend en proportioneel regelgevend kader opgesteld. Ook zijn we in 2019 met richtlijnen (*'general principles'*) gekomen voor het gebruik van kunstmatige intelligentie door financiële instellingen.

In de digitale strategie heeft DNB besloten om het digitaal loket toezicht (DLT) en het digitaal loket rapportages (DLR) zo snel als mogelijk te integreren en toe te werken naar één loket voor onder toezicht staande instellingen: Mijn DNB. Doel is om de wederzijdse informatie uitwisseling tussen DNB en

instellingen efficiënt in te richten en daarmee de indirecte kosten voor instellingen te verlagen. In het afgelopen jaar zijn de meldingen over clouduitbestedingen volledig overgegaan naar het digitale loket. Daarnaast is in 2019 al bijna 1/3 van alle onder toezicht staande instellingen aangesloten op de dienst MijnOrganisatieGegevens waarbij instellingen zelf inzicht hebben in de bij DNB bekende gegevens en deze ook kunnen muteren. Dit leidt tot minder fouten en verhoogde efficiëntie. In 2020 zullen ook de overige instellingen worden aangesloten. Ook is het DLT uitgebreid met de mogelijkheid om collectieve waardeoverdrachten, uitbestedingen en ontheffingen via het loket aan te vragen of te melden en kunnen pensioeninstellingen hun gegevens via DLT inzien en wijzigen. Rapportages verlopen nu volledig via het DLR. Tot slot zijn nagenoeg alle processen voor markttoetreding en toetsing van betrouwbaarheid en geschiktheid intussen ondergebracht in het DLT.

Bij de verdere digitalisering van ons toezicht betrekken we waar mogelijk de sector. In 2019 hebben we bijvoorbeeld samen met twee pensioenfondsen en de AFM een experiment uitgevoerd met infrastructuur voor pensioenadministratie op basis van blockchaintechnologie. Dit experiment biedt de sector waardevolle inzichten in de technische en juridische implicaties van een dergelijke infrastructuur en daarmee aanknopingspunten om te bepalen of ze hiermee verder willen. We hebben eind 2019 het zogeheten iForum gelanceerd. Via dit forum willen wij de interactie en samenwerking met de sector verder versterken op het thema technologische innovatie.

Speerpunt 2 – DNB stuurt op toekomstgerichtheid en duurzaamheid

De financiële sector opereert in een dynamische omgeving, waarin financiële instellingen, naast technologische vernieuwing, te maken hebben met economische en politieke ontwikkelingen die hen kunnen raken. Het is van belang dat financiële instellingen gericht zijn op de toekomst en de duurzaamheid daarvan, en zich tijdig kunnen aanpassen aan een veranderende omgeving. Ook in 2019 heeft DNB hier op verschillende manieren op gestuurd en over gecommuniceerd.

Brexit

Gedurende 2019 heeft DNB onder toezicht staande instellingen meermaals opgeroepen de voor hen relevante risico's van een no-deal Brexit in kaart te brengen en te beheersen. Tevens sloot DNB een Memorandum of Understanding af met de Britse PRA en FCA vanwege Brexit. Dit maakt het mogelijk om na Brexit toezichtinformatie te blijven delen. Omdat er nu voor eind 2020 nog een (handels) akkoord gesloten moet worden zijn de Brexit-risico's nog steeds niet voorbij (zie ook paragraaf 2.5 over risicobeheersing).

Brexit heeft ook gevolgen voor de samenstelling van de financiële sector in Nederland. Gedreven door Brexit hebben verschillende banken, beleggingsondernemingen, betaalinstanties en verzekeraars een vergunningsaanvraag ingediend (en deels ook gekregen) bij DNB (en de AFM), en andere partijen hebben plannen om naar aanleiding van Brexit hun activiteiten in Nederland uit te breiden. In totaal zijn er inmiddels 33 vergunningen (deels in 2019)

verleend (waarvan 25 voor beleggingsinstellingen en ondernemingen) en lopen er nog 17 vergunningsaanvragen (waarvan 10 voor betaalinstanties). Bij de nieuwe instellingen gaat het om een mix van handelsplatformen, brokers, handelaren voor eigen rekening, vermogensbeheerders, betaalinstanties, elektronisch geldinstellingen en enkele verzekeraars en banken. In totaal zal DNB dus op meer instellingen toezicht moeten houden. De toezichtsactiviteiten kunnen hiermee niet alleen in omvang maar ook in complexiteit toenemen, omdat sommige van deze instellingen voor het eerst activiteiten ondernemen in Nederland. Het verschilt per instelling hoeveel en welke activiteiten zij naar Nederland zullen verplaatsen.

Verandervermogen

DNB besteedt in haar toezicht op verschillende manieren aandacht aan verandervermogen. Allereerst onderzoekt DNB of instellingen het vermogen hebben zich aan te passen veranderende omstandigheden. Daarnaast volgt DNB instellingen om te beoordelen in hoeverre zij (in staat zijn) hardnekkige toezichtproblemen op te lossen door de juiste veranderacties te ondernemen. In 2019 hebben beide aspecten aandacht gekregen in het toezicht van DNB. DNB stuurt erop dat financiële instellingen bij hun veranderingen aandacht besteden aan zowel de structuur- als de cultuuraspecten, dat beide aspecten op logische en samenhangende wijze een plaats krijgen in langjarige veranderprogramma's en dat de verandering ook daadwerkelijk leidt tot ander gedrag. Bij een aantal instellingen heeft DNB deze meerzijdige benadering van organisatieverandering waargenomen. Dat betekent echter nog niet dat de rol van DNB dan is uitgespeeld.

Succesvolle verandering vereist immers een lange adem. DNB blijft de veranderingen binnen financiële instellingen van dichtbij en kritisch volgen, totdat zij ervan overtuigd is dat structurele gedragsverandering is gewaarborgd.

Klimaat en duurzaamheid

We hebben in kaart gebracht hoe duurzaamheids- en bredere maatschappelijke uitdagingen financiële instellingen raken. Ons onderzoek 'Op waarde geschat' laat zien dat instellingen aan financiële risico's zijn blootgesteld voortvloeiend uit water- en grondstoffenschaarste, verlies aan biodiversiteit en mensenrechtencontroverses. Bovendien heeft een merendeel van de instellingen duurzaamheidsambities nog niet volwaardig geïntegreerd in het bedrijfsmodel. De noodzaak om duurzaamheidsrisico's te adresseren neemt toe, omdat klimaatverandering en de energietransitie nu al tot financiële risico's leiden.

In 2019 heeft DNB gecommuniceerd wat van de sector verwacht wordt op het gebied van de beheersing van klimaatrisico's. De aanpak verschilt per sector. Voor banken is een 'Q&A en Good Practice' ter consultatie aan de sector aangeboden, waarin we onze interpretatie van bestaande wetgeving met betrekking tot de behandeling van klimaatgerelateerde risico's geven en uitleggen hoe hieraan invulling kan worden gegeven. De definitieve documenten zullen naar verwachting begin 2020 worden gepubliceerd. Aan verzekeraars is ook via een Q&A en Good Practice gecommuniceerd dat wij verwachten dat zij klimaatrisico's behandelen in de Own Risk & Solvency Assessment. Deze documenten

zijn geconsulteerd met de sector. Voor de pensioensector hebben we een factsheet gepubliceerd met een overzicht van alle regelgeving op duurzaamheidsgebied en in een nieuwsbrief veel gestelde vragen beantwoord. We zullen via toezichtonderzoeken regelmatig klimaatrisico's meenemen. Afgelopen jaar hebben we dit voor het eerst gedaan in een beleggingsonderzoek bij een groot pensioenfonds en een *onsite*-onderzoek bij een middelgrote bank. De uitkomsten van deze onderzoeken geven DNB nieuwe inzichten in hoe de sector omgaat met klimaatgerelateerde risico's en helpen DNB bij het vormgeven van volgende onderzoeken en onsites.

DNB heeft in 2019 inzicht verkregen in de transitierisico's bij banken, beleggingsinstellingen, verzekeraars en pensioenfondsen als gevolg van de op handen zijnde regelgeving welke eisen stelt aan het minimale energielabel van kantoorpanden. Kantoorpanden groter dan 100 m² moeten vanaf 2023 minimaal energielabel C hebben. In 2019 hebben we onderzocht of instellingen zicht hebben op hun blootstelling aan lage energielabels. In 2020 zullen wij in gesprek gaan met de sector over de resultaten.

In 2019 is DNB actief betrokken geweest bij de vormgeving Europese financiële regelgeving op het gebied van duurzaamheidsrisico's. Zo heeft DNB als covoorzitter van de EIOPA Sustainable Finance groep een grote bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van de EIOPA opinie over duurzaamheid en Solvency II. Ook heeft DNB actief heeft bijgedragen aan de totstandkoming EIOPA opinie over toezicht op ESG-risicomanagement door pensioenfondsen.

Ook in 2019 heeft het Network for Greening the Financial System (NGFS) onder DNB voorzitterschap gewerkt aan verbetering van de samenwerking tussen centrale banken en toezichhouders en andere toezichhouders op het terrein van klimaatrisico's. In april 2019 publiceerde het netwerk het comprehensive report 'A Call for Action' dat zes concrete aanbevelingen doet aan centrale banken, toezichhouders en beleidsmakers.

DNB leverde als voorzitter van het Platform voor Duurzame Financiering en als secretaris van de Taakgroep Financiering onder het Klimaatakkoord een bijdrage aan de totstandkoming van de Commitment Financiële Sector Klimaatakkoord dat in juli door 50 Nederlandse Financiële instellingen is ondertekend. Met hun handtekening verplichten de financiële instellingen zich vanaf 2020 te rapporteren over de klimaatimpact van hun financieringen en beleggingen. Daarnaast zullen ze uiterlijk in 2022 actieplannen klaar hebben die bijdragen aan een vermindering van de uitstoot van CO₂. Het Platform voor Duurzame Financiering zal betrokken blijven bij de opvolging van de commitment.

Speerpunt 3 – DNB is streng op financieel-economische criminaliteit

In 2019 heeft de Nederlandse witwasproblematiek op veel maatschappelijke en politieke belangstelling kunnen rekenen. In reactie op onder andere de schikking van het OM met ING in 2018 en het in 2019 aangekondigde OM onderzoek bij ABN Amro,

alsmede de toenemende aandacht voor problematiek rondom ondermijnende criminaliteit zijn belangrijke stappen gezet om de Nederlandse witwasproblematiek effectief aan te pakken.

In de sectorspecifieke paragrafen hierna worden diverse instellingspecifieke onderzoeken beschreven. Door inherent hogere risico's op betrokkenheid bij witwassen en terrorismefinanciering bij banken, trustkantoren en betaalinstanties en de aanhoudende nalevingsproblematiek in die sectoren is beperkte capaciteit beschikbaar geweest om de beheersing van integriteitsrisico's bij pensioenfondsen en verzekeraars nader te onderzoeken. Als uitkomst van een themaonderzoek naar fiscale risico's en maatschappelijke onbetamelijkheid is de Beleidsregel maatschappelijke betamelijkheid voor trustkantoren medio januari gepubliceerd in de Staatscourant, en zijn tevens *good practices* fiscale integriteitsrisico's bij klanten gepubliceerd voor zowel banken als trustkantoren.³

De onderzoeken hebben dit jaar in veel gevallen geleid tot interventies en formele maatregelen. Naast nieuwe tekortkomingen ziet DNB dat sommige instellingen na eerder door DNB afgedwongen herstel opnieuw vervallen in tekortkomingen. Ook zijn bestuurders van instellingen waar interventies nodig bleken aangesproken op hun persoonlijke verantwoordelijkheid. In enkele gevallen is ook een punitieve maatregel aan een individuele bestuurder opgelegd. Wanneer herstel of verbetering benodigd is, stuurt DNB erop dat dit

³ Good practices fiscale integriteitsrisico's bij cliënten van banken en Trustkantoren 2019.

leidt tot structurele verbetering van processen, systemen én het gedrag van instellingen.

Het integriteitstoezicht wordt steeds meer datagedreven aangepakt. Dit gold reeds voor het opstellen en onderhouden van de risicoprofielen voor instellingen. In 2019 is daarnaast geïnvesteerd in het digitaliseren van (onderzoeks)processen, het ontsluiten van nieuwe databronnen (zoals deelname aan de Informatiebox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen) en is bijvoorbeeld besloten een pilot digitaal onderzoek te doen teneinde meer diepgaand de handelingen (van medewerkers en bestuurders) van instellingen te kunnen onderzoeken.

In 2019 is ook veel aandacht besteed aan het versterken van publieke- en private samenwerking en het voeren van dialoog met onder toezicht staande instellingen. Een belangrijk wapenfeit in dit kader betreft het plan van aanpak witwassen dat de ministers van Financiën en Justitie en Veiligheid in de zomer van 2019 hebben gepresenteerd.⁴

In dit plan van aanpak wordt onder meer een intensivering van samenwerking tussen publieke en private partijen ten aanzien van de preventie en opsporing van witwassen bepleit.⁵ Zo is in 2019 bijvoorbeeld in FEC-verband de Serious Crime Task Force in het leven geroepen, zijn voorstellen gedaan om de preventieve poortwachtersfunctie van financiële instellingen en het Wwft toezicht hierop te versterken en hebben een aantal banken het

initiatief genomen om te komen tot gezamenlijke transactiemonitoring.⁶ DNB geeft vanuit haar toezichthoudende taak actieve ondersteuning aan de verschillende initiatieven en ziet er met name op toe dat de financiële sector daadwerkelijk komt tot een meer effectieve Wwft poortwachtersfunctie.

Op Europees niveau heeft DNB in 2019 ingezet op een verdere intensivering van Europese samenwerking in de bestrijding van witwaspraktijken en terrorismefinanciering. In 2019 heeft DNB twee AML Colleges of Supervisors georganiseerd waaraan door AML toezichthouders uit diverse EU landen is deelgenomen, hetgeen de samenwerking heeft bevorderd. DNB heeft daarnaast begin 2019 een multilaterale overeenkomst getekend op gebied van AML-informatie uitwisseling met de ECB. Ook heeft DNB een actieve bijdrage geleverd aan een non-paper met andere EU lidstaten over het oprichten van een Europese toezichthouder voor toezicht op witwassen en terrorismefinanciering.⁷

Verder heeft DNB in 2019 voorbereidingen getroffen voor het Wwft toezicht op twee typen aanbieders van cryptodienstverleners: wisselplatforms en aanbieders van bewaarportemonnees. Met het oog op de afronding van implementatie van de AMLD5 in de Wwft begin 2020, kunnen deze aanbieders sinds eind december in concept de verplichte registratie aanvragen.

⁴ Plan van aanpak witwassen, 30 juni 2019.

⁵ In het kader van het themaonderzoek ondermijning en georganiseerde criminaliteit heeft DNB expliciet de samenwerking opgezocht met gemeenten en RIECs.

⁶ FEC staat voor Financieel Expertise Centrum en is een samenwerkingsverband tussen publieke autoriteiten. Op onderdelen wordt ook samengewerkt met private partijen. Zie <https://www.fec-partners.nl/nl>.

⁷ Te raadplegen via deze [link](#).

Ten slotte heeft DNB belangrijke stappen gezet in de voorbereidingen op de FATF evaluatie die in 2021 zal plaatsvinden. De evaluatie betreft een brede beoordeling van het Nederlands kader ter voorkoming en bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering over de afgelopen vijf jaar. De voorbereidingen van DNB omvatten een eigen inventarisatie en analyse van de effectiviteit van het toezicht en opgelegde sancties, alsmede het coördineren van de voorbereidingen voor de verschillende Wwft toezichthouders. In 2020 worden deze voorbereidingen voortgezet.

De ervaringen met bovenstaande werkzaamheden leiden wel tot de conclusie dat intensief toezicht in lijn met het speerpunt 'streng op financieel-economische criminaliteit' uit de Visie op Toezicht 2018-2022 zonder extra middelen niet mogelijk is. In dit verband heeft DNB bij het Ministerie van Financiën aangegeven meer capaciteit nodig te hebben om adequaat invulling te kunnen geven aan haar wettelijke taken. Daartoe is in de [ZBO-begroting 2020](#) ruimte gemaakt. In 2020 zal DNB daarom beginnen met het werven van additionele medewerkers.

2.3.2 Sectorspecifiek

In de sectorspecifieke paragrafen leest u meer over de activiteiten en resultaten per sector.

De sectorale tabellen tonen een gedetailleerder niveau van de inzet van de capaciteit, dan voorheen. Deze niveaus sluiten aan op de nieuwe hiërarchie die opgesteld is vanuit de Actualisering van de Toezichtmethodologie.

In de nieuwe hiërarchie maakt DNB onderscheid voor de primaire toezichtcapaciteit in geplande en ongeplande inzet. Hierbinnen is een opsplitsing in een viertal hoofdcategorieën gemaakt, te weten i) basisprogramma, ii) risicogebaseerd programma, iii) toezicht aanvragen, iv) onvoorziene toezichtactiviteiten. Daarnaast zijn er twee categorieën toegevoegd voor v) toezichtbrede activiteiten en vi) ondersteunende activiteiten. Voor de verantwoording geldt dat de inzet voor het off-site toezicht betrekking kan hebben op alle onderdelen van de nieuwe hiërarchie.

- De categorie "basisprogramma" bestaat uit de jaarlijks terugkerende risicoanalyse van de soliditeit en integriteit van instellingen (risico-identificatie).
- De categorie "risicogebaseerd programma" betreft onder andere de inzet op nadere risico-identificatie, zoals on-sites, thema-onderzoeken, én mitigatie.
- De categorie "toezicht aanvragen" bestaat uit alle activiteiten die gerelateerd zijn aan toetreding. Voorbeelden van activiteiten zijn: aanvragen voor vergunningen en vvgb's, overig notificaties en toetsingen.
- De categorie "onvoorziene toezichtactiviteiten" behelst interventie en handhaving en intensiveringen van toezicht bij instellingen waar zich bijzondere situaties voordoen. Soms komen activiteiten ook voort uit nieuwe wettelijke taken die incidenteel extra capaciteit vergen alvorens de inzet in het gepland toezicht opgenomen wordt. De inzet die hiermee gepaard gaat, is over het algemeen lastig te begroten, maar kan gedurende het jaar wel veel (extra) capaciteit vergen.

- De categorie “toezichtbrede activiteiten” behelst de inzet van capaciteit voor overleggen op nationaal en internationaal niveau, beleids- onderwerpen, communicatie en uitvoering van sectoroverstijgend onderzoek. Daarnaast wordt inzet van juridische expertise op interventiewerkzaamheden op deze categorie verantwoord.
- De categorie “ondersteunende activiteiten” bestaat uit de inzet van de bedrijfsvoering van DNB, zoals huisvesting, ICT, facilitaire diensten en adviesdiensten zoals HR, Finance, risicomanagement en compliance.

2.3.3 Banken

De afgelopen jaren is de financiële weerbaarheid van de Nederlandse banken versterkt. In het toezicht op banken heeft AML het afgelopen jaar veel aandacht gekregen. Daarnaast hebben banken in drie bancaire hoofdfuncties – kredietverstrekking, bewaren van gelden, en faciliteren van betalingen – te maken met een markt die competitiever en uitdagender wordt. In de komende jaren moeten hun buffers verder omhoog om te voldoen aan de aangescherpte eisen voor kapitaal en resolutie. Tegelijkertijd staat de return on equity onder druk in de context van de zeer lage rente, die langere tijd kan aanhouden. DNB heeft een analyse opgesteld die samen met de kabinetsbrief over (een potentieel verbod op) negatieve rentes op 5 december aan de Tweede Kamer is gestuurd. Daarnaast heeft DNB vanuit haar prudentiële taak analyses gemaakt over de invloed van de lage-rentekomgeving op het verdienvermogen en het risicogedrag van banken.

De zoektocht naar rendement, die gepaard kan gaan met het nemen van hogere risico's, vraagt om extra waakzaamheid in het toezicht om problemen in de toekomst te voorkomen. Dit zorgt voor een uitdaging in het stellen van prioriteiten in het uitvoerend toezicht op banken. Daarbij is van belang op te merken dat binnen het *Single Supervisory Mechanism (SSM)* de ECB eindverantwoordelijk is voor het prudentiële toezicht op alle banken binnen het eurogebied. De ECB heeft het voortouw bij het identificeren van prudentiële top risico's en speerpunten in het banktoezicht, die het vertrekpunt vormen voor de toezichtonderzoeken. Ten aanzien van de onderzoeken bij 'grotere' banken (SI's) heeft DNB een uitvoerende rol als lid van de *Joint Supervisory Teams* die de onderzoeken doen. Ten aanzien van de 'kleinere' banken (LSI's) kan DNB een meer proactieve rol nemen bij zowel de prioritering als de uitvoering van de toezichtonderzoeken.

Liquiditeitsstresstest

Vanuit het SSM is er in 2019 een liquiditeitsstresstest uitgevoerd bij 103 banken in Europa. De geaggregeerde resultaten zijn door de ECB gepubliceerd. Over het algemeen hebben banken adequate buffers om de liquiditeitsstress te doorstaan. De datakwaliteit van de liquiditeitsrapportages moet nog verder worden verbeterd. De stresstest heeft de aandacht voor liquiditeit in de jaarlijkse SREP verscherpt. Zo is bijvoorbeeld intensiever gekeken naar maatstaven (zoals *'survival period'* en *'cliff effect'*) die een impact hebben op de liquiditeitspositie van banken. DNB heeft actief aan de liquiditeitsstresstest bijgedragen. De individuele resultaten en verbeterpunten zijn met de banken besproken.

Targeted Review of Internal Models (TRIM)

In 2019 heeft het SSM de tweede en tevens laatste fase van de TRIM afgerond. Dit betrof het initiatief van het SSM om de interne modellen voor het bepalen van vereiste kapitaalbuffers te onderzoeken voor onder andere marktrisico, tegenpartij-creditrisico en kredietrisico van Europese significante banken. In het kader van het project werden tussen 1 april 2017 en 31 oktober 2019 door DNB en de andere aangesloten NCAs 206 on-site onderzoeken uitgevoerd bij 68 significante banken, waaronder in Nederland. Voor ongeveer de helft van deze onderzoeken heeft het SSM inmiddels formele corrigerende toezichtmaatregelen opgelegd aan de betrokken banken. De verwachting is dat dit voor de overige onderzoeken begin 2020 zal gebeuren.

Supervisory Review and Evaluation Process (SREP)

In 2019 is DNB gestart met een pilot om meer proportionaliteit aan te brengen in het SREP proces voor LSIs. Specifiek houdt dit in dat we voor laag risico en stabiele banken het SREP proces niet jaarlijks maar om het jaar uitvoeren. In 2019 betrof dit 4 banken. Gedurende het jaar is DNB met deze banken en de NVB in gesprek geweest over deze pilot en zal deze in 2020 worden geëvalueerd.

Markttoegang

In het kader van overnames in de LSI sector zijn er drie VVGBs afgegeven en er is één VVGB verstrekt voor de opening van een derde-land-bijkantoor. Daarnaast zijn er inspanningen geleverd voor de vergunningaanvragen van drie Brexit banken, waarvan er twee inmiddels zijn verleend.

In het kader van het toezicht op bijkantoren (zowel EEA en non-EEA) is het toezichtregime opnieuw beoordeeld en zijn enkele aanpassingen gemaakt. Tevens is in deze sector goedkeuring gegeven voor sluiting en opening van enkele bijkantoren ten gevolge van Brexit.

Governance en risicobeheer

Naast de uitvoering van het reguliere toezichtprogramma en diverse RAS reviews op het gebied van interne governance en risico management, waren de speerpunten voor DNB in 2019 management en de compliance functie. In haar toezicht heeft DNB de acties in het opgestelde actieplan ten aanzien van deze twee onderwerpen uitgevoerd. Daarnaast heeft DNB verschillende onderzoeken uitgevoerd naar onder meer de risico beheer functie, outsourcing en de werking van verander programma management. Tevens is nadere opvolging gegeven aan uitkomsten van eerdere onderzoeken binnen interne governance en risico management. In de SREP is meer aandacht besteed aan deze onderwerpen door concrete maatregelen op te leggen op het gebied van de compliance functie en het management. In de reguliere toezichtgesprekken en bij geschiktheids-toetsingen van bestuurders en commissarissen is interne governance een belangrijk onderdeel.

On-site toezicht

Om beter zicht te krijgen op risico's bij instellingen voert DNB geregeld diepgravende onderzoeken uit op locatie. Deze onderzoeken hebben doorgaans een doorlooptijd van een tot vier maanden en richten zich op een of meerdere risicogebieden.

In 2019 heeft DNB bijgedragen aan 40 on-site onderzoeken bij banken. Hieronder bevonden zich vier onderzoeken naar het interne toezicht en de compliance functie (3 bij SI banken, 1 bij een LSI bank), twee kredietrisico onderzoeken bij LSIs waar landenrisico's nadrukkelijk een van de aandachtspunten was en een onderzoek naar het bedrijfsmodel van een LSI. Ook werden in SSM-verband enkele onderzoeken uitgevoerd bij buitenlandse SIs en in het kader van thematische on-site *campaigns* waarin soortgelijke onderzoeken bij verschillende Europese banken worden uitgevoerd (bijv. naar IT-risico). De uitkomsten van alle on-site onderzoeken worden gedeeld met de desbetreffende banken.

Exposures op opkomende markten

Naast de reguliere toezichtsactiviteiten en conform het principe van risicogebaseerd toezicht heeft DNB vanwege de geopolitieke ontwikkelingen in opkomende landen de toezichtintensiteit op banken met grote exposure naar deze markten – en Turkije in het bijzonder – verhoogd. Dit betekent dat de mate en frequentie van monitoring is opgevoerd en diepgaande analyses zijn uitgevoerd naar de kwaliteit van de portefeuilles en het niveau van kapitalisatie. In 2019 heeft een kredietrisico onderzoek plaatsgevonden bij een LSI waar landenrisico's nadrukkelijk een van de aandachtspunten was.

Simple, transparent en standardised securitisations

In 2019 heeft DNB de eerste beoordelingen uitgevoerd van Simple, Transparent and Standardised (STS) securitisaties. Dit naar aanleiding van de inwerkingtreding van nieuwe securitisatie-

wetgeving in januari 2019. In het kader van het bijbehorende STS-raamwerk is DNB verantwoordelijk voor het vaststellen of securitisaties die door uitgevende partijen als STS worden bestempeld werkelijk STS zijn (producttoezicht).

NHG

DNB heeft samen met MinFin, BZK en NHG gewerkt aan de aangepaste NHG-voorwaarden voor banken en verzekeraars, waarbij voor banken een oplossing is gevonden. Door deze aanpassing kan worden onderbouwd dat de NHG in aanmerking komt als een toelaatbare vorm van kredietprotectie. Dit is relevant voor banken die de standaardbenadering of de elementaire interne-modellenbenadering gebruiken om hun kapitaalvereisten te berekenen voor hypotheek op niet-zakelijk onroerend goed.

PSD2

Op basis van PSD2 zullen banken voortaan toegang tot online betaalrekeningen van klanten bieden aan derde partijen, na uitdrukkelijke instemming van de klant. DNB moedigt banken om hiervoor veilige speciale koppelingen te ontwikkelen en deze ter beoordeling voor te leggen aan DNB. Dit verplicht derde partijen deze speciale koppelingen te gebruiken. In 2019 heeft DNB de beoordeling van 12 speciale koppelingen afgerond.

Bazel 3.5

DNB heeft, via bijdragen in de EBA werkgroepen, meegeschreven aan het EBA Call for Advice rapport over de EU implementatie van Bazel 3.5. Daarnaast heeft DNB een *position paper* afgerond welke de belangrijkste prioriteiten voor de EU implementatie van Bazel 3.5 samenvat. DNB neemt namens

Nederland deel aan de focusgroepen van de EC over de implementatie van Bazel 3.5 om zo de voorstellen van de EC zoveel mogelijk in lijn te brengen met de Bazelse afspraken.

Integriteitstoezicht

Ten opzichte van de in de brief van september 2018 aan de minister⁸ geschetste situatie van banken omtrent hun invulling van de Wwft poortwachtersfunctie, constateert DNB dat in 2019 bij veel banken, mede als gevolg van de ING casus en het toezicht van DNB, het bewustzijn over hun verantwoordelijkheid fors is toegenomen. In 2019 heeft DNB zich met name gericht op het monitoren en beoordelen van de realisatie van de reeds eerder met verschillende banken afgesproken herstel- en verbeterprogramma's. DNB zag in 2019 dat banken goede vorderingen maken met deze programma's, welke voor veel banken meerdere jaren van aanzienlijke financiële en personele investeringen vragen om majeure tekortkomingen in bijvoorbeeld klantonderzoek en transactiemonitoring te herstellen. Tegelijkertijd dwingt de technologische vooruitgang en de aard en omvang van de dienstverlening banken tot investeringen in betere IT toepassingen, zoals benutting van *artificial intelligence* voor transactiemonitoring. DNB zal ook in 2020 er nauwlettend op toezien dat banken en hun bestuurders daadwerkelijk voldoende voortgang blijven boeken en komen tot een effectieve poortwachtersfunctie. Daar waar sprake is van nieuwe ernstige bevindingen of achterblijvend herstel treedt DNB (opnieuw) handhavend op.

In het themaonderzoek naar ondermijning en georganiseerde criminaliteit is voorts bij banken onderzocht hoe maatschappelijk ondermijnende en georganiseerde criminaliteit wordt tegengaan. Eén van de deelonderwerpen in dit themaonderzoek betreft cash dienstverlening door banken. Cash wordt gelet op haar aard als hoog risico activiteit gezien. Dit onderzoek loopt door in 2020. De eerste tussentijdse bevindingen duiden er op dat de risico's ten aanzien van cash dienstverlening nog door banken onvoldoende onderkend en beheerst worden. Daarnaast heeft DNB onderzoek gedaan naar de wijze waarop banken omgaan met de verschillende *laundromat* witwasschema's die in de publiciteit zijn gekomen en heeft de banken good practices aangereikt om de datagedreven aanpak van banken ten aanzien van dergelijke schema's te versterken.⁹

Tevens is bij banken beoordeeld in hoeverre zij de fiscale integriteitsrisico's verbonden aan cliënten beheersen. Hieruit volgt dat banken nog steeds corporate en private banking cliënten accepteren die gebruik maken van complexe verhullende structuren en voor die cliënten de transacties uitvoeren zonder op adequate wijze de fiscale risico's verbonden aan die cliënten te beoordelen. Hierdoor lopen banken een verhoogd risico betrokken te raken bij het faciliteren van belastingontduiking, een grondslag voor witwassen, door haar cliënten.

⁸ Zie voor toelichting op stand van zaken in de bancaire sector in 2018: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2018/09/25/dnb-brief-in-antwoord-op-verzoek-minister-van-financien-nav-transactie-om-ing>

⁹ Bijvoorbeeld Russian Laundromat, Azerbaijan Laundromat, de Danske Bank casus.

22

In 2019 heeft DNB op het gebied van integriteit 11 (in)formele maatregelen opgelegd, waarvan vier aanwijzingen, vier boetes (bij twee banken, waarvan één bijkantoor) en drie normoverdragende gesprekken. Een deel van deze maatregelen zag op onderzoeken die voor 2019 hebben plaatsgevonden.

Gerealiseerde kosten toezicht op banken

De gerealiseerde kosten voor toezichtactiviteiten met betrekking tot banken zijn weergegeven in tabel 5.

Toelichting

De gerealiseerde kosten voor het toezicht op banken bedragen EUR 69 mln en blijven daarmee EUR 6 mln onder de begroting. De oorzaak van de lagere kosten komt grotendeels door een verschuiving van capaciteit, als gevolg van risico-gestuurde prioritering. In totaal verschuift zo'n EUR 2 mln aan kosten naar andere sectoren. Het betreft inzet die gepleegd is op interventiewerkzaamheden (-10 fte) en beleidsinzet (-3 fte).

Tabel 5 Gerealiseerde kosten toezichtactiviteiten banken

EUR miljoen

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018 ¹	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Totaal uitvoerende activiteiten SI's	22,2	22,2	23,6	22,7	25,8	-3,1
Uitvoerende activiteiten SI's						
Gepland toezicht				22,1		
Basisprogramma						
Off-site toezicht				13,0		
Integriteitstoezicht				1,4		
Toezichtstatistieken				1,8		
Risico-gebaseerd programma						
On-site toezicht				6,0		
Ongepland toezicht				0,6		
Toezicht aanvragen						
Toetreding				0,6		
Onvoorziene activiteiten						
Interventie en handhaving				0,1		
Totaal uitvoerende activiteiten LSI's	10,5	11,0	11,7	12,4	13,9	-1,5

Uitvoerende activiteiten LSI's						
Gepland toezicht				11,3		
Basisprogramma						
Off-site toezicht				6,2		
Integriteitstoezicht				1,3		
Toezichtstatistieken				0,9		
Risico-gebaseerd programma						
On-site toezicht				2,9		
Ongepland toezicht				1,1		
Toezicht aanvragen						
Toetreding				0,8		
Onvoorziene activiteiten						
Interventie en handhaving				0,3		
Totaal uitvoerende activiteiten SI's en LSI's	32,7	33,1	35,3	35,1	39,7	-4,6
Totaal toezichtbrede activiteiten SI's en LSI's	6,6	6,7	6,9	6,8	7,4	-0,6
Totaal ondersteunende activiteiten SI's en LSI's	21,9	25,5	27,7	27,5	28,3	-0,8
Totaal kosten	61,2	65,3	70,0	69,4	75,3	-5,9
Opbrengst verkoop panden		-4,3				
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	61,2	61,0	70,0	69,4	75,3	-5,9

¹ De uitvoerende activiteiten werden tot 2019 alleen op totaalniveau verantwoord. Vanaf 2019 wordt een gedetailleerder niveau gehanteerd.

De lagere kosten komen ook door de ingroei van formatie voor interne modellen en kredietrisico's. Dit zorgt voor EUR 1,9 mln lagere personeelskosten. In Q4 2019 was de bezetting volledig op niveau. Het resultaat van de ingroei was dat er minder capaciteit beschikbaar was dan begroot. Hierdoor zijn bijvoorbeeld niet alle geplande on-sites uitgevoerd.

Bij de werving van personeel zorgt de krappe arbeidsmarkt voor uitdagingen om voldoende senior profielen aan te trekken. Dit zorgt voor een meer junior opbouw van de betreffende toezichtdivisies en daarmee ook lagere gemiddelde personeelskosten. Het effect hiervan bedraagt EUR 1 mln lagere kosten.

De toezichtstatistieken vallen EUR 0,2 mln lager uit als gevolg van de in paragraaf 2.1 genoemde lagere afschrijvingen.

De contributieverhoging van de EBA zorgt daarentegen voor EUR 0,3 mln hogere kosten. Voor de inzet op de digitale strategie toezicht zijn EUR 0,4 mln hogere kosten gemaakt.

De toezichtbrede activiteiten zijn EUR 0,6 mln lager dan begroot. Dit betreft minder juridische expertise a EUR 0,6 mln.

Omdat de werkelijke inzet over 2019 zo'n 20 fte lager is dan begroot heeft dit een groot effect op de doorbelaste kosten voor ondersteuning, die gerelateerd zijn aan de primaire capaciteitsinzet. Het gevolg is dat een lager aandeel van de doorbelaste kosten voor ondersteuning bij de sector banken landt. Het effect van de bankbrede kosten zoals toegelicht in paragraaf 1.2 wordt hierdoor gedempt.

2.3.4 Verzekeraars

Het toezicht op verzekeraars werd in 2019 sterk beïnvloed door de uitdagingen waar verzekeraars voor zijn geplaatst, zoals de lage rente en de noodzakelijke transformatie van het bedrijfsmodel van veel verzekeraars. Bij het traditionele leven-bedrijf van verzekeraars is al jaren sprake van een krimp en het schadebedrijf is aan een grote concurrentie onderhevig, ook uit het buitenland. De markt voor schadeproducten wordt voor ongeveer een derde beheerst door buitenlandse aanbieders. Als gevolg hiervan stond een belangrijk deel van de toezichtactiviteiten in het teken van consolidatie en interventies bij individuele verzekeraars. Noemenswaardig zijn in dit verband de verkoop van VIVAT N.V., alsook de ontwikkelingen bij uitvaartverzekeraar Yarden N.V.

Deze extra inspanningen van het toezicht, in belangrijke mate veroorzaakt door externe omstandigheden, vertalen zich ook in de inzet van de toezichtcapaciteit. Voor een deel zijn geplande toezichtactiviteiten risicogebaseerd terug geschaald om deze extra inspanningen te kunnen doen. Niettemin konden hogere toezichtkosten, vooral als gevolg van externe inhuur en een hoger dan verwachte inzet van interventie en handhaving, niet worden voorkomen.

ORSA (Own Risk and Solvency Assessment)

DNB heeft het afgelopen jaar onderzoek gedaan naar de toekomstprojecties in de ORSA. Dit onderzoek is minder uitgebreid vorm gegeven dan oorspronkelijk beoogd, mede ook door andere, hierboven genoemde meer acute prioriteiten. Uit het onderzoek blijkt dat de veronderstellingen

die ten grondslag liggen aan de ORSA's niet goed inzichtelijk zijn. DNB gaat bekijken wat er kan worden ondernomen om de kwaliteit structureel te verbeteren. Dit is met name van belang omdat de langdurig lage rente ook de meer economische ratio's steeds meer onder druk zetten, terwijl dividendvoorstellen en overnames goed beoordeeld moeten kunnen worden. Dit vereist adequate rapportages en goed inzicht in de bijbehorende veronderstellingen.

Beheersing volmachten

In 2019 is in overleg met de sector een *Good Practice Beheersing Volmachten* tot stand gekomen en vijftien verzekeraars, overeenkomend met 85% van de omzet van Nederlandse verzekeraars via het volmachtkanaal, hebben op verzoek van DNB een *self-assessment* ingevuld om inzicht te geven in welke mate ze de risico's van het volmachtkanaal op dit moment beheersen. Uit de *self-assessment* blijkt dat de meeste verzekeraars veel voorbeelden uit de *Good Practice* toepassen. De eerste analyse levert echter ook enkele aandachtspunten op. In het eerste kwartaal van 2020 vindt een uitgebreidere analyse van de uitkomsten plaats waarvan DNB de uitkomsten met de sector zal delen. Op basis daarvan bepaalt DNB eventuele vervolgacties voor komend jaar.

Doorlopende aandacht voor technologische ontwikkelingen

Veel van de activiteiten in dit verband stonden in het teken van de digitale strategie van DNB, waarover elders meer in deze ZBO-verantwoording. Specifiek is in juli 2019 een rapport gepubliceerd, samen met de AFM, over de toepassing van *Artificial Intelligence* (AI) in de verzekeringssector. Ook is in 2019 een

vergunning verleend aan een expliciete *InsurTech* verzekeraar. DNB maakt zich sterk voor innovatie in de verzekeringssector, ook om de noodzakelijke aanpassing van bedrijfsmodellen te ondersteunen, maar vindt het ook belangrijk dat verzekeraars de risico's die gepaard gaan met technologische ontwikkelingen goed beheersen.

Herstel en afwikkeling verzekeraars

In het kader van de Wet Herstel- en Afwikkeling Verzekeraars die per 1 januari 2019 in werking is getreden, is in 2019 gestart met het systematisch beoordelen van zogenoemde Voorbereidende Crisisplannen (VCP's) van verzekeraars. Hiertoe is in de zomer van 2019 een *Good Practice* opgesteld. Deze geeft inzage in de wijze waarop DNB toepassing geeft aan de nieuwe verplichting en over de wijze waarop instellingen hieraan goede invulling kunnen geven. Daarnaast geeft de *Good Practice* praktische handreikingen en voorbeelden hoe verzekeraars kunnen voldoen aan de wettelijke vereisten die aan een voorbereidend crisisplan worden gesteld. De eerste beoordelingen van VCP's zijn aan betrokken verzekeraars teruggekoppeld. De beoordeling van VCP's zal in 2020 worden voortgezet. Meer over de implementatie van de Wet Herstel- en Afwikkeling Verzekeraars kan worden gelezen in de ZBO-verantwoording van de resolutie-autoriteit.

Herziening Solvency II

Het Europese toezicht op verzekeraars stond in 2019 in het teken van de herziening van Solvency II. Een consultatiedocument van EIOPA hiertoe is in november 2019 gepubliceerd, en een advies van EIOPA aan de Europese Commissie wordt in de vroege zomer

van 2020 verwacht. Bij de herziening van Solvency II hebben we ingezet op aanpassingen die meer recht doen aan de economische werkelijkheid, maar toch de economische impact voor onder toezicht staande instellingen overzienbaar houdt.

In 2019 hebben we ons sterk gemaakt, met name bij EIOPA, voor verdere harmonisatie van het toezicht op verzekeraars. Speerpunten voor DNB zijn het toezicht op interne modellen, toezicht op grensoverschrijdende verzekeringsactiviteiten en het toezicht op consolidatie en overnames, waaronder de inzet van herverzekeringen. Een gelijk speelveld is belangrijk vanuit het perspectief van de Europese binnenmarkt, maar ook om zorg te dragen dat polishouders in gelijke mate worden beschermd. Dit gelijk speelveld moet wat DNB betreft niet alleen betrekking hebben op bestaande verzekeraars, actief in verschillende EU-lidstaten, maar ook op nieuwe spelers in de markt, zoals aan private equity beleggers gelieerde verzekeraars.

Internationale kapitaalstandaarden

In november 2019 is door de *International Association of Insurance Supervisors* (IAIS), waarvan ook DNB lid is, overeenstemming bereikt over een raamwerk voor internationale kapitaalstandaarden voor verzekeraars, waarover in 2024 definitief wordt besloten, na een monitoring periode die in 2020 start. Ook is een nieuw kader ontwikkeld om de macroprudentiële risico's van verzekeraars in kaart te brengen ("holistic framework") en hierop te acteren. DNB steunt de stappen die nu door de IAIS zijn gezet. Deze afspraken zijn vooral relevant voor de grote, internationaal opererende Nederlandse verzekeringsgroepen.

Integriteitstoezicht

Op het gebied van het risico op belangenverstremming bij verzekeraars is in 2019 meer gebruik gemaakt van de uitvraag niet-financiële risico's (SBA NFR) en data analyses afkomstig uit andere bronnen. Dit blijft een voortgaande activiteit. Daarnaast is in 2019, op basis van door instellingen ingevulde specifiek op integriteitstoezicht georiënteerde vragenlijsten, een risicoanalyse van de sector gemaakt welke als input dient voor specifieke onderzoeken in 2020. Verder is in de verzekeringssector de aandacht in de onderzoeken van DNB gericht op de naleving van de Wwft door levensverzekeraars; dit omvat mede het aspect van het juist beleggen van de verantwoordelijkheden voor de naleving van de Wwft. Ook is onderzoek gedaan naar de naleving van de Sanctiewet. De eerste uitkomsten van alle hierboven genoemde onderzoeken laten zien dat bij de onderzochte instellingen herstelmaatregelen noodzakelijk zijn.

In 2019 heeft DNB één normoverdragend gesprek gevoerd met een verzekeraar op het gebied van integriteitsregelgeving.

Gerealiseerde kosten toezicht op verzekeraars

De gerealiseerde kosten voor toezichtactiviteiten met betrekking tot verzekeraars zijn weergegeven in tabel 6.

Toelichting

De in 2019 gerealiseerde kosten voor het toezicht op verzekeraars zijn weergegeven in Tabel 7. Ten opzichte van de toezichtbegroting 2019 worden de totale kosten met EUR 4,2 mln overschreden. De hogere kosten worden veroorzaakt door externe

Tabel 6 Gerealiseerde kosten toezichtactiviteiten verzekeraars

EUR miljoen

Kostenverdeling toezichtactiviteiten verzekeraars	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018 ¹	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Totaal uitvoerende activiteiten	20,5	19,7	19,1	20,8	19,3	1,5
Gepland toezicht				17,7		
Basisprogramma						
Off-site toezicht				15,1		
Integriteitstoezicht				0,4		
Toezichtstatistieken				1,5		
Risico-gebaseerd programma						
On-site toezicht				0,8		
Ongepland toezicht				3,0		
Toezicht aanvragen						
Toetreding				1,9		
Onvoorziene toezichtactiviteiten						
Interventie en handhaving				1,1		
Toezichtbrede activiteiten	6,0	6,4	4,7	6,3	5,1	1,2
Beleid en regelgeving			3,6	4,2	3,4	0,8
Externe communicatie			0,3	0,3	0,3	0,0
Juridische activiteiten			0,8	1,8	1,4	0,4
Ondersteunende activiteiten	14,1	16,4	15,1	16,7	15,2	1,5
Totaal kosten	40,6	42,5	38,9	43,7	39,5	4,2
Opbrengst verkoop panden		-2,8				
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	40,6	39,7	38,9	43,7	39,5	4,2

¹ De uitvoerende activiteiten werden tot 2019 alleen op totaalniveau verantwoord. Vanaf 2019 wordt een gedetailleerder niveau gehanteerd.

inhuur (onder meer voor zogenoemde protocol-dossiers) extra inzet van juridische ondersteuning en meer dan verwachte inzet van de afdelingen interventie- en handhaving, markttoegang en gedrag en cultuur voor interventiewerkzaamheden. Daarnaast waren de kosten voor digitalisering hoger dan begroot.

De ondersteunende activiteiten vallen hoger uit doordat er 11 fte meer toezichtcapaciteit is ingezet dan begroot met als gevolg een groter aandeel van de doorbelaste kosten voor ondersteuning, die gerelateerd zijn aan de toezichtcapaciteit. Dit komt bovenop de hogere kosten als gevolg van de hogere bankbrede kosten zoals toegelicht in paragraaf 1.2.

2.3.5 Pensioenfondsen

In 2019 is voor alle pensioenfondsen risico gebaseerd opvolging gegeven aan de geïdentificeerde risico's. De mate van herstel van de financiële positie was hierbij een belangrijk thema. Hoewel enkele pensioenfondsen dit jaar gehele of gedeeltelijke indexatie konden toekennen, verkeren een aantal grote fondsen in zwaar weer. Door het gebruik van een ministeriële regeling zijn de kortingen die in 2020 voor de meeste fondsen dreigden van de baan dan wel lager uitgevallen. Hiermee is de dreiging op de lange termijn echter niet weg en zal het herstel van de financiële positie een blijvend aandachtspunt blijven binnen het toezicht.

In 2019 is DNB met de pensioensector in dialoog gegaan over belemmeringen in de consolidatie. Met verschillende partijen, zoals pensioenuit-

voerders, koepelorganisaties, consultants en adviseurs, zijn interviews gehouden. Hieruit is gebleken dat belemmeringen ervaren worden op het gebied van (i) governance, (ii) de omgang met de financiële opzet van het fonds bij de keuze voor liquidatie en (iii) interne en externe liquidatieprocessen. Begin 2020 worden deze signalen breder via een nieuwsbrief met de sector gedeeld. Tevens zal DNB waar nodig meer guidance geven.

DNB heeft zich ook in 2019 gecommitteerd aan het tijdig informeren van de pensioeninstellingen over hun toezichtagenda. Deze instellingen hebben daarom reeds eind 2018 hun agenda voor 2019 ontvangen. In de loop van het jaar zijn enkele onderzoeken doorschoven naar een later tijdstip. Hier zijn de betrokken instellingen van op de hoogte gesteld. Verder heeft DNB in 2019 ervaring opgedaan met het toezicht gericht op Pensioenuitvoeringsorganisaties (PUO's) met als doel te komen tot efficiënter toezicht. De PUO-onderzoeken die in 2019 zijn uitgevoerd worden geëvalueerd met de PUO's en de betrokken fondsen. De lessen daaruit zullen worden meegenomen bij de wijze waarop het PUO-toezicht in 2020 zal worden ingericht zodat meer ervaring kan worden opgedaan met PUO-toezicht.

Commissie parameters

DNB heeft de Commissie Parameters ondersteund en het advies omarmd, aangezien het advies het toezichtkader voor pensioenfondsen meer in lijn brengt met de financieel-economische realiteit.

Nieuwe pensioencontract

■ Ons pensioenstelsel gaat de komende jaren veranderen. Het kabinet en werknemers- en werkgeversorganisaties sloten in juni 2019 een pensioenakkoord. Hoe het nieuwe stelsel er precies komt uit te zien, wordt in de komende tijd duidelijk. In een stuurgroep, bestaande uit kabinet, sociale partners en adviserende leden – waaronder DNB – wordt verder gesproken over de uitwerking van het pensioenakkoord. Minister Koolmees beoogt om voor de zomer van 2020 de Kamer te informeren over de uitwerking en om met ingang van 2022 het wettelijke kader gereed te hebben. In het kader hiervan denkt DNB na over de wijze waarop – binnen de kaders van het Pensioenakkoord – een nieuw pensioencontract optimaal vormgegeven kan worden. DNB draagt in deze gesprekken onder andere het belang van het introduceren van maatwerk in het beleggingsbeleid uit. Ook denkt DNB na over de benodigde ingrediënten van het wettelijke kader om een evenwichtige transitie naar een nieuw stelsel te borgen.

Medio 2019 heeft DNB de Occasional Studies 'De toegevoegde waarde van maatwerk in risicotoedeling binnen pensioenfondsen' gepubliceerd. Hierin wordt aangetoond dat het toepassen van leeftijdsafhankelijk maatwerk in het beleggingsbeleid, mits goed vormgegeven, tot welvaartswinsten leidt. Tevens heeft DNB in 2019 o.a. een rekenkundig kader ontwikkeld voor het in kaart brengen van de effecten van het afschaffen van de doorsneesystematiek en de overgang op een ander pensioencontract (via invaren of het sluiten en starten van een fonds).

Implementatie IORP II

In 2019 heeft DNB in de toezichtgesprekken met alle grote en middelgrote pensioeninstellingen aandacht besteed aan de inrichting van sleutelfuncties, die sinds de implementatie van IORP II verplicht zijn voor deze instellingen. Over de inhoud hiervan heeft DNB via presentaties op diverse seminars, ronde tafels, guidance en Q&A's de pensioensector geïnformeerd. Bovendien heeft DNB gedurende 2019 de inrichting van sleutelfuncties bij alle grote fondsen en een deel van de middelgrote fondsen beoordeeld en goedgekeurd aan de hand van toegestuurde fondsdocumentatie. Aansluitend zijn de toetsingen van sleutelfunctiehouders ter hand genomen. Pensioeninstellingen beschikken met de sleutelfuncties over belangrijke controlefuncties in de uitvoering van werkzaamheden binnen de eigen instelling. Dit draagt bij aan een beheerste en integrale bedrijfsvoering van pensioeninstellingen.

Verder is onderdeel van de IORP II wetgeving de verplichting van pensioeninstellingen om periodiek een Eigen Risico Beoordeling (ERB) op te stellen bij grote veranderingen in het risicoprofiel op financieel danwel niet financieel risicogebied. DNB heeft in 2019 expliciet aandacht besteed aan de minimale verwachtingen t.a.v. deze verplichte fondsdocumentatie alsmede een specifieke handreiking gedaan om gezamenlijk met de sector deze documentatie praktisch en bruikbaar voor de bestuurs- tafel vorm te geven. Naar verwachting zullen de eerste ERB's in 2020 worden gedeeld met DNB.

DNB heeft zich samen met de Pensioenfederatie actief ingezet voor opname van een kasstroom-analyse in de 2-jaarlijkse IORP stresstest. De

uitkomsten tonen dat de doorwerking op de Nederlandse economie via de pensioenfondsen van jaar op jaar weliswaar beperkt in omvang is, maar vele jaren voelbaar blijft.

Financiële positie pensioenfondsen en voorbereiding op mogelijke kortingen

In haar bijdrage aan de gesprekken die minister Koolmees met de sector heeft gevoerd om onnodige pensioenkortingen te voorkomen, heeft DNB vooral feitelijke gegevens aangeleverd. Koolmees heeft uiteindelijk besloten om kortingen voor 1 jaar uit te stellen dan wel te verzachten voor pensioenfondsen met dekkingsgraden boven de 90%. DNB is geen voorstander van het uitstellen van kortingen, maar heeft wel begrip voor de afweging die Koolmees uiteindelijk heeft gemaakt.

DNB heeft de waarderingsgrondslagen van de ongeveer veertig potentiële kortingsfondsen geanalyseerd. Daarbij is met name gekeken naar fondsen die de grondslagen hebben aangepast. De uitkomsten hebben bij enkele fondsen geleid tot discussie over de grondslagen en de methodiek tot vaststelling of wijziging daarvan. In zeker één geval heeft dat geleid tot het niet doorvoeren van een voorgenomen wijziging.

Verandervermogen

DNB heeft bij negentien grotere pensioenfondsen met een hoog overall strategisch risico onderzocht of deze een actuele strategie in uitvoer hebben en of er concrete beheersmaatregelen zijn opgesteld om de strategische risico's te verkleinen. Middels dialoog, onderzoek en benchmarking heeft DNB vastgesteld of voldaan is aan deze twee verwachtingen. In geval

dit op bepaalde vlakken niet voldeed is een individuele mitigatiestrategie voorgesteld en zijn (of worden) specifieke mitigaties in gang gezet. Bij vijf fondsen is dit het geval. Bij de middelgrote pensioenfondsen heeft DNB met elk bestuur inhoudelijk de dialoog gevoerd over de tien door DNB vastgestelde strategische risico's en de beheersing daarvan. Verder monitort DNB de fondsen met kwetsbaarheden in o.a. verandermanagement d.m.v. hogere Focus-score op strategie, dit betreft circa twintig fondsen. DNB zal dit onderwerp expliciet terug laten komen in de toezichtgesprekken 2020 met de betreffende fondsen.

Cyberberrisico's en datakwaliteit in een digitaliserende omgeving

Afgelopen jaar heeft DNB op het gebied van Cybersecurity een Informatiebeveiliging (IB)-monitor (een terugkoppeling van IB onderzoeken uit 2018), een Q&A en Good Practice IB opgesteld en een IB-seminar voor de pensioensector georganiseerd. Aan de hand van de Good Practice IB is een selectie van pensioenfondsen, PUO's en verzekeraars gevraagd een self-assessment in te vullen, waarna verdiepende challenge onderzoeken hebben plaatsgevonden. Het effect van communicatie naar de sector toe en de verdiepende onderzoeken heeft het onderwerp IB verder op de kaart gezet. Tevens gaat een selectie van instellingen hun volwassenheidsniveau op het gebied van IB aanscherpen.

Daarnaast zijn door DNB verschillende onderzoeken naar de beheersing van uitbestedingen uitgevoerd en is het DLT in gebruik genomen voor het melden van kritische uitbestedingen door de instellingen. Europees heeft DNB als voorzitter van een EIOPA

werkgroep bijgedragen aan het opstellen van Guidelines on ICT, governance and security en als deelnemer aan het opstellen van Guidelines on outsourcing to cloud service providers.

[Integriteitstoezicht en Gedrag & Cultuur toezicht](#)

In 2019 heeft DNB zich bij pensioenfondsen gericht op het risico van belangenverstremgeling bij pensioenfondsbestuurders. De uitkomsten van de sectorbrede-analyse-uitvraag (SBA NFR) en data analyses afkomstig uit andere bronnen stellen ons in staat om dit risico scherper in kaart te brengen. Ook de SBA NFR is ook verder ontwikkeld met het oog hierop. Daarnaast is in 2019 een specifiek op integriteitstoezicht georiënteerde vragenlijst met de sector gedeeld die door DNB wordt gebruikt als grondslag voor risicoanalyse van de sector en van de specifieke instellingen in de sector. Verder heeft DNB in 2019 twee keer het seminar 'Belangen Verstremgeld?!' over belangenverstremgeling georganiseerd die specifiek gericht waren op de pensioensector. Doel van het seminar was om het onderwerp binnen de pensioensector bespreekbaar

te maken, en om bestuurders handvatten te bieden om het risico op belangenverstremgeling te herkennen en te erkennen. Dit heeft DNB vooral gedaan door in dialoog met bestuurders dilemma's uit de praktijk te bespreken en door bestuurders te trainen in het scenario-denken. Beide seminars zijn door de sector goed ontvangen.

In 2019 heeft DNB één normoverdragend gesprek gevoerd met een pensioenfonds op het gebied van integriteitsregelgeving.

[Gerealiseerde kosten toezicht op pensioenfondsen](#)

De gerealiseerde kosten voor toezichtactiviteiten met betrekking tot pensioenfondsen zijn weergegeven in tabel 7.

[Toelichting](#)

De gerealiseerde toezichtkosten bedragen EUR 31 mln en zijn EUR 0,4 mln hoger dan begroot. De directe toezichtkosten liggen EUR 1 mln onder de begroting en zijn in lijn met de kosten voor 2018.

Tabel 7 Gerealiseerde kosten toezichtactiviteiten pensioenfondsen

EUR miljoen

Kostenverdeling toezichtactiviteiten pensioenfondsen	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018 ¹	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Totaal uitvoerende activiteiten	13,1	12,8	14,1	13,9	14,9	-1,0
Gepland toezicht				12,4		
Basisprogramma						
Off-site toezicht				9,0		
Integriteitstoezicht				0,4		
Toezichtstatistieken				1,3		
Risico-gebaseerd programma						
On-site toezicht				1,7		
Ongepland toezicht				1,5		
Toezicht aanvragen						
Toetreding				1,2		
Onvoorziene toezichtactiviteiten						
Interventie en handhaving				0,4		
Toezichtbrede activiteiten	4,1	4,2	4,2	4,6	3,9	0,7
Beleid en regelgeving			3,3	3,4	3,0	0,4
Externe communicatie			0,2	0,2	0,2	0,0
Juridische activiteiten			0,7	0,9	0,7	0,2
Ondersteunende activiteiten	10,5	11,7	11,5	12,5	11,8	0,7
Totaal kosten	27,7	28,8	29,7	31,0	30,6	0,4
Opbrengst verkoop panden		-1,9				
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	27,7	26,9	29,7	31,0	30,6	0,4

¹ De uitvoerende activiteiten werden tot 2019 alleen op totaalniveau verantwoord. Vanaf 2019 wordt een gedetailleerder niveau gehanteerd.

De lagere kosten komen voornamelijk door minder inhuurkosten en minder inzet van de afdelingen die zich bezighouden met het directe toezicht op pensioenfondsen. Echter op dossiers als het pensioencontract heeft DNB in 2019 meer inzet moeten plegen. Dit verklaart de hogere kosten voor toezichtbrede activiteiten.

De ondersteunende activiteiten vallen ook hoger uit doordat er meer toezichtcapaciteit ingezet is dan begroot (+2,5 fte). Het gevolg is een groter aandeel van de doorbelaste kosten voor ondersteuning, die gerelateerd zijn aan de primaire capaciteitsinzet. Dit komt bovenop het effect van de hogere bankbrede kosten zoals toegelicht in paragraaf 1.2.

2.3.6 Trustkantoren

DNB heeft het afgelopen jaar een streng toezichtbeleid gevoerd ten aanzien van de trustsector. Er is gerichte communicatie ingezet om aandacht te vragen voor de verscherpte eisen van de Wtt 2018, waaronder de eis om over twee dagelijks beleidsbepalers te beschikken. De strengere eisen en bijbehorend streng toezicht leiden ertoe dat sommige trustkantoren tot het inzicht zijn gekomen dat het voor hen niet mogelijk is om te voldoen aan de verscherpte eisen. Dit is onder andere te zien in de afname van het aantal vergunningen. In 2019 is van 27 trustkantoren de vergunning (al dan niet vrijwillig) ingetrokken.

In 2019 heeft DNB 27 onderzoeken bij trustkantoren uitgevoerd, waarvan een deel heeft geresulteerd in het opleggen van handhavingsmaatregelen. De onderzoeken waren instelling specifiek of vonden plaats in het kader van het themaonderzoek Fiscale integriteitsrisico's. Ook in 2019 zijn er formele

handhavingsmaatregelen opgelegd: twee boetes en vier aanwijzingen. In 2019 heeft DNB daarnaast gebruik gemaakt van het nieuwe instrument om een curator te benoemen die er bij een trustkantoor op toeziet dat overtredingen worden beëindigd. Daarnaast is vier keer een last onder dwangsom opgelegd aan trustkantoren wegens het niet aanleveren van gevraagde informatie. Ten slotte is drie keer een last onder dwangsom opgelegd aan niet onder toezicht staande instellingen ten aanzien van het uitoefenen van trustactiviteiten zonder de daarvoor benodigde vergunning.

Ook maakt educatie en het creëren van bewustwording deel uit van de toezichtaanpak. Zo heeft DNB een seminar georganiseerd voor de trustsector en een [Wtt 2018 factsheet](#) gepubliceerd, beide bedoeld om uitleg te geven over toepassing van de nieuwe wet. Ook is in het ['Toezichtbeeld DNB trustkantoren 2019'](#) een beeld geschetst van de sector en een reflectie op de resultaten van het toezicht op deze sector.

Gedurende 2019 heeft DNB gezien dat de sector nog niet klaar is met het implementeren van de nieuwe aangescherpte eisen waarvoor de wetgever overgangsrecht heeft gemaakt. Een belangrijke gemene deler bij de uitkomst van onderzoeken is dat er nog regelmatig tekortkomingen worden aangetroffen in de uitvoering van het verplichte cliëntenonderzoek en de vastlegging ervan in het dienstverleningsdossier. DNB heeft in 2019 voortdurend benadrukt dat de trustsector een eigen verantwoordelijkheid heeft voor de naleving van de integriteitsregelgeving en zal dat ook in 2020 blijven doen.

Tabel 8 Gerealiseerde kosten toezichtactiviteiten trustkantoren

EUR miljoen

Kostenverdeling toezichtactiviteiten trustkantoren	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018 ¹	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Totaal uitvoerende activiteiten	2,7	2,6	2,1	2,6	2,2	0,5
Gepland toezicht				2,1		
Basisprogramma						
Off-site toezicht				0,0		
Integriteitstoezicht				2,1		
Toezichtstatistieken				0,0		
Risico-gebaseerd programma						
On-site toezicht				0,0		
Ongepland toezicht				0,6		
Toezicht aanvragen						
Toetreding				0,3		
Onvoorziene toezichtactiviteiten						
Interventie en handhaving				0,2		
Toezichtbrede activiteiten	0,4	0,2	0,3	0,3	0,3	0,0
Beleid en regelgeving			0,0	0,0	0,0	0,0
Externe communicatie			0,0	0,0	0,0	0,0
Juridische activiteiten			0,3	0,3	0,2	0,0
Ondersteunende activiteiten	1,4	1,8	1,5	1,9	1,6	0,3
Totaal kosten	4,5	4,6	3,9	4,9	4,1	0,8
Opbrengst verkoop panden		-0,3				
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	4,5	4,3	3,9	4,9	4,1	0,8

¹ De uitvoerende activiteiten werden tot 2019 alleen op totaalniveau verantwoord. Vanaf 2019 wordt een gedetailleerder niveau gehanteerd.

Gerealiseerde kosten toezicht op trustkantoren

De gerealiseerde kosten voor toezichtactiviteiten met betrekking tot trustkantoren zijn weergegeven in tabel 8.

Toelichting

De gerealiseerde toezichtkosten bedragen EUR 4,9 mln en zijn EUR 0,8 mln hoger dan begroot. De directe toezichtkosten bedragen EUR 2,6 mln en zijn EUR 0,5 mln hoger dan begroot. De oorzaak van de hogere kosten is dat DNB meer capaciteit op interventiewerkzaamheden en integriteitstoezicht (relatief veel capaciteit is besteed aan de opvolging van incidenten) heeft ingezet dan begroot. De werkelijke inzet over 2019 bedroeg 18 fte en is daarmee 4 fte meer dan begroot.

De ondersteunende activiteiten vallen ook hoger uit doordat er meer capaciteit ingezet is dan begroot. Het gevolg is een groter aandeel van de doorbelaste kosten voor ondersteuning, die gerelateerd zijn aan de primaire capaciteitsinzet. Dit komt bovenop het effect van de hogere bankbrede kosten zoals toegelicht in [paragraaf 1.2](#).

2.3.7 Beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen

Het aantal onder prudentieel toezicht van DNB staande instellingen is in 2019 vrijwel stabiel gebleven doordat de aanwas van nieuwe instellingen werd gecompenseerd door een vergelijkbaar aantal beëindigde vergunningen. Er was sprake van een substantieel aantal nieuwe toetreders (bijna 10% van de populatie) waarbij DNB in 2019 betrokken is geweest bij de vergunningsverlening, verklaringen van geen bezwaar voor aandeelhouders en de

bestuurderstoetsingen. Hierbij waren ook in 2019 de effecten van de aankomende Brexit merkbaar.

De meeste partijen, die zich vanwege de Brexit in Nederland hebben gevestigd, zijn nog niet actief of waren slechts zeer beperkt actief in 2019. Pas in 2020 zal blijken welke structurele toezichtintensiteit nodig is voor de zogenoemde handelsplatformen (MTF/OTF) die na de Brexit actief gaan worden op de Nederlandse markt. Ook is er een aantal grote vermogensbeheerders die hun activiteiten in Nederland uitbreiden dan wel een filiaal openen teneinde hun Europese klanten na de Brexit te bedienen. Ook voor deze instellingen geldt dat pas kan worden vastgesteld welke toezichtintensiteit nodig is nadat zij daadwerkelijk activiteiten hebben overgebracht.

Op 5 december 2019 is het nieuw Europees prudentieel raamwerk voor niet-systeemrelevante beleggingsondernemingen gepubliceerd. DNB heeft actief bijgedragen aan de onderhandelingen hierover en neemt momenteel deel aan EBA drafting teams die werken aan RTS'en. De zogeheten Investment Firm Directive en de Investment Firm Regulation vervangen het huidige prudentieel raamwerk voor beleggingsondernemingen uit de CRR/CRD, met als doel de eisen passender en proportioneel voor de risico's van beleggingsondernemingen te maken. Met de publicatie van het nieuwe raamwerk is ook de implementatie in Nederlandse wet- en regelgeving, in DNB beleid en in het uitvoerend toezicht van DNB gestart. Hoewel de inwerkingtreding op 26 juni 2021 zal zijn, zal het zwaartepunt van de voorbereiding voor DNB in 2020 liggen.

Tabel 9 Gerealiseerde kosten toezichtactiviteiten beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen

EUR miljoen

Kostenverdeling toezichtactiviteiten beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018 ¹	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Totaal uitvoerende activiteiten	3,2	3,1	3,5	4,2	3,6	0,6
Gepland toezicht				3,1		
Basisprogramma						
Off-site toezicht				1,9		
Integriteitstoezicht				0,0		
Toezichtstatistieken				1,0		
Risico-gebaseerd programma						
On-site toezicht				0,2		
Ongepland toezicht				1,1		
Toezicht aanvragen						
Toetreding				0,9		
Onvoorziene toezichtactiviteiten						
Interventie en handhaving				0,1		
Toezichtbrede activiteiten	0,5	0,6	0,5	0,4	0,6	-0,2
Beleid en regelgeving			0,2	0,2	0,3	-0,1
Externe communicatie			0,1	0,1	0,1	0,0
Juridische activiteiten			0,2	0,2	0,2	0,0
Ondersteunende activiteiten	2,9	3,0	3,2	3,5	3,0	0,5
Totaal kosten	6,6	6,7	7,2	8,1	7,2	0,9
Opbrengst verkoop panden		-0,4				
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	6,6	6,2	7,2	8,1	7,2	0,9

¹ De uitvoerende activiteiten werden tot 2019 alleen op totaalniveau verantwoord. Vanaf 2019 wordt een gedetailleerder niveau gehanteerd.

Gerealiseerde kosten toezicht op beleggings-ondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen

De gerealiseerde kosten voor toezichtactiviteiten met betrekking tot beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen zijn weergegeven in tabel 9.

Toelichting

De gerealiseerde kosten bedragen EUR 8,1 mln en zijn EUR 0,9 mln hoger dan begroot. De Brexit heeft meer inzet gevraagd voor toetredingsactiviteiten, daarom overschrijden uitvoerende activiteiten met EUR 0,6 mln. Omdat de werkelijke inzet over 2019 5 fte hoger is dan begroot landt ook een groter aandeel van de doorbelaste kosten voor ondersteuning, die gerelateerd zijn aan de primaire capaciteitsinzet, bij de sector. Dit komt bovenop het effect van de hogere bankbrede kosten zoals toegelicht in paragraaf 1.2.

2.3.8 Betaal- en elektronischgeldinstellingen

Het toezicht op de betaal- en elektronischgeldinstellingen heeft in 2019 voor een belangrijk deel in het teken staan van vergunningverlening aan nieuwe toetreders in het kader van PSD2. In totaal zijn 20 nieuwe vergunningen verleend. Bovendien zijn de vergunningen van onder PSD1 reeds actieve betaalinstellingen na een beoordeling omgezet naar een PSD2-vergunning en is aan hun aandeelhouders een verklaring van geen verzuam verstrekt. Veel aandacht in het toezicht is uitgegaan naar Brexit: instellingen zijn geïnformeerd over de gevolgen en hun voorbereidingen zijn in het toezicht gemonitord. Zeven van de nieuw verstrekte vergunningen zijn afgegeven

aan Brexit-partijen. Voorts heeft bij een aantal instellingen een onderzoek plaatsgevonden naar de IT-beheersing.

Integriteitstoezicht

Ook het integriteitstoezicht op de betaalinstanties heeft in 2019 voor een belangrijk deel in het teken gestaan van vergunningverlening aan nieuwe toetreders. Daarnaast heeft DNB capaciteit ingezet op het tegengaan van financieel-economische criminaliteit door reeds vergunninghoudende betaalinstanties. Er zijn diverse instellingen onderzocht en DNB heeft een seminar georganiseerd voor zowel vergunninghoudende als vrijgestelde betaaldienstverleners dat in het teken stond van de Wwft in de praktijk. Ook is een viertal Q&A's over transactiemonitoring en cliëntonderzoek gepubliceerd voor de twee nieuwe typen dienstverleners onder de PSD2. Bij een aantal instellingen hebben formele interventies plaatsgevonden. Zo is een aanwijzing opgelegd en zijn aan twee instellingen bestuurlijke boetes opgelegd. Tevens is een tweetal normoverdragende gesprekken gevoerd.

Integriteitstoezicht MTO's en geldwisselkantoren

Dankzij analyse van de transacties van alle Money Transfer Organisaties (MTO's) op kwartaalbasis en een jaarlijkse uitvraag naar de beheersing van integriteitsrisico's is DNB in staat risicoprofielen op te stellen van alle in Nederland actieve MTO's.¹⁰ Hierdoor kan DNB haar beperkte toezichtcapaciteit ten aanzien van MTO's gericht inzetten. Op basis van geconstateerde risicovolle transacties heeft DNB bij vier MTO's onderzoek ter plaatse gedaan.

¹⁰ DNB heeft in 2019 aan alle MTO's terugkoppeling gegeven om de kwaliteit van de aangeleverde transactiedata te verbeteren.

Tabel 10 Gerealiseerde kosten toezichtactiviteiten betaal- en elektronischgeldinstellingen

EUR miljoen

Kostenverdeling toezichtactiviteiten betaal- en elektronischgeldinstellingen	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018 ¹	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Totaal uitvoerende activiteiten	1,8	2,5	2,6	3,6	2,9	0,7
Gepland toezicht				2,2		
Basisprogramma						
Off-site toezicht				0,9		
Integriteitstoezicht				1,1		
Toezichtstatistieken				0,0		
Risico-gebaseerd programma						
On-site toezicht				0,2		
Ongepland toezicht				1,4		
Toezicht aanvragen						
Toetreding				1,3		
Onvoorziene toezichtactiviteiten						
Interventie en handhaving				0,1		
Toezichtbrede activiteiten	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	0,0
Beleid en regelgeving			0,2	0,0	0,0	0,0
Externe communicatie			0,0	0,0	0,0	0,0
Juridische activiteiten			0,4	0,4	0,4	0,0
Ondersteunende activiteiten	1,1	1,9	2,0	2,8	2,2	0,6
Totaal kosten	3,2	4,8	5,1	6,9	5,6	1,3
Opbrengst verkoop panden		-0,3				
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	3,2	4,4	5,1	6,9	5,6	1,3

¹ De uitvoerende activiteiten werden tot 2019 alleen op totaalniveau verantwoord. Vanaf 2019 wordt een gedetailleerder niveau gehanteerd.

Voorts zijn in 2019 aan twee MTO's bestuurlijke boetes opgelegd wegens het niet melden van ongebruikelijke transacties en sanctiewet-overtredingen. Daarnaast zijn twee normoverdragende gesprekken met MTOs gevoerd naar aanleiding van geconstateerde tekortkomingen in hun beheersing van het risico om betrokken te raken bij terrorismefinanciering en is één waarschuwingsbrief verstuurd.

In 2019 zijn risicogebaseerd on-site onderzoeken uitgevoerd bij een drietal geldwisselkantoren, die een verhoogd inherent risico lopen op betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit. De nadruk heeft hierbij gelegen op het naleven van de Wwft en Sw verplichtingen. Bij alle onderzochte instellingen zijn tekortkomingen geconstateerd. Om deze sector meer handvatten te geven bij het naleven van de wet heeft DNB in 2019 diverse Q&A's opgesteld.

Gerealiseerde kosten toezicht op betaal- en elektronischgeldinstellingen

De gerealiseerde kosten voor toezichtactiviteiten met betrekking tot betaal- en elektronischgeldinstellingen zijn weergegeven in tabel 10.

Toelichting

De gerealiseerde toezichtkosten bedragen EUR 6,9 mln en overschrijden de begroting met EUR 1,3 mln. Dit komt doordat er meer inzet op onder andere de Brexit en PSDII heeft plaatsgevonden. De kosten voor de uitvoerende activiteiten komen daardoor EUR 0,7 mln hoger dan begroot. De hogere inzet betreft voornamelijk meer capaciteitsinzet voor vergunningverlening, inclusief

een beoordeling van de wijze waarop nieuwe partijen (bv. als gevolg van PSDII en de aanstaande Brexit) hun integriteitsrisico's reeds bij aanvang beheersen. Specifiek voor de behandeling van de PSDII vergunningen geldt dat er meer overleg met de nieuwe partijen over de vergunningaanvragen heeft plaatsgevonden, omdat de nieuwe partijen een technische achtergrond hebben in plaats van een bancaire. Het opstellen van het beoordelingskader voor de nieuwe diensten heeft ook meer inzet gevraagd. Daarnaast heeft er meer inzet plaatsgevonden voor specialistische IT-expertise voor vergunningverlening. Omdat de werkelijke inzet over 2019 6 fte hoger is dan begroot zorgt dit ook voor een groter aandeel in de doorbelaste kosten voor ondersteuning, die gerelateerd zijn aan de primaire capaciteitsinzet. Dit komt bovenop het effect van de hogere bankbrede kosten zoals toegelicht in paragraaf 1.2.

2.3.9 Overige instellingen

Geen significante afwijkingen.

2.3.10 Toezicht op Bonaire, Sint Eustatius en Saba

In het integriteitstoezicht dat DNB houdt op de BES, ziet DNB een voorzichtige afname van tekortkomingen en meer positieve bevindingen bij enkele instellingen op de BES. Tegelijkertijd ziet DNB ten aanzien van een aantal lopende toezichtdossiers dat instellingen te weinig voortgang boeken ten aanzien van het herstel van de integere bedrijfsvoering. Net als in 2018 heeft DNB in 2019 veel aandacht besteed aan het vergroten van het bewustzijn omtrent integriteitsrisico's in het algemeen, en risico's ten aanzien van financieel-economische criminaliteit in

Tabel 11 Gerealiseerde kosten toezichtactiviteiten overige instellingen

EUR miljoen

Kostenverdeling toezichtactiviteiten overige instellingen	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Totaal uitvoerende activiteiten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,0
Toezichtbrede activiteiten	0,0	0,0	0,0	0,0	-	0,0
Ondersteunende activiteiten	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	-0,0
Totaal kosten	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	-0,0
Opbrengst verkoop panden						
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	-0,0

het bijzonder. In het kader van het integriteits-toezicht wordt samengewerkt met de CBCS en de CBA binnen het Technisch Comité van Koninkrijkstoezichthouders, alsmede met de Financial Intelligence Unit-NL (FIU-NL). Deze thema's komen in de toezichtonderzoeken terug, in het bijzonder waar het gaat om cliëntintegriteit en transactiemonitoring, en zullen ook in 2020 bijzondere aandacht in het toezicht krijgen.

De al langere tijd bij DNB levende zorgen ten aanzien van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) en het toezicht door de CBCS blijven bestaan. DNB heeft voortdurend zorgen geuit over het functioneren van de CBCS en met verschillende stakeholders meegedacht over verbeteringen. In de tweede helft van 2019 heeft de in 2019 aangestelde CBCS-president besloten om af te treden. Daar komt bij dat bij enkele instellingen nog steeds sprake is van prudentiële problemen, die van invloed zijn op (de bijkantoren op) de BES. Dit vergt additionele capaciteit van DNB. Verder nemen

we waar dat de stabiliteit van de financiële sector op zowel Curaçao als op Sint Maarten in 2019 onzekerder is geworden, hetgeen de complexiteit van het toezicht voor de CBCS vergroot. Dit maakt de noodzaak tot invoering van een zeteleis voor instellingen op de BES onverminderd groot. Voor wat betreft banken en verzekeraars zijn op dit moment vrijwel uitsluitend bijkantoren actief op de BES. Een zeteleis verlangt een zelfstandige entiteit op de BES. Invoering van de zeteleis zou betekenen dat de betrokken zelfstandige entiteiten op de BES niet meer vallen onder de prudentiële regelgeving van Curaçao en onder het prudentiële toezicht van de CBCS. Zij zouden dan moeten voldoen aan de prudentiële vereisten uit de Wfm BES en onder prudentieel toezicht komen te staan van DNB. DNB zou voor deze entiteiten op de BES zowel integriteitstoezichthouder als prudentieel toezichthouder zijn. De voorbereidingen hiervoor zijn in 2019 verder gegaan door onder meer te bestuderen wat de mogelijke impact van een zeteleis zou zijn op de toezichtpopulatie en te

bezien hoe deze impact beperkt kan worden gehouden. DNB blijft bij de minister van Financiën de noodzaak van een zeteleis onder de aandacht brengen.

[Gerealiseerde kosten toezicht op Bonaire, Sint Eustatius en Saba.](#)

De gerealiseerde kosten voor toezichtactiviteiten met betrekking tot het toezicht op Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn weergegeven in tabel 12.

[Toelichting](#)

De gerealiseerde kosten bedragen EUR 0,8 mln en zijn EUR 0,9 mln lager dan begroot. Dit komt voornamelijk door minder capaciteit op toetreding en integriteitstoezicht dan begroot. Ten opzichte van 2018 heeft DNB ook aanzienlijk minder inzet gepleegd doordat er minder interventie en handhaving en minder juridische expertise benodigd was.

De ondersteunende activiteiten vallen lager uit dan begroot doordat er minder capaciteit is ingezet dan begroot met als gevolg een lager aandeel van de doorbelaste kosten voor ondersteuning, die gerelateerd zijn aan de primaire capaciteitsinzet.

Tabel 12 Gerealiseerde kosten toezichtactiviteiten Bonaire, Sint Eustatius en Saba

EUR miljoen

Kostenverdeling toezichtactiviteiten Bonaire, Sint Eustatius en Saba	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018 ¹	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Totaal uitvoerende activiteiten	0,7	0,8	1,0	0,5	1,0	-0,5
Gepland toezicht				0,3		
Basisprogramma						
Off-site toezicht				0,0		
Integriteitstoezicht				0,3		
Toezichtstatistieken				0,0		
Risico-gebaseerd programma						
On-site toezicht				0,0		
Ongepland toezicht				0,1		
Toezicht aanvragen						
Toetreding				0,0		
Onvoorziene toezichtactiviteiten						
Interventie en handhaving				0,1		
Toezichtbrede activiteiten	0,0	0,0	0,5	0,0	0,1	0,0
Beleid en regelgeving			0,0	0,0	0,0	0,0
Externe communicatie			0,0	0,0	0,0	0,0
Juridische activiteiten			0,5	0,0	0,1	0,0
Ondersteunende activiteiten	0,4	0,5	0,6	0,3	0,6	-0,3
Totaal kosten	1,1	1,3	2,2	0,8	1,7	-0,9
Opbrengst verkoop panden		-0,1				
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	1,1	1,2	2,2	0,8	1,7	-0,9

¹ De uitvoerende activiteiten werden tot 2019 alleen op totaalniveau verantwoord. Vanaf 2019 wordt een gedetailleerder niveau gehanteerd.

2.4 Key Performance Indicators

Speerpunt 1: DNB speelt in op technologische vernieuwing in de financiële sector

Ambitie: Effectief toezicht door toepassing van technologische ontwikkelingen

KI: DNB past innovatie toe op gestructureerde en ongestructureerde data om risico's te identificeren en monitoren.

- Er hebben twee pilots gelopen op het gebied van realtime toezicht en de eerste uitgangspunten voor een visie zijn geformuleerd. 1 pilot is succesvol afgerond, de andere loopt nog door in 2020.
- DNB heeft in 2019 8 datagedreven initiatieven gestart waarbij sommige een machine learning component hebben.
- De MijnOrganisatieGegevens pilot bij pensioenfondsen is opgeschaald naar verzekeraars en wordt in 2020 voor de andere instellingen in productie genomen. Naar verwachting zullen in 2020 conform het ingerichte proces andere pilots worden opgeschaald.
- Er zijn twee zaakgericht werken teams die zich richten op de digitalisering van toezichtprocessen. In 2019 hebben deze zich onder meer gericht op het afhandelen van cloudmeldingen, diverse processen m.b.t. markttoegang en het uitvoeren van toezichtonderzoeken.

Ambitie: DNB is betrokken bij, en acteert op, de impact van digitalisering op de sector, zowel in termen van risico's als kansen.

KI: DNB heeft een visie op digitalisering en de risico's die daarbij horen. DNB vertaalt deze visie naar toezichtacties waar relevant. DNB gaat met de sector in gesprek over kansen en bedreigingen, inclusief mogelijke hindernissen voor innovatie in bestaande regelgeving.

- DNB is in 2019 met richtlijnen gekomen voor het gebruik van kunstmatige intelligentie en is hierover de discussie met de sector aangegaan.
- DNB heeft een studie verricht naar Open Banking en de defragmentatie van de waardeketen.
- Tijdens de kickoff van het iForum heeft DNB haar visie op het gebruik van technologie in toezicht gedeeld. In de follow-up daarvan wordt dit momenteel in samenspraak met de sector vertaald naar diverse acties.
- DNB heeft geparticipeerd in een door de sector gestart initiatief voor het delen van data (via blockchaintechnologie). In het kader van het iForum worden vergelijkbare acties gestart.
- Er is 1 pilot afgerond in Maatwerk voor Innovatie, 1 loopt nog. Met het iForum wordt zowel de vraag naar nieuwe pilots als de resources om die pilots uit te voeren vergroot
- De kick-off van het iForum heeft plaatsgevonden op 5 november 2019.
- Het opleidingscurriculum voor toezichthouders is in lijn gebracht met de gestelde behoefte aan kennis en vaardigheden m.b.t. de digitale strategie.
- Als gevolg van een doelmatige afweging is er geen strategische detachering gerealiseerd.

Ambitie: Vergroten van de efficiency van het toezicht door in de bedrijfsvoering van DNB, waar mogelijk in verbinding met de sector, nieuwe technologische ontwikkelingen toe te passen.

KI: DNB automatiseert en digitaliseert processen om het toezicht effectief en efficiënt te houden en indirecte kosten waar mogelijk te reduceren.

- Het CDO heeft gezorgd voor goede data-definities. Bij het lopende traject om de toezichtmethodologie te herijken worden nieuwe methodes zoals automatische risico analyse expliciet meegenomen.
- In het kader van het iForum is DNB gestart om samen met de sector op zoek te gaan naar manieren om de indirecte kosten te reduceren.
- Er zijn 2 pilots gestart met een onder toezicht staande instelling om toegang tot data te testen; 1 pilot is afgerond.
- DNB heeft gerealiseerd dat onder toezicht staande instellingen hun (cloud) outsourcingen gemakkelijk kunnen melden via het Digitaal Loket Toezicht.

Speerpunt 2: DNB stuurt op toekomstgerichtheid en duurzaamheid

Ambitie: DNB stuurt op toekomstgerichtheid en duurzaamheid

KI: Monitoring en versterking van verandervermogen van instellingen, waarbij waar nodig wordt aangezet tot actie.

- DNB heeft in 2019 één onderzoek verricht waar veranderaspecten een prominente rol

hebben gespeeld. DNB heeft bij onderzoeken bij 7 instellingen veranderperspectief meegenomen in de scope.

- Het thema verandervermogen is expliciet onderdeel gemaakt van het Insurtech project voor de verzekeringssector.
- DNB heeft bij 19 grotere pensioenfondsen met een hoog overall strategisch risico het verandervermogen onderzocht en heeft hier vastgesteld dat dit op bepaalde vlakken niet voldeed. Hiervoor zijn specifieke mitigaties ingang gezet. Daarnaast is bij de middelgrote pensioenfondsen met elk bestuur inhoudelijk de dialoog gevoerd over de tien door DNB vastgestelde strategische risico's en de beheersing daarvan.

KI: De Nederlandse financiële sector heeft inzicht in de impact van klimaat- en milieu gerelateerde risico's op de korte en lange termijn soliditeit van hun instelling en neemt maatregelen om deze risico's te beheersen.

- Alle kleine en middelgrote banken die in 2019 een SREP hebben gehad zijn door DNB als onderdeel hiervan verzocht een Climate Risk Self Assessment in te dienen. Het grootste deel van de kleine en middelgrote banken die geen SREP hebben gehad in 2019 zijn door middel van een separate uitvraag verzocht om een Climate Risk Self Assessment. DNB heeft bij de inzendingen geanalyseerd in hoeverre de risico's materieel zijn en in hoeverre aandacht voor klimaatrisico's is geïntegreerd in de risicomangement van de bank.
- In 2019 hebben we onderzocht of instellingen zicht hebben op hun blootstelling aan lage energielabels.

- DNB heeft voor het eerst een business model onsite bij een middelgrote bank uitgevoerd waarbij klimaatgerelateerde risico's en groene financieringsaspecten additioneel zijn meegenomen in de onderzoeksscope. De uitkomsten helpen DNB bij het vormgeven van volgende onsites. DNB heeft als doelstelling dat, wanneer relevant, duurzaamheidsrisico's worden meegenomen in een onsite onderzoek.

KI: DNB is een thought leader in het adresseren van duurzaamheidsvraagstukken in relatie tot financieel toezicht.

- DNB heeft een leidende rol gehad bij de totstandkoming van de 'NGFS Sustainable and Responsible Investment Guide for Central Banks' portfolio management' dat beschrijft hoe centrale banken zelf ESG risico's in eigen aankoopprogramma's kunnen integreren. Ook heeft DNB een bijdrage geleverd aan de in juli gepubliceerde technische bijlage bij het 'comprehensive report' dat een overzicht bevat van het academische werk dat is gedaan om de impact van klimaatverandering op de economie en het financiële systeem te modelleren en van de verschillende mogelijkheden die centrale banken en toezichthouders hebben om klimaatrisico's te beoordelen.
- Bij het Platform voor Duurzame Financiering zijn twee nieuwe werkgroepen gestart: CO₂ beprijzing o.l.v. de Rabobank en biodiversiteit o.l.v. de NWB bank. Deze werkgroepen dragen bij aan vergroting van de aandacht voor deze duurzaamheidsvraagstukken in de financiële sector. Verder is onder de vlag van het Platform twee keer een Klimaatconferentie voor de sector

georganiseerd, in januari door de NVB en in juni door het Verbond van Verzekeraars.

- In januari publiceerde DNB het rapport 'Op Waarde Geschat'. Daarnaast hebben we in verschillende speeches en presentaties het onderwerp en het standpunt van DNB onder de aandacht gebracht, o.a. bij de BCBS, de Europese Commissie, de Nederlandse Emissieautoriteit, High Level Dialogue for Finance for Development bij de Verenigde Naties en Springtij.

Speerpunt 3: DNB is streng op financieel-economische criminaliteit

Ambitie: Voorkomen van betrokkenheid van financiële instellingen bij financieel-economische criminaliteit door vergroten eigenaarschap bij bestuurders

KI: Conform de Wwft-eis is AML/CFT expliciet bij één dagelijkse beleidsbepaler belegd.

- Uit de jaarlijkse uitvraag blijkt dat in 2019 75% van de instellingen een verantwoordelijke bestuurder heeft aangewezen voor AML/CFT.

KI: Trustkantoren beschikken over een onafhankelijke en effectieve interne compliance functie conform de eisen van de nieuwe Wet toezicht trustkantoren (Wtt18).

- Uit de jaarlijkse informatie uitvraag uitgevoerd in 2019 over 2018 bleek dat het merendeel van de trustkantoren over een interne compliancefunctie beschikt, verwacht wordt dat uit de uitvraag over 2019, die in 2020 wordt uitgevoerd, blijkt dat dit aandeel nog groter is.

- Tijdens onderzoeken wordt door DNB altijd aandacht besteed aan de kwaliteit en borging van de compliancefunctie.

Ambitie: Goed AML/CFT toezicht houden op crypto's

KI: Implementatie AMLD5 in nationale wetgeving inclusief inregelen toezicht op handelsplatforms en e-wallets (mits DNB is aangewezen als toezichthouder hierop).

- In december 2019 heeft de Tweede Kamer voor de Implementatiewet gestemd, waarin het integriteitstoezicht op twee typen aanbieders van cryptodiensten, bij DNB is belegd. DNB heeft in 2019 op diverse manieren voorbereidingen getroffen op dit toezicht. Zo is een seminar georganiseerd en zijn Open Boek Toezicht pagina's gepubliceerd. Vanaf eind december kunnen ondernemingen in concept hun registratieverzoek indienen. De Eerste Kamer moet nog over het wetsvoorstel stemmen.

KI: Identificatie van vormen van crypto's (in de context van bestrijding van financieel-economische criminaliteit) en passende integriteitsregulering.

- DNB heeft onderzoek gedaan naar verschillende vormen van crypto's en crypto dienstverlening in Nederland en neemt dit doorlopend in de voorbereiding voor het toezicht mee, alsmede in communicatie met publieke partners over (internationale) regelgeving van crypto's.

Ambitie: Versterken samenwerking tussen instellingen (en met publieke partners) bij de bestrijding van financieel economische criminaliteit.

KI: Initiatief tussen publieke en private partners (pilot met serious crime task force) en vaststelling haalbaarheid en implementatiewijze van interbancaire initiatieven.

- De Serious Crime Taskforce is sinds 1 oktober 2019 operationeel. In dit publiek-private samenwerkingsverband onder het FEC werken banken, politie, FIOD, FIU en OM samen bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit. DNB is lid van de stuurgroep van de SCTF. De evaluatie van deze pilot zal plaatsvinden in 2020.
- Naar aanleiding van de ronde tafels die DNB in 2018 heeft georganiseerd zijn de grootbanken begonnen met het verkennen van de mogelijkheden van een gezamenlijke KYC Utility en Transactiemonitoring (TM) Utility. Voor wat betreft de TM Utility is inmiddels gestart met een *Proof of Concept* om te kijken of deze gezamenlijke Utility een meerwaarde heeft ten opzichte van de transactiemonitoring door individuele banken. DNB volgt deze ontwikkeling.

Generieke / reguliere KI

Ambitie: Het toezicht is doortastend, tijdig en van hoge kwaliteit en sluit aan op de Europese toezichtkaders ten behoeve van een weerbaar financieel stelsel.

KI: DNB is effectief in haar risico-identificatie

- Voor alle banken geldt dat het minimum toezichtplan is uitgevoerd. Het volledige toezichtplan zoals opgesteld in SSM-verband is in 2019 niet voor alle banken uitgevoerd. Gegeven de beperkte toezichtcapaciteit en nieuwe ontwikkelingen gedurende het jaar, maken we continu een afweging waar de capaciteit moet worden ingezet.
- DNB is in 2019 conform planning bij 40 on-site onderzoeken bij banken betrokken geweest: 9 waren reeds in 2018 gestart (8 bij significante instellingen, 1 bij overige banken), 26 nieuw gestarte onderzoeken door DNB geleid (11 bij significante instellingen, 15 bij overige banken), 4 onderzoeken in het buitenland (allen significante instellingen) en 1 door een buitenlandse toezichthouder geleid onderzoek bij een Nederlandse significante instelling.
- Naar aanleiding van de herijking Pensioenfondsen H1/2019 zijn geen nieuwe prioriteiten in onderzoeken zoals opgenomen in de onderzoeks kalender 2019 gesteld. In de herijking Pensioenfondsen H2/2019 zijn nieuwe risicoscores vastgesteld en is de onderzoeks kalender 2020 opgesteld die in december is verzonden.
- Bij toezicht op verzekeraars zijn niet meer alle individuele ORSA's integraal beoordeeld, maar is afgegaan op relevante signalen over

de meerjarige solvabiliteit of kapitaalbehoefte. Daarnaast heeft de jaarlijkse herijking risico-analyse plaatsgevonden en zijn thema-onderzoeken geselecteerd. Tot en met medio december 2019 zijn 37 RIP's afgerond, waarvan 31 in 2019 zijn gestart.

- Na selectie uit een longlist zijn twee staartrisiko's verder onderzocht: de veranderende derivatenmarkten met toenemende central clearing en de toenemende verschuiving naar passief beleggen in ETF's.
- DNB heeft een macroprudentiële maatregel vorm gegeven die zich richt op de versterking van kapitaalbuffers tegen mogelijke correcties op de huizenmarkt.

KI: DNB is effectief in haar risico-mitigatie.

- Voor alle SI-banken is een SREP-besluit genomen.
- In 2019 is DNB gestart met een pilot om meer proportionaliteit aan te brengen in het SREP proces voor LSI-banken. Specifiek houdt dit in dat we voor laag risico en stabiele banken het SREP proces niet jaarlijks maar om het jaar uitvoeren. In 2019 betrof dit 4 banken. Gedurende het jaar is DNB met deze banken en de NVB in gesprek geweest over deze pilot en zal deze in 2020 worden geëvalueerd. Daarnaast heeft DNB bij twee LSI-banken geen ICLAAP opgevraagd. Aanleiding hiervoor was een herinrichting van interne SREP proces. Dit betreft echter een eenmalige aanpassing. Voor de overige LSI-banken zijn jaarlijkse SREP besluiten genomen.
- Voor pensioenfondsen zijn in 2019 23 identificatie en on-site onderzoeken gestart waarvan er inmiddels 15 zijn afgerond. Verder zijn

24 mitigatietrajecten gestart waarvan er 6 zijn afgerond. Daarnaast zijn 23 mitigatietrajecten, die voor 2019 zijn gestart, afgerond. Via Stuurgroep- en MT-overleggen worden voortgangsrapportages gemonitord. In ongeveer 25% van de gevallen is sprake van verlenging van doorlooptijden. Reden hiervoor is dat in sommige gevallen de deadline niet wordt gehaald en in andere gevallen de scope gedurende het traject is verbreed, zodat ook de werking van de mitigatie wordt getoetst.

- Voor verzekeraars zijn 17 nieuwe risicomitigatieplannen opgesteld en zijn er 9 afgerond. Sturing op complexe dossiers gaat via probleem-dossierprocedure die wekelijks in het MT wordt besproken en zes wekelijks in de Toezichtraad. Voor protocoldossiers geldt een afzonderlijk en intensiever proces. In zijn algemeenheid is deze aanpak effectief, al blijkt het bij enkele dossiers lastig de lange duur te beperken.
- DNB heeft samen met MinFin, BZK en NHG gewerkt aan de aangepaste NHG-voorwaarden voor banken en verzekeraars, waarbij voor banken een oplossing is gevonden.
- DNB maakt proportioneel gebruik van haar bevoegdheid om (in)formele handhavingsmaatregelen in te zetten indien sprake is van een wettelijke overtreding. Het uitgangspunt hierbij is dat formele maatregelen worden gepubliceerd. Hierdoor blijven niet alleen de betreffende instellingen, maar ook de financiële sector scherp op het belang bij risico mitigatie.

KI: DNB voert haar wettelijke taken tijdig uit.

- De doorlooptijd van toetsingsaanvragen wordt wekelijks beoordeeld aan de hand van interne rapportages. Toetsingsaanvragen met een resterende doorlooptijd van minder dan twee weken worden expliciet besproken om eventuele voortgangsproblemen op te lossen. Hiermee wordt voorkomen dat wettelijke termijnen worden overschreden. Deze controles hebben er in 2019 toe geleid dat er vrijwel geen toetsingsaanvragen buiten de wettelijke termijnen zijn afgerond.
- Alle VVGB aanvragen voor toezicht die in 2019 zijn afgerond, zijn binnen de wettelijke termijn afgehandeld. In 2019 heeft DNB 701 VVGB aanvragen afgehandeld. Dit is in vergelijking met het aantal in 2018 een stijging van 70%, met de grootste groei op aanvragen gerelateerd aan betaalinstellingen.
- In 2019 heeft DNB 32 formele vergunningaanvragen afgerond. Met uitzondering van één aanvraag zijn alle aanvragen afgerond binnen de wettelijke termijn.

KI: DNB streeft naar Europese toezichtkaders, die tot afdoende en vergelijkbare eisen leiden.

- Medio 2019 vond de herijking van de prioritering van DNB's deelname in internationale bankengremia (SSM, EBA en Basel) plaats. Deze jaarlijkse herijking is nodig om de capaciteit van DNB strategisch in te kunnen zetten. Als eerste stap hebben de toezichtonderwerpen een nieuwe prioriteit gekregen. Om tot een strategischere inzet van middelen te kunnen komen zijn er zes onderwerpen in prioriteit verlaagd en drie verhoogd. Dit heeft geleid tot een gelijke

inzet van capaciteit, maar meer gericht op een specifiek aantal prioriteiten. Hierbij is ook rekening gehouden met de uitkomsten van het project Nexus zodat in het internationaal overleg een consistent geluid over onze prioriteiten op het terrein van de bankenunie kan worden afgegeven.

- Tot slot zijn ook de richtlijnen voor deelname aan internationale gremia aangepast. Een paar jaar geleden zijn deze richtlijnen opgesteld om invulling te geven aan de prioritering. De aanpassingen focusten op de voorbereiding, terugkoppeling en informatiedeling uit het internationaal overleg.
- DNB heeft een actieve bijdrage geleverd aan een non-paper met andere EU lidstaten over het oprichten van een Europese toezichthouder voor toezicht op witwassen en terrorismefinanciering

KI: DNB is transparant richting onder toezicht staande instellingen, door de dialoog met de sector aan te (blijven) gaan en instellingen tijdig te informeren.

- Alle verzekeraars en pensioenfondsen hebben tijdig een eigen toezichtkalender ontvangen, waarbij expliciet rekening is gehouden met de aanbevelingen van de Werkgroep Indirecte Toezichtkosten.

- Voor pensioenfondsen zijn gezamenlijk meer dan 10% van de onderzoeken geschrapt, grotendeels als gevolg van herprioritering naar aanleiding een aantal interne projecten, zoals de actualisatie van de toezichtsmethodologie en de hervorming van het pensioenstelsel. Voorbeelden van uitvragen waar actie is ondernomen om de last voor verzekeraars te beperken, zijn ESG, Insurtech van EIOPA en die van FS over woninghypotheken.
- Uitzonderingen op de planning zijn tijdig vooraf gecommuniceerd met de betrokken instellingen, met uitzondering van één onderzoek bij pensioenfondsen.
- Afgeronde onderzoeken zijn zoveel mogelijk sector breed teruggekoppeld via o.a. maandelijks nieuwsbrieven, DNBulletins, statistisch nieuwsberichten, seminars, kennissessies, Q&As en handreikingen.

2.5 Risicobeheersing

1. Technologische vernieuwing heeft een hoge vlucht genomen binnen de financiële sector. Businessmodellen en organisatiestructuren veranderen in een versneld tempo en grote hoeveelheden data bieden zowel instellingen als DNB mogelijkheden om de risico's beter of sneller te detecteren. Het risico bestaat dat DNB onvoldoende aansluiting vindt met deze technologische ontwikkelingen en zelf niet tijdig vernieuwingen doorvoert in haar toezichtaanpak. Inspelen op technologische vernieuwingen is dan ook een van de drie speerpunten in de Visie op Toezicht 2018-2022. DNB streeft een meer vooruitblikkende, datagedreven toezichtaanpak na om zo het toezicht te versterken met een innovatieve benutting van databronnen en analysemogelijkheden. Voor een beschrijving van dit speerpunt wordt korthedshalve verwezen naar paragraaf 2.3.1.
2. Het is voor de taakuitoefening van DNB cruciaal dat zij beschikt over goede medewerkers. De huidige hoogconjunctuur heeft een krappere arbeidsmarkt tot gevolg. Dit leidt voor DNB tot het risico dat zij onvoldoende in staat is om goede medewerkers te behouden en aan te trekken. Dit geldt met name voor functies waarvoor kwantitatieve expertise gevraagd wordt, zoals risicobeoordeling. Om te voorkomen dat dit risico zich manifesteert, streeft DNB er naar zich als topwerkgever op de kaart te zetten. Met de gerealiseerde verkleining van de span of control, het aanbieden van uitgebreide trainings- en opleidingsmogelijkheden en een gericht arbeidsmarktbeleid positioneert DNB zich als aantrekkelijke werkomgeving voor professionals. Ook stuurt DNB actief op roulatie, duurzame inzetbaarheid en diversiteit van haar personeelsbestand.
In 2019 is het onverwachte, ongewenste verloop aan het afnemen en er is duidelijk extra aandacht aan loopbaanontwikkeling, waarbij roulatie en verdieping van de expertise een speerpunt zijn. Er zijn ook veel trainings- en opleidingsmogelijkheden gecreëerd en benut. De gemiddelde bezetting is over het algemeen ook stabiel gebleven of mooi ingegroeid over het jaar en is ook op sterkte. Voor specifieke profielen blijft het lastig om in de krappe markt het juiste expertiseniveau te bereiken.
3. Informatie vormt voor DNB een zeer belangrijke bouwsteen voor de uitvoering van haar taken. Daarbij is een veilige, tijdige en betrouwbare informatievoorziening en –verwerking noodzakelijk. Dit is een uitdaging, onder meer gezien de toenemende cyber-gerelateerde dreigingen en voorschriften, onder andere vanuit de Europese regelgeving rondom privacy, en het in gang gezette ICT-uitbestedingstraject van DNB. Om een hoog niveau van informatiebeveiliging te borgen heeft DNB diverse programma's doorlopen. Door het kiezen van de juiste ICT-dienstverlener wordt dit niveau nog verder verhoogd. DNB heeft veel aandacht voor de weerbaarheid tegen cyberaanvallen. Naast beleid en ICT-technische verbeteringen, wordt voortdurend gewerkt aan de versterking van 'soft controls', zoals de risicocultuur en het risicobewustzijn.

In 2019 zijn diverse risico awareness activiteiten uitgevoerd. Voor iedere divisie is in 2019 een groeiplan met concrete stappen opgesteld om het niveau 'duurzame fase' conform het CPI-groei-model eind 2021 te kunnen behalen. In 2019 waren daarbij de belangrijkste speerpunten het opleveren van een operationeel risicomangement plan van aanpak, het borgen van de rol van Operational Risk Officer in alle divisies, het uitvoeren van Risk en Control Self Assessments in de divisies en afdelingen, het verbeteren van het centrale incidentmanagementproces, het nader verdiepen van de risicobereidheid van DNB en daarmee zijn ook de belangrijkste risico's in kaart gebracht (incl. eigenaarschap).

Deze activiteiten dragen allemaal bij aan het risicobewustzijn en de risico cultuur. Er is voortdurende aandacht van het management voor het gebruik van beveiligd email verkeer. Daarnaast worden medewerkers getraind om de bewustzijn en kennis m.b.t. informatiebeveiliging te vergroten.

4. De financiële sector staat in sommige Europese landen nog steeds onder druk. Hierdoor is er de zorg dat wanneer het aankomt op regelgeving en beleid, dit leidt tot lagere standaarden. DNB blijft inzetten op deugdelijke harmonisatie van Europese werpprocessen en onderlinge samenwerking. Om dit te bevorderen heeft DNB ook in 2019 haar jaarlijkse herijking van de prioritering van DNB's deelname in internationale bankengremia (SSM, EBA en Bazel) uitgevoerd.

Deze jaarlijkse herijking is nodig om de capaciteit van DNB strategisch in te kunnen zetten.

Om tot een strategischere inzet van middelen te kunnen komen zijn er zes onderwerpen in prioriteit verlaagd en drie verhoogd. Hierbij is ook rekening gehouden met de uitkomsten van het project Nexus zodat in het internationaal overleg een consistent geluid over onze prioriteiten op het terrein van de bankenunie kan worden afgegeven. De mogelijkheid tot (Europese) beleidsbeïnvloeding is vergroot door strategische detacheringen vanuit DNB, waaronder bij de EC (DG Fisma), het NGFS secretariaat en de EBA. Een meer inhoudelijke toelichting op bereikte resultaten is gegeven in paragraaf 2.3.1 hierboven.

5. Op 31 januari 2020 heeft het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie verlaten. Vervolgens zal de transitiefase (t/m eind 2020) in werking treden en gedurende deze fase blijven alle bestaande afspraken tussen het VK en de EU nog van kracht. Het risico op een no-deal Brexit per 31 januari 2020 is daarmee nu verwaarloosbaar klein. Aangezien dit risico afgelopen jaar meerdere keren niet uit te sluiten was heeft DNB meermaals onder toezicht staande instellingen opgeroepen de voor hen relevante risico's in kaart te brengen en te beheersen, zodat ook bij een no-deal Brexit de continuïteit van de dienstverlening niet in gevaar komt en de instellingen geen materiële risico's lopen. Hier is periodiek in o.a. nieuwsbrieven en het FSC aandacht voor gevraagd.

52

DNB heeft met het ministerie van Financiën en de AFM gewerkt aan een vrijstellingsregeling die problemen met de dienstverlening van doorlopende derivaatcontracten op zouden vangen in het geval van een no-deal Brexit. Uitvoerend toezicht heeft twee maal in 2019 follow-up acties uitgevoerd onder OTSIs om de status van hun Brexit voorbereidingen te controleren en aan te sporen aanvullende actie te ondernemen. Verder hebben we actief bijgedragen aan het vaststellen van beleidslijnen en toezicht coördinatie in ECB/SSM-verband en in EIOPA.

Het VK dient nu voor eind 2020 een (handels) akkoord met de EU te sluiten en te ratificeren om te voorkomen dat alsnog een vorm van een harde Brexit optreedt aan het einde van de transitieperiode eind 2020. Dat betekent dat de Brexit-risico's niet compleet verdwijnen, maar vooral naar achteren worden verplaatst.

3 Resolutie en depositogarantiestelsel (DGS)

3.1 Inleiding

DNB draagt als nationale resolutie-autoriteit (NRA) en uitvoerder van het depositogarantiestelsel (DGS) bij aan het voorbereiden op en, indien nodig, uitvoeren van de ordentelijke afwikkeling van banken en verzekeraars.

In het jaar 2019 is in de uitvoering van de resolutie en DGS-taken een aantal belangrijke mijlpalen bereikt. Voor **banken** hebben we ingezet op de resolutieplanning van niet-significante instellingen die onder de directe verantwoordelijkheid van DNB vallen. En niet zonder resultaat. Zo is voor al deze banken inmiddels een resolutieplan opgesteld. Verder zijn grote stappen gezet in het operationaliseren van het bail-in instrument, en belangrijke bijdrages geleverd aan verschillende wetstrajecten. Binnen de kaders van de SRB heeft DNB actief bijgedragen aan de vormgeving van de bancaire eisen voor hoogte en kwaliteit van *Minimum Required own funds and Eligible Liabilities* (MREL; ofwel verliesabsorberend vermogen) en duidelijk aangestuurd op een gelijk speelveld, waaronder in de toepassing van de algemeenbelangtest op niet-significante banken. Op **DGS**-terrein zijn de meeste banken inmiddels in staat hun IKB-data technisch aan te leveren en is de bouw van het gelieerde uitkeringssysteem afgerond. Ook staat het project ter bevordering van de DGS publieksbekendheid in de steigers. In het eerste jaar van de nieuwe resolutietaak voor **verzekeraars** hebben we de eerste versies van resolutieplannen opgesteld voor vier verzekeraars. Ook zijn de beleidskaders voor verzekeraars vormgegeven. Zo is een kader voor de algemeenbelangtest ontwikkeld en een

meerjarige strategie gezet die verdere invulling aan de taakuitvoering geeft. Ook in de operationalisering van de resolutie-instrumenten zijn belangrijke eerste stappen gezet.

Niettemin zijn op een aantal fronten de resultaten achtergebleven bij de (ambitieuze) doelstellingen voor 2019. Dit hangt samen met lopende wetsherzieningen zoals de implementatie van BRRD2 (wijziging van de *Bank Recovery and Resolution Directive*) en de herstelwet die zowel de nodige capaciteit vergen als herijking van lopende beleidskaders. Tevens blijkt de operationalisering van het resolutie-instrumentarium inhoudelijk en juridisch complexer dan gedacht. Op Europees niveau zijn de eerste beleidsmatige stappen ter implementatie van BRRD2 gezet, maar is met name ten aanzien van de kwaliteit van MREL voor Europese grootbanken verdere invulling nodig. In de operationalisering van het resolutie-instrumentarium voor verzekeraars, zijn de oprichtingsdocumenten voor de overbruggingsinstelling van verzekeraars opgesteld, maar nog niet gefinaliseerd. Voor het DGS kunnen nog niet alle banken een technisch volwaardig bestand met individuele klantbeelden aanleveren en behoeft de kwaliteit van de data nog een forse investering. Daarnaast is de evaluatie van de risicomethodiek voor de premieberekening uitgesteld naar 2020.

De in 2019 bereikte resultaten zijn nader toegelicht in paragraaf 3.4 en in de tabel paragraaf 3.5 aan het slot van dit hoofdstuk. De activiteiten met betrekking tot CCP's worden in deze begroting voor de goede orde beschreven, maar vallen buiten het financiële kader. Voor de operationele risicobeheersing wordt verwezen naar paragraaf 3.6.

3.2 Gerealiseerde kosten Resolutie en DGS

De gerealiseerde kosten voor de taken Resolutie en DGS in 2019 zijn EUR 18,3 mln (begroot was EUR 20,9 mln). Dit komt neer op een onderschrijding van EUR 2,6 mln. In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de kosten per deeltaak.

3.2.1 Gerealiseerde kosten Resolutie Banken

De gerealiseerde kosten voor Resolutie banken in 2019 zijn EUR 6,1 mln (begroot was EUR 6,9 mln). Dit komt neer op een onderschrijding van EUR 0,8 mln.

Hoewel de bezetting in 2019 gelijk was aan de formatie, onderschrijden de personeelskosten. Dit hangt samen met het 'jonge' karakter van de divisie

Resolutie. De komende jaren zal de senioriteit van de divisie verder stijgen, waardoor de salariskosten meer in lijn komen met formatie van de divisie. Voorts leert de opgedane ervaring dat de primaire taakuitvoering een hoger niveau vereist van inhoudelijk en juridisch specialisme dat niet met (tijdelijk) juridisch advies of externe inhuur is te ondervangen. Dit verklaart de onderuitnutting op deze posten. Zo heeft Resolutie in 2019 relatief veel eigen capaciteit moeten inzetten op de operationalisering van het instrumentarium en de begeleiding van wetsherzieningstrajecten (e.g. implementatie van BRRD2 en de Herstelwet). Ook als een beroep wordt gedaan op specialistisch extern advies, zoals in 2019 voor het bail-in instrument, dan behoeft dat relatief extra eigen capaciteit. DNB zal deze voortschrijdende inzichten meenemen in het zetten van het meerjaren kader.

Tabel 13 Gerealiseerde kosten Resolutie en DGS

EUR miljoen

Kostenverdeling Resolutie en DGS	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Resolutie banken			6,0	6,1	6,9	-0,8
Resolutie verzekeraars			1,2	3,1	4,1	-1,0
Resolutie totaal	4,6	5,3	7,3	9,2	10,9	-1,8
Depositogarantiestelsel (NL)		8,1	10,1	8,8	9,6	-0,8
DGS Bonaire, Sint Eustatius en Saba		0,8	0,2	0,3	0,3	0,0
Dgs totaal		8,9	10,3	9,1	9,9	-0,8
Totaal kosten	4,6	14,2	17,5	18,3	20,9	-2,6
Opbrengst verkoop panden		-0,9				
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	4,6	13,3	17,5	18,3	20,9	-2,6

Tabel 14 Gerealiseerde kosten Resolutie banken naar kostensoort

EUR miljoen

Kostenverdeling Resolutie Banken	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018 ¹	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Directe kosten Resolutie Banken						
Personeelskosten	2,5	2,6	3,0	3,0	3,3	-0,3
Externe inhuur	0,1	0,0	0,0	0,1	0,3	-0,1
Afschrijvingskosten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Juridische adviezen	0,4	0,5	0,6	0,6	0,7	-0,2
Overige beheerskosten	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	-0,1
Totaal directe kosten Resolutie Banken	3,2	3,3	3,8	3,9	4,6	-0,7
Toegerekende kosten Resolutie Banken						
ICT, Facilitair en overige diensten	1,5	2,0	2,2	2,3	2,3	0,0
Totaal toegerekende kosten	1,5	2,0	2,2	2,3	2,3	0,0
Totaal kosten	4,6	5,3	6,0	6,1	6,9	-0,8
Opbrengst verkoop panden		-0,3				
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	4,6	4,9	6,0	6,1	6,9	-0,8

¹ De uitvoerende activiteiten werden tot 2019 alleen op totaalniveau verantwoord. Vanaf 2019 wordt een gedetailleerder niveau gehanteerd.

De doorbelasting van de IT-kosten voor het SRM door de SRB zijn vooralsnog uitgebleven. Dit verklaart de kleine onderschrijding op de overige beheerskosten. Dit tezamen zorgt voor de onderschrijding van EUR 0,8 mln.

Verzekeraars

De gerealiseerde kosten voor Resolutie verzekeraars in 2019 zijn EUR 3,1 mln (begroot was EUR 4,1 mln).

Dit komt neer op een onderschrijding van EUR 1,0 mln.

De onderschrijding van EUR 1,0 mln wordt hoofdzakelijk veroorzaakt, doordat de taak resolutie verzekeraars nog in opbouw was. De gemiddelde directe formatieve bezetting was 2,6 fte lager dan begroot (zie tabel 29 in bijlage 2). Een deel van de instroom van nieuwe medewerkers heeft gedurende

Tabel 15 Gerealiseerde kosten Resolutie verzekeraars naar kostensoort

EUR miljoen

Kostenverdeling Resolutie Verzekeraars	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018 ¹	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Directe kosten Resolutie Verzekeraars						
Personeelskosten			0,6	1,5	2,0	-0,5
Externe inhuur			0,0	0,1	0,3	-0,2
Afschrijvingskosten			0,0	0,0	0,0	0,0
Juridische adviezen			0,1	0,4	0,4	0,0
Overige beheerskosten			0,0	0,1	0,1	0,0
Totaal directe kosten Resolutie Verzekeraars			0,8	2,0	2,8	-0,8
Toegerekende kosten Resolutie Verzekeraars						
ICT, Facilitair en overige diensten			0,5	1,1	1,3	-0,2
Totaal toegerekende kosten			0,5	1,1	1,3	-0,2
Totaal kosten			1,2	3,1	4,1	-1,0
Opbrengst verkoop panden						
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	0,0	0,0	1,2	3,1	4,1	-1,0

¹ De uitvoerende activiteiten werden tot 2019 alleen op totaalniveau verantwoord. Vanaf 2019 wordt een gedetailleerder niveau gehanteerd.

het jaar plaatsgevonden. Daarentegen is de begroting 2019 gebaseerd op een volledige bezetting. Dit is een reflectie van een zorgvuldige taakopbouw, waarbij het vervullen van vacatures goed aansluit bij de geïdentificeerde behoefte en absorptiecapaciteit. Hetzelfde geldt voor gebruik van externe inhuur. De onderschrijving wordt ook

hier veroorzaakt door de keuze om eerst een duidelijk beeld voor ogen te hebben van de benodigde expertise, alvorens specialistische externe inhuur aan te trekken. Overigens zal de opgedane ervaring met inhuur voor bankresolutie ook hier worden meegenomen ten behoeve van het meerjarige kostenkader.

3.2.2 Gerealiseerde kosten DGS

De gerealiseerde kosten voor de taak DGS NL in 2019 zijn EUR 8,8 mln. Dit is EUR 0,8 mln lager dan begroot (EUR 9,6 mln).

In 2019 is de ontwikkeling en beheer van de DGS-systemen (NDGS) eerder dan gepland in steady state gebracht, waardoor de kosten onder de raming zijn gebleven. Deze meevaller is vooral

zichtbaar in de post afschrijvingskosten. In de begroting van 2020 is hier reeds rekening mee gehouden. Eind 2019 is het NDGS-programma geëindigd, waardoor de investeringen afnemen. Komende jaren zal een minimum niveau van investeringen nodig blijven om de systemen actueel te houden, waaronder aanpassing als gevolg van wijzigingen in regelgeving, technologische vernieuwing en de steeds hogere eisen die worden

Tabel 16 Gerealiseerde kosten DGS NL naar kostensoort

EUR miljoen

Kostenverdeling DGS NL	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018 ¹	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Directe kosten DGS NL						
Personeelskosten		0,8	0,8	0,9	0,9	0,1
Externe inhuur		0,4	0,4	0,5	0,6	-0,1
Afschrijvingskosten		0,7	2,0	2,0	2,7	-0,7
Juridische adviezen		0,1	0,0	0,1	0,1	-0,1
Overige beheerskosten		0,3	0,2	0,1	0,0	0,1
Totaal directe kosten DGS NL		2,2	3,3	3,7	4,4	-0,7
Toegerekende kosten DGS NL						
ICT, Facilitair en overige diensten		5,9	6,8	5,1	5,2	-0,1
Totaal toegerekende kosten		5,9	6,8	5,1	5,2	-0,1
Totaal kosten		8,1	10,1	8,8	9,6	-0,8
Opbrengst verkoop panden		-0,5				
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	0,0	7,5	10,1	8,8	9,6	-0,8

¹ De uitvoerende activiteiten werden tot 2019 alleen op totaalniveau verantwoord. Vanaf 2019 wordt een gedetailleerder niveau gehanteerd.

Tabel 17 Gerealiseerde kosten DGS DGS Bonaire, Sint Eustatius en Saba naar kostensoort

EUR miljoen

Kostenverdeling DGS Bonaire, Sint Eustatius en Saba	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018 ¹	Realisatie 2019	Budget 2019	R2019 - B2019
Directe kosten DGS Bonaire, Sint Eustatius en Saba						
Personeelskosten		0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Externe inhuur		0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
Afschrijvingskosten		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Juridische adviezen		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige beheerskosten		0,0	0,0	0,0	0,2	-0,2
Totaal directe kosten DGS Bonaire, Sint Eustatius en Saba		0,1	0,1	0,1	0,3	-0,1
Toegerekende kosten DGS Bonaire, Sint Eustatius en Saba						
ICT, Facilitair en overige diensten			0,1	0,1	0,0	0,1
Totaal toegerekende kosten		0,6	0,1	0,1	0,0	0,1
Totaal kosten		0,8	0,2	0,3	0,3	0,0
Opbrengst verkoop panden		-0,1				
Totaal kosten incl. verkoop opbrengst panden	0,0	0,7	0,2	0,3	0,3	0,0

¹ De uitvoerende activiteiten werden tot 2019 alleen op totaalniveau verantwoord. Vanaf 2019 wordt een gedetailleerder niveau gehanteerd.

gesteld aan informatiebeveiliging. De kleine overschrijding op personeelskosten wordt veroorzaakt, doordat de personele inzet iets hoger was dan begroot. In 2019 is meer capaciteit ingezet op het verder uitwerken van het DGS-beleid. Voor de komende jaren wordt een structurele capaciteitsbehoefte van 7,0 fte¹¹ voorzien, zoals ook opgenomen in de begroting 2020.

De gerealiseerde kosten voor het DGS Caribisch Nederland zijn EUR 0,3 mln, zoals begroot.

Uitvoeringskosten Coulangeregeling in 2019

De kosten uit hoofde van de Coulangeregeling bedragen in 2019 EUR 162,45. Deze kosten zijn door de Staat gefinancierd.

3.3 Financiering

Conform de Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft) en het besluit bekostiging financieel toezicht (Bbft) worden de kosten van de resolutie- en DGS-taken verrekend met de betreffende instellingen. Dit gebeurt:

- voor banken en de in aanmerking komende beleggingsondernemingen op basis van de omvang van totale activa
- voor verzekeraars op basis van de technische voorzieningen
- voor het DGS op basis van de gegarandeerde deposito's

Tabel 18 Exploitatieresultaat Resolutie en DGS 2019

EUR miljoen

	Gerealiseerde kosten	Opbrengsten uit heffingen	Te verrekenen met sector	Te verrekenen met overheid
Resolutie Banken	6,1	6,9	-0,8	-
Resolutie Verzekeraars	3,1	4,0	-1,0	-
DGS	8,8	9,6	-0,8	-
DGS Bonaire, St Eustatius en Saba*	0,3	0,3	-	-0,0
Subtotaal	18,3	20,8	-2,5	-0,0
DGS coulangeregeling*	-	-	-	-
Totaal	18,3	20,8	-2,5	-0,0

* Ontvangsten uit heffingen betreft geheel het voorschot van de overheid.

¹¹ Inclusief 0,5 fte voor het DGS in Caribisch Nederland.

De heffingsopbrengst kwam in 2019 voor alle taken overeen met de begrote kosten. Het verschil met de gerealiseerde kosten wordt in 2020 met de betreffende instellingen verrekend.

De uitvoeringskosten van DGS CN en de coulance-regeling zijn gefinancierd door de Staat.

3.4 Bereikte resultaten

3.4.1 Synergie

De resolutie en DGS taken worden in nauwe samenhang uitgevoerd. Zo heeft de nieuwe taak voor verzekeraars een snelle start kunnen maken door gebruik te maken van de opgedane ervaring en kaders aan de bankresolutie kant. Daarbij wordt in de matrixorganisatie actief gestuurd op kennisdeling en samenwerking ten aanzien van de uitwerking van de verschillende resolutie-instrumenten en -technieken waar overlap bestaat. Zo wordt bijvoorbeeld het sale-of-business instrument voor banken en verzekeraars in samenhang en door dezelfde experts uitgewerkt. Hetzelfde geldt voor het complexe terrein van waarderingen.

Specifiek op het terrein van crisismangement is in 2019 begonnen met het zetten van een integrale structuur. Daarbij zijn onder andere crisisoefeningen op het gebied van banken, verzekeraars en DGS gezamenlijk ontworpen en gecoördineerd. Lessen die getrokken worden uit de georganiseerde crisisoefeningen worden vastgelegd in handboeken en vormen de basis voor volgende simulaties en het verder operationaliseren van het resolutie-instrumentarium.

Ook in 2020 zal blijft DNB zich richten op het optimaliseren van deze synergie-effecten. Deze synergie is overigens reeds in de begrotingen van de resolutie en DGS taken verdisconteerd.

3.4.2 Bereikte resultaten Resolutie

Ten aanzien van de resolutietaak richtte DNB zich in 2019 op drie verschillende sectoren: banken, verzekeraars en CCPs

Voor deze sectoren heeft DNB specifieke doelstellingen gezet, zoals vastgesteld in de ZBO begroting van 2019.

- *Resolutieplanning voor banken*
 - Opstellen en operationaliseren van resolutieplannen voor de significante banken die onder de gedeelde verantwoordelijkheid van de SRB en de NRA vallen
 - Vaststellen, bijwerken en operationaliseren van resolutieplannen voor alle banken die onder de directe verantwoordelijkheid van DNB vallen en voor resolutie in aanmerking komen
 - Ontwikkeling van een kader voor faillissementsplannen en toepassing daarvan op de helft van de groep banken die hiervoor in aanmerking komt
- *Instrumentarium en beleid voor banken*
 - Inzetten op voldoende (achtergestelde) MREL voor alle Europese grootbanken
 - Bijdragen aan nationale, Europese en mondiale beleidsontwikkeling met als speerpunten de algemeen belangtest, achtergestelde MREL, interne MREL voor bankgroepen, aanpak van operationele belemmeringen voor afwikkelbaarheid en verbeteren datakwaliteit

- Ondersteuning en implementatie van aanpassingen in het wettelijk resolutiekader banken (BBRD2)
- *Resolutieplanning voor verzekeraars:*
 - Vaststellen van kader voor resolutieplanning / dataveren en eerste resolutieplannen voor verzekeraars
- *Instrumentarium en beleid voor verzekeraars*
 - Ontwikkeling en inrichting waarderings-technieken, richtlijnen voor toepassing van het bail-in instrument en overbruggingsinstelling voor verzekeraars

De volgende resultaten hebben bijgedragen aan deze doelstellingen.

Banken – resolutieplanning

Het opstellen van resolutieplannen vormt de hoeksteen van de resolutietaak en is een doorlopend, en iteratief proces. Voor de resolutieplanning van banken wordt onderscheid gemaakt tussen significante en niet-significante banken. Zeven significante banken vallen wat betreft de planning onder de verantwoordelijkheid van de SRB. DNB is daarnaast als nationale resolutieautoriteit direct verantwoordelijk voor de resolutieplanning van niet-significante banken.

Voor de zeven significante banken hebben DNB en de SRB in IRT-verband een verdere verdiepingsslag gemaakt. Daarbij heeft DNB met name geïnvesteerd in een gap analyse van afwikkelbaarheid en de ontwikkeling van bail-in playbooks op het niveau van de instellingen. Voorts heeft zij deelgenomen aan de verschillende 'host' IRT's en SRB

besluitvorming, en heeft zij deze platformen benut voor actief overleg en informatiedeling.

Voor alle niet-significante banken die voor resolutie in aanmerking komen op basis van de algemeen belangtest zijn resolutieplannen opgesteld. Daarin is tevens aandacht besteed aan de richting van toekomstige MREL vereisten. DNB heeft voorts een faillissementskader vastgesteld en toegepast op banken die niet voor resolutie in aanmerking komen. Ook voor deze banken zijn de plannen in 2019 vastgesteld. Voorts heeft DNB het kader voor de toepassing van de algemeen belangtest verder verfijnd. Dit kader is ook ingebracht in de discussie op SRM niveau. Zodoende zet DNB zich in voor een gelijk Europees speelveld en beoogt het arbitrair onderscheid te voorkomen tussen banken die voor faillissement of resolutie in aanmerking komen.

Banken onder directe verantwoordelijkheid DNB

Voorkeursstrategie bepaald	Voorkeursstrategie uitgewerkt	Resolutieplan opgesteld
Resolutie	4	4
Faillissement	24	24
	28	28

De Algemene Rekenkamer (ARK) heeft in 2019 onderzoek gedaan naar resolutieplanning voor middelgrote en kleine banken (less significant banks, LSI's) door DNB. Daarbij heeft de ARK gekeken naar het wettelijk kader, de organisatie van de resolutietaak binnen DNB, de opzet en voortgang op het

gebied van resolutieplanning en de rol van de Minister van Financiën in dit kader. Het onderzoek liep van januari tot mei 2019, waarna op 12 december 2019 het rapport is gepubliceerd¹². Daarin concludeert de ARK dat door DNB goede voortgang is geboekt met het opstellen van resolutieplannen, dat deze aan de wettelijke vereisten voldoen maar op dat moment (maart 2019) nog niet allen waren afgeronde. De aanbevelingen van de ARK liggen o.a. op het terrein van kwaliteitsborging van de resolutieplannen en een verbetering van de dossiervoering. Deze punten zijn inmiddels opgepakt.

Banken – Instrumentarium, operationeel beleid en communicatie

Ten aanzien van het operationaliseren van het bail-in instrument heeft DNB voortgang gemaakt. Leidend bij de toepassing van het bail-in instrument is dat oude aandelen ingetrokken alsmede de-list worden indien deze beursgenoteerd zijn. Daartoe worden nieuwe aandelen uitgegeven door een door DNB opgerichte stichting. Vervolgens vindt verificatie plaats van de crediteuren die een claimrecht moeten ontvangen op deze uit te geven aandelen. DNB heeft in 2019 geïnvesteerd in de vormgeving van dit proces, in nauw overleg met betrokken stakeholders zoals de Autoriteit Financiële Markten.

Daarnaast heeft DNB de ontwikkeling van een aantal instelling specifieke bail-in handboeken begeleid, de zogeheten 'bail-in playbooks'. Deze playbooks worden opgesteld door de grootbanken en zien op verschillende klassen

instrumenten zoals CET1, AT1, en achtergestelde instrumenten. De ontwikkeling van *play-books* bestaat uit meerdere iteraties. In de revisie van de *play-books* heeft DNB, in nauwe samenwerking met SRB, commentaar en guidance geleverd aan de banken.

Voor het *sale-of-business* instrument zijn de noodzakelijke processtappen uitgewerkt. Vanwege de prioriteit die is gegeven aan de resolutieplannen voor niet-significante banken en het bail-in instrument zijn deze processtappen nog niet vertaald in instellingspecifieke *play-books*. In 2019 is een eerste globale opzet gedeeld met de betreffende resolutiebanken en zal dit in 2020 verder uitgewerkt worden.

Ten aanzien van beleidsmatige vraagstukken is DNB in nauw overleg met verschillende stakeholders. Zo heeft DNB in 2019 intensieve ondersteuning geboden aan het Ministerie van Financiën voor de implementatie van BRRD2 in Nederlandse wetgeving in 2020. Ook heeft DNB uitgebreid commentaar geleverd en meegedacht over de benodigde herstelmaatregelen die met de Herstelwet BRRD in 2020 hun beslag krijgen.

Daarnaast heeft DNB gerichte bijdrages geleverd aan prioriteiten op Europees en mondiaal niveau. Zo zijn internationale gremia (SRB, EBA, FSB,) gebruikt om de uitdagingen in het wettelijk kader en de implementatie van resolutie instrumenten te signaleren en verder te brengen. Binnen verschillende werkgroepen van de SRB heeft DNB zich sterk

¹² Het rapport is beschikbaar op <https://www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archieef/Nieuws2019/dnb386531.jsp>.

gemaakt voor duidelijke resolutievereisten en verwachtingsmanagement, afdoende liquiditeit in – en na resolutie en consistente implementatie van BRRD-2 vereisten, waaronder voldoende (achtergestelde) MREL voor Europese grootbanken. Deze aandachtspunten blijven ook voor 2020 relevant. Ook heeft DNB in 2019 op het gebied van MREL bijgedragen aan het EBA MREL quantitative monitoring report en aan de TLAC Review van de FSB.

Verzekeraars – Resolutieplanning

Het afgelopen jaar heeft DNB een goede start gemaakt met het zetten van de resolutietaak voor verzekeraars. Aandacht is besteed aan resolutieplanning en operationaliseren van het instrumentarium. Met het oog op de uitdagende omstandigheden voor de verzekeringssector, heeft DNB in 2019 voorbereidingen getroffen indien resolutie onverhoopt noodzakelijk zou zijn. Dergelijke voorbereidingen in het kader van actuele problematiek hebben een aanzienlijk deel van de capaciteit en werkzaamheden in beslag genomen.

Het afgelopen jaar is voor twee grote en twee middelgrote verzekeraars een eerste versie van het resolutieplan opgesteld, op basis van een initiële data uitvraag. Voor de overige verzekeraars waarvoor resolutieplanning is voorzien, wordt het proces in 2020 opgestart. Hiertoe zullen datatemplates worden uitgevraagd.

De eerste resolutieplannen en data uitvragen hebben verder inzicht geboden in welke data nodig is voor gedegen resolutieplanning. Op basis van de

reeds ontvangen data en de eerste analyses is duidelijk geworden dat er diverse vraagstukken op het gebied van afwikkelbaarheid spelen. Zo is ook gebleken dat de vanuit resolutieperspectief benodigde data niet standaard beschikbaar is bij de verzekeraars. Deze nieuwe inzichten zullen in 2020 tot herziene datatemplates leiden. De verwachting is dat bij alle betrokken verzekeraars meerdere iteraties nodig zullen zijn om te komen tot volledige en stabiele resolutieplannen. Daarbij zal het identificeren en waar nodig wegnemen van belemmeringen voor de afwikkelbaarheid meerdere jaren in beslag nemen.

Verzekeraars – Instrumentarium, operationeel beleid en communicatie

Het afgelopen jaar is belangrijk werk verzet op het gebied van het operationaliseren van de resolutie-instrumenten voor verzekeraars en het aansluitende beleid.

DNB heeft in de ontwikkeling van het resolutie-instrumentarium de overbruggingsinstelling, *sale-of-business* en het bail-in instrument geprioriteerd. Voor de overbruggingsinstelling is het traject gestart om de oprichtingsdocumentatie gereed te maken voor gebruik. Evenals de overbruggingsinstelling voor banken, wordt dit instrument vormgegeven door een overbruggingsstichting die de aandelen kan aanhouden in één of meerdere overbruggingsondernemingen en/of entiteiten voor activa- en passivabeheer. De oprichtingsdocumentatie is in 2019 opgesteld en de daadwerkelijke oprichting volgt in de eerste helft van 2020.

Ter operationalisering van het *sale of business*-instrument zijn het afgelopen jaar de verschillende procesmatige stappen in kaart gebracht. De komende jaren zullen deze stappen nader worden uitgewerkt in een algemeen handboek en in *playbooks* die zich richten op specifieke verzekeraars.,

Wat betreft het bail-in instrument is in 2019 een goed begin gemaakt. Zo zijn onder andere de uitgangspunten voor een algemeen handboek vastgelegd. Ook voor dit instrument zullen de komende jaren instellingspecifieke *play-books* opgesteld worden. In de ontwikkeling van het instrument wordt gebruikt gemaakt van de synergie met het werk voor banken. Toch vraagt de ontwikkeling van bail-in voor verzekeraars om een specifieke aanpak, mede gezien de kenmerken van de balans en het feit dat polishouders een groot deel van de passiva uitmaken.

Ook op beleidsmatig gebied DNB is de nodige voortgang geboekt. Zo heeft DNB een strategie opgesteld die verdere invulling geeft aan de inrichting en prioriteiten van haar resolutietaak voor verzekeraars. Deze strategie schetst welke ambities en doelstellingen DNB de komende vijf jaar op het gebied van resolutie van verzekeraars beoogt te bereiken. Daarnaast is het beleidskader voor de algemeenbelangtest vastgesteld. DNB heeft zich in 2019 ingezet voor harmonisatie van een Europees kader voor herstel en afwikkeling van verzekeraars. Zo heeft zij geparticipeerd in de relevante werkgroepen binnen EIOPA. Voor 2020 zal zij aan deze werkgroepen deel blijven nemen, waar ook andere relevante vraagstukken voor resolutie worden geagendeerd, zoals bijvoorbeeld nut en noodzaak

van (harmonisatie van) nationale verzekeringsgarantiestelsels (IGS) in de Europese Unie en de impact van diversificatievoordelen op resolutie onder Solvency 2.

DNB heeft het afgelopen jaar waar mogelijk stakeholders actief geïnformeerd over de nieuwe resolutiewetgeving voor verzekeraars. Daartoe zijn onder andere factsheets gepubliceerd over de Wet herstel en afwikkeling en de voorbereidende crisisplannen voor verzekeraars. Daarnaast hebben Resolutie en Toezicht gezamenlijk een seminar voor de sector georganiseerd over deze thema's.

CCPs

Ten aanzien van de resolutietaak voor CCPs is DNB in 2019 gestart met de resolutieplanning voor een CCP, maar heeft dit plan nog niet vastgesteld. Daarbij heeft zij een algemeenbelangtest uitgevoerd voor een CCP in een eerste versie van een resolutieplan.

Voorts heeft DNB een Crisis Management Group (CMG) georganiseerd voor een CCP. Binnen dit college wordt nauw samengewerkt en relevante informatie uitgewisseld met buitenlandse autoriteiten.

3.4.3 Bereikte resultaten DGS

Ten aanzien van de DGS-taak richtte DNB zich in 2019 vooral op de volgende doelstellingen, zoals vastgesteld in de ZBO-begroting 2019:

- Verbeteren van de kwaliteit van het individueel klantbeeld (IKB) aangeleverd door banken
- Verder vormgeven van de samenwerking in Europa, waaronder het aanpassen van het

uitkeringssysteem van DNB om Europese samenwerking in een uitkeringssituatie mogelijk te maken

- In samenwerking met banken vergroten van de publieksbekendheid met het DGS
- Verbeteren van de DGS-processen en systemen van DNB door het uitvoeren van stresstesten
- Effectieve vormgeving van Europese DGS-regelgeving door het ondersteunen van beleidsvorming ten behoeve van EDIS en evaluatie van de DGS-richtlijn

De volgende resultaten hebben bijgedragen aan deze doelstellingen.

Verbeteren kwaliteit individueel klantbeeld (IKB)

Vanaf 2019 zijn banken verplicht om gegevens aan te leveren op basis van de regelgeving voor het individueel klantbeeld (IKB) – een overzicht van alle deposito's van een depositorhouder conform een door DNB voorgeschreven datamodel. Ook het uitkeringssysteem is aangepast aan de IKB-standaard. Hiermee kan worden voldaan aan de ambitie om vanaf 2019 binnen zeven werkdagen te kunnen uitkeren. Begin 2019 waren dertien banken (34%) in staat om een IKB-bestand succesvol aan te leveren dat technisch door DNB kon worden verwerkt, dat wil zeggen zonder blokkerende validatieresultaten. Eind 2019 waren 38 banken¹³ (90%) in staat om een technisch volwaardig bestand aan te leveren. Om de korte uitkeringstermijn daadwerkelijk te realiseren, dienen de IKB-bestanden van banken volledig en van hoge

kwaliteit te zijn. Daartoe toetst DNB regelmatig deze bestanden. Daarnaast is in 2019 een dashboard ontwikkeld voor het beoordelen van de kwaliteit van de IKB-bestanden. De volgende figuur (pagina 66) geeft inzicht in de kwaliteit van de IKB's in de bestanden van de 38 banken.

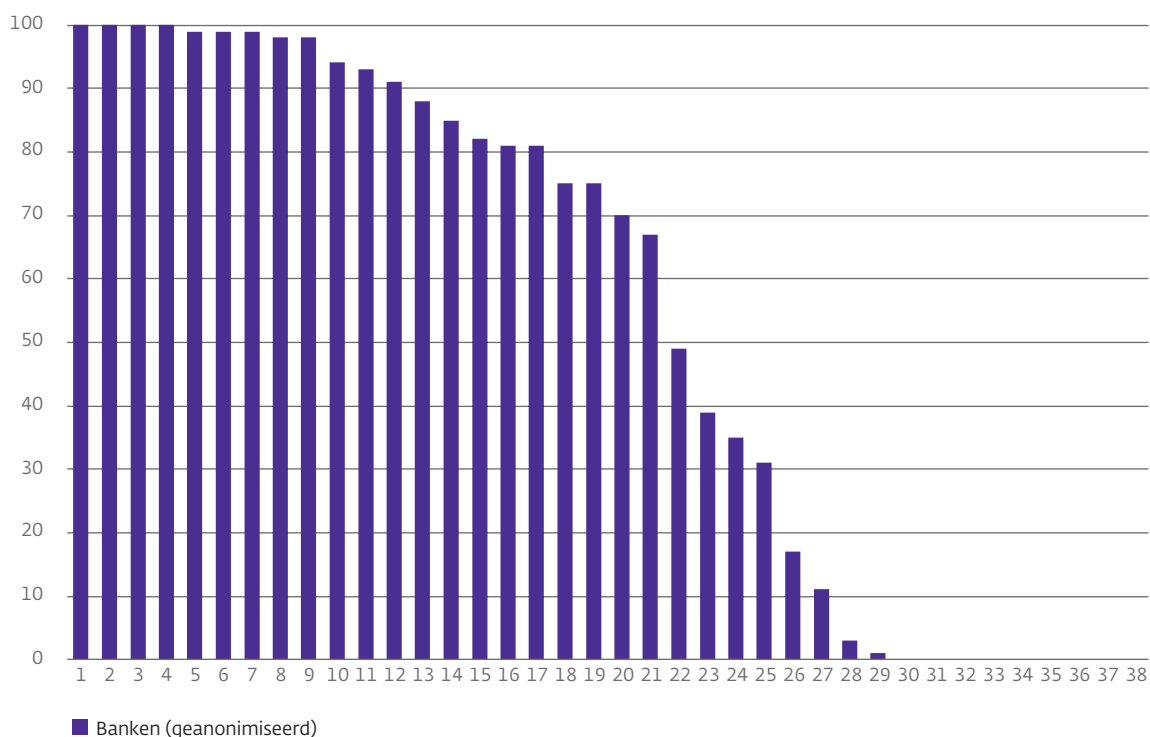
Een belangrijke factor om de kwaliteit van IKB-bestanden verder te verbeteren, is de mogelijkheid voor banken om gebruik te maken van het BSN ten behoeve van het samenstellen van een IKB-bestand. Op 1 augustus 2019 is hiervoor een wetswijziging doorgevoerd die het BSN-gebruik door banken mogelijk maakt.

Om een hoge kwaliteit van IKB-bestanden te borgen, richt het toezicht van DNB zich op de beheersing van de relevante processen en systemen van banken. Jaarlijks geeft de externe accountant van een bank een oordeel over deze processen en systemen. Van de banken die in 2019 een assurance rapport van de externe accountant moesten aanleveren, hadden elf banken een verklaring zonder bevindingen, 21 banken een verklaring met bevindingen en acht banken een afkeurend oordeel. Banken hebben maatregelen genomen om de bevindingen weg te nemen.

Verder heeft DNB in 2019 een XBRL-taxonomie ontwikkeld en gepubliceerd voor de DGS kwartaalrapportages, voornamelijk ten behoeve van datakwaliteit en een betere ontsluiting van geaggregeerde DGS-data.

¹³ DGS-verplichtingen gelden op niveau vergunning (solo).

Figuur 1 Percentage IKB's dat aan de kwaliteitseisen voldoet

Europese samenwerking

In 2019 heeft DNB invulling gegeven aan de doelstelling om Europese samenwerking ook op operationeel vlak verder vorm te geven. Dit gebeurt via het uitwerken van een 'Process Manual'. Het 'Process Manual' beschrijft stapsgewijs het proces van een grensoverschrijdende DGS-uitkering, in beginsel met DNB als 'home' DGS-organisatie. Binnen de Europese koepel EFDI wordt het werk van DNB (in samenwerking met het Duitse DGS) gezien als een blauwdruk voor andere bilaterale en multilaterale overeenkomsten. Gezien de vele

home-host relaties van Nederland is dit werk van wezenlijk belang.

Verder heeft DNB het uitkeringsstelsel aangepast om Europese samenwerking mogelijk te maken. Deze aanpassingen vormden het laatste onderdeel van het NDGS-programma, dat eind 2019 is beëindigd.

Publieksbekendheid DGS

In 2019 heeft DNB het voortouw genomen voor het versterken van de publieksvoorlichting ten behoeve van het vergroten van de publieksbekendheid met het DGS. Meer bekendheid met het DGS draagt bij

aan financiële stabiliteit. In samenwerking met de sector en een communicatiebureau zijn de eerste stappen gezet voor de vormgeving en het daadwerkelijk uitzetten van die voorlichting bij het brede publiek en specifieke doelgroepen. Eerste ontwerpen zijn voorgelegd aan twee focusgroepen. De feedback van deze panels vormt de input voor de verdere ontwikkeling van de voorlichting, inclusief meer geharmoniseerde informatievoorziening vanuit de sector zelf.

Stress testen van DGS-processen en systemen DNB

Om zeker te stellen dat de operationele organisatie gereed is om een DGS-uitkering binnen de geambieerde uitkeringstermijn succesvol uit te voeren, houdt DNB jaarlijks stress testen. Deze testen zijn onderdeel van de integrale crisismanagement aanpak. De uitkomsten zijn gebruikt om de DGS-organisatie, processen, systemen en het crisisdraaiboek te verbeteren. Medio 2019 heeft DNB over de uitkomsten van de stress testen gerapporteerd aan de Europese Bankenautoriteit (EBA). Vooral op het gebied van Europese samenwerking is verdere verbetering nodig. In oktober 2019 is hiervoor een eerste test uitgevoerd met het Duitse DGS.

Europese DGS-regelgeving

In 2019 heeft DNB relevante wetgevende trajecten in Brussel nauw gevolgd. Specifieke aandacht is daarbij gegaan naar het voorstel van de Europese Commissie voor een Europees DGS (EDIS). DNB

heeft via de geijkte gremia technisch bijgedragen aan onderhandelingen en discussies over de doelen en inhoudelijke en operationele vormgeving van deze mogelijke wetgeving en de wijze waarop dit invloed kan hebben op de procedures voor het Nederlandse DGS en Nederlandse depositohouders. Vanuit die rol benadrukt DNB dat varianten denkbaar zijn van Europese liquiditeitsondersteuning aan of tussen nationale DGSen die de financiële stabiliteit in de bankenunie kunnen bevorderen terwijl eventuele verliezen nationaal gedragen blijven worden.

De kern van de DGS-taak van DNB is wettelijk vastgelegd in de Europese DGS-Richtlijn (DGSD). Vanwege een geplande herziening van deze wetgeving en het grote belang daarvan voor de DGS-organisatie heeft DNB in 2019 in het voortraject geïnvesteerd. Zo is onder andere via een voorzittersrol van een EBA Task Force bijgedragen aan drie opinies die de basis vormen voor de wettelijke herziening van de Europese Commissie.

DGS Caribisch Nederland

Sinds eind 2017 geeft DNB uitvoering aan het DGS voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Inwoners van deze eilanden zijn onder dit DGS gegarandeerd tot 10.000 Amerikaanse dollar per persoon per bank. In 2019 is de uitvoeringsorganisatie samen met lokale partners getest. Daarnaast is een start gemaakt met het ontwikkelen van rapportage-standaarden voor banken.

3.5 Key Performance Indicators

Ambities	KPI's	Streefwaarden 2019	Uitkomsten 2019
<p>Elke Nederlandse bank en verzekeraar is afwikkelaar</p>	<p>Aantal instellingen waarvoor een resolutie- of afwikkelingsplan in faillissement is opgesteld</p> <p>Mate waarin resolutievereisten zijn toegepast</p> <p>Trend in afwikkelaarbaarheid</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Volwaardige resolutieplannen voor alle banken die voldoen aan de algemeenbelangtest ■ Faillissementsplannen voor de helft van alle banken die niet voor resolutie in aanmerking komen ■ Eerste resolutieplannen voor twee grote en twee middelgrote verzekeraars ■ DNB is scherp op heldere, gelijksoortige en voldoende stevige SRB eisen aan alle resolutieplannen voor Europese banken ■ Integratie van de toepassing van resolutie-instrumenten in de operationele omgeving van banken ■ Ontwikkeling van een kader voor resolutieplanning en dataveren voor verzekeraars ■ Banken waarvoor een resolutieplan is opgesteld voldoen aan de gestelde MREL-vereisten. DNB/SRB geeft nadere invulling aan de kwaliteit daarvan en stelt de overige voorwaarden voor afwikkelaarbaarheid formeel vast. ■ DNB zet in SRM-verband in op een werkbaar kader voor vaststelling van interne MREL voor Europese grootbanken ■ Banken leveren een kwalitatief afdoende data bestand en het DGS systeem is in staat deze te verwerken, conform de IKB beleidsregels ■ Voor verzekeraars is op hoofdlijnen duidelijk wat de vereisten zijn voor resolutieplanning en -data, deze worden aan de sector gecommuniceerd 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Conform streefwaarde inclusief indicatieve MREL eis voor LSI's. ■ Boven streefwaarde: Voor alle banken is een plan vastgesteld. ■ Conform streefwaarde ■ Conform streefwaarde, niettemin blijft dit een aandachtspunt voor 2020, waarbij de MREL vereiste goed moet communiceren met (de mate van) afwikkelaarbaarheid. ■ Conform streefwaarde: Op het terrein van bail-in playbooks is goede voortgang geboekt. Tegelijkertijd moet de operationalisering van SoB op bankniveau nog een belangrijke slag maken. ■ Conform streefwaarde ■ Conform streefwaarde: NL SI's voldoen reeds aan MREL vereisten of zijn goed op weg. Niettemin behoeven BRRD2-alsmede afwikkelaarbaarheidsvereisten voor grootbanken nadere invulling in het Europese beleid. ■ Conform streefwaarde: Op één grootbank en een kleinere bank na hebben alle banken nu een technisch juist IKB-bestand kunnen aanleveren. Datakwaliteit blijft een belangrijk aandachtspunt. ■ Conform streefwaarde.

Ambities	KPI's	Streefwaarden 2019	Uitkomsten 2019
<p>Elke falende Nederlandse bank en verzekeraar wordt tijdig afgewikkeld</p> <p>DNB voert haar Resolutie- en DGS- taken effectief uit en in synergie met de Toezicht-taak</p>	<p>Operationeel voorbereid op afwikkeling</p> <p>Bedrijfsvoering is efficiënt en communicatie is consistent</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ DNB zet in op tijdige en consistente besluiten, ook op Europees niveau, waarbij op transparante wijze de uitgangspunten van het resolutieregime gehanteerd worden ■ De toepasbaarheid van het beschikbare instrumentarium voor banken is verder verfijnd en vastgelegd in een (intern) operationeel handboek ■ De organisatie voor de verzekeringsfunctie is ingericht ■ De overbruggingsinstelling voor verzekeraars is opgericht ■ De toepassing van bail-in bij verzekeraars is nader uitgewerkt en op hoofdlijnen geconsulteerd ■ Het DGS is in staat om binnen 7 werkdagen uit te keren op basis van IKB-bestanden van voldoende kwaliteit ■ De crisismanagementorganisatie is getest en verbeteringen zijn doorgevoerd ■ Capaciteit voor de Resolutie- en DGS taken is geborgd, waarbij de financiering binnen de begrotingskaders blijft en optimaal gebruik wordt gemaakt van beschikbare expertise, ondersteuning en (data) infrastructuur binnen DNB en SRM. ■ DNB communiceert helder en consistent richting sector, markt en publiek ten einde de verwachtingen en impact van haar resolutietaken goed te managen. ■ De communicatiestrategie voor het DGS leidt aantoonbaar tot een aantoonbare stijging van de publieksbekendheid met het DGS. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Conform streefwaarde: DNB heeft het crisismanagementraamwerk verder uitgewerkt in een checklist. Ontwikkeling van – en aansluiting bij – raamwerk op Europees niveau blijft aandachtspunt. ■ Onder streefwaarde: Het bail-in en SoB instrument hebben door complexiteit en beperkte capaciteit meer tijd nodig om in handboeken uitgewerkt te worden. Wel zijn onderdelen concreet opgepakt en uitgewerkt. Deze operationalisering zal in 2020 doorlopen. Materiële lacunes in de wettelijke grondslag zijn geïdentificeerd en gedeeld met MinFin (wordt meegenomen in BRRD2 implementatie). ■ Conform streefwaarde ■ Onder streefwaarde: De overbruggingsinstelling voor verzekeraars zal in het voorjaar 2020 zijn opgericht. ■ Conform streefwaarde: Consultatie zal na meer gedetailleerde uitwerking plaatsvinden. ■ Conform streefwaarde: De processen en systemen zijn getest en in staat binnen 7 werkdagen uit te keren. Wel is dat afhankelijk van afdoende data kwaliteit. ■ Conform streefwaarde: Er hebben drie crisismanagement oefeningen plaatsgevonden en de crisismanagementorganisatie is verder vorm gegeven. ■ Conform streefwaarde: Wel is het borgen van afdoende capaciteit in het primaire proces van de taakuitvoering een aandachtspunt. ■ Conform streefwaarde ■ Onder streefwaarde: De benodigde aanpak is bepaald en kaders gezet. Uitrol vindt in 2020 plaats, in nauwe samenwerking met de sector.

Ambities	KPI's	Streefwaarden 2019	Uitkomsten 2019
<p>DNB draagt bij aan een slagvaardig Europees resolutie-mechanisme dat aan alle banken afdoende en vergelijkbare eisen stelt</p>	<p>Reputatie en gelijk speelveld</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ DNB zet in Europees verband (zichtbaar) in op: <ul style="list-style-type: none"> – vaststelling van solide (achtergestelde) MREL-buffers voor alle grootbanken; – Verdere harmonisatie van het resolutiekader d.m.v. (tijdige) herziening van de BRRD. Complexiteit in normering en taakuitvoering wordt zoveel mogelijk vermeden; – Geloofwaardige en gelijkwaardige toepassing van het BRRD- en DGSD-regime; – Ontwikkeling van een Europees kader voor herstel en resolutie verzekeraars; ■ DNB streeft naar effectieve vormgeving van Europese DGS-regelgeving, inclusief liquiditeitsdeling op basis van EDIS; ■ DNB is als NRA en DGS-uitvoerder gelijkwaardig aan haar peer jurisdicties, zoals o.a. blijkt uit IMF en FSB surveillance. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Conform streefwaarde. De genoemde aandachtspunten blijven in 2020 actueel. Voorts wijst uiteenlopende casuïstiek binnen de bankenunie op de wenselijkheid om (flankerende) spelregels te verduidelijken cq consistentere te maken. ■ Conform streefwaarde: Voor voortgang en afronding van EDIS is DNB afhankelijk van de Europese ontwikkelingen en agenda. Conform streefwaarde ■ Conform streefwaarde

3.6 Risicobeheersing

DNB heeft in de begroting over 2019 belangrijke operationele risico's geïdentificeerd die de doelstellingen en activiteiten op het gebied van Resolutie en DGS kunnen beïnvloeden. Deze zijn te groeperen in drie thema's:

- Het Europese krachtenveld en de uiteenlopende uitdagingen in de Europese bankensector zetten spanning op de gedegen toepassing van resolutie- en DGS vereisten en op het gelijke speelveld.

Om dit risico te beheersen heeft DNB zich binnen de Bankenuie actief ingezet voor consistente toepassing van het resolutie en DGS-raamwerk en aangedrongen op een eenduidige aanpak van regionale transitieproblemen. Voorts heeft DNB haar relevante counterparts gericht geadviseerd over de mogelijke versterking van de Bankenuie.

- Transitie problemen en complexiteit maken dat DNB, instellingen en / of publiek onvoldoende (operationeel) zijn voorbereid op ordentelijke afwikkeling.

DNB draagt er zorg voor om zo snel mogelijk operationeel klaar te zijn om resolutie uit te voeren of een DGS-uitkering te doen DNB legt

daarbij prioriteit bij de operationalisering van de belangrijkste resolutie-instrumenten en het (interne) raamwerk voor crisis management. Ook mitigeert DNB dit risico door actieve communicatie met de sector en het publiek over de aard van haar resolutie- en DGS-taken en de consequenties bij het falen van een instelling. In geval grensoverschrijdende samenwerking op DGS gebied niet van de grond komt, zet DNB in op een centrale Europese rol om home-host relaties te bestendigen.

- Stapeling van nieuwe taken en de krappe arbeidsmarkt maken dat DNB als NRA (divisie resolutie) de ambities onvoldoende kan waarmaken.

Ter mitigatie van dit risico heeft DNB zich actief geprofileerd als uitdagende werkplek op een nieuw en uniek terrein. Dit wordt bewerkstelligd door een gericht arbeidsmarktbeleid. In geval dat DNB in haar capaciteit als NRA overbelast raakt door bijvoorbeeld een beroep op haar capaciteit door de SRB of de aan haar toevertrouwde werkzaamheden, dan worden activiteiten verder geprioriteerd. Deze vorm van risicobeheersing heeft deels plaatsgevonden door het prioriteren van werkzaamheden zoals de BRRD2 implementatie, bail-in en de herstelwet.

Bijlage 1 Toetsingen, markttoetreding, interventie en handhaving

Tabel 19 Aantal getoetste beleidsbepalers

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kredietinstellingen	224	209	258	169	99	287
Kredietinstellingen 2 ^e echelon		272	71	56	43	51
Verzekeraars	404	472	208	196	183	303
Verzekeraars 2 ^e echelon		246	72	49	40	31
Overige Wft ¹	151	178	267	152	242	179
Pensioenfondsen	672	375	472	427	410	557
Betaalinstellingen en afwikkelondernemingen	82	81	88	105	40	340
Trustkantoren	118	143	144	99	135	179
Overige ²	86	50	41	107	70	17
Totaal³	1.737	2.026	1.621	1.360	1.262	1.944
Waarvan:						
Positieve uitkomst met voorwaarden			13	16	13	4
Formeel negatief besluit ⁴	2	6	1	3	2	1
Ingetrokken aanvraag n.a.v. toetsing ⁵	101	72	40	32	28	19
Ingetrokken aanvraag tijdens toetsingsproces ⁶					15	26
Ingetrokken aanvraag voor toetsingsproces ⁷	131	141	101	77	72	68
Buiten behandeling gesteld ⁸		20	7	11	15	22
Hertoetsing geschiktheid en/of betrouwbaarheid	16	16	5	6	5	10
Percentage negatieve uitkomst⁹	10%	6%	4%	4%	6%	5%

1 Toetsingen bij financiële holdings, afwikkelondernemingen, beleggingsondernemingen, clearinginstellingen en premiepensioeninstellingen.

2 Toetsingen bij instellingen op de BES-eilanden en bij centrale tegenpartijen (central counterparty of CCP's).

3 Dit totaal bestaat uit de drie soorten toetsingen die DNB uitvoert: toetsingen waarbij DNB op geschiktheid én betrouwbaarheid toetst, toetsingen waarbij DNB alleen op betrouwbaarheid toetst en toetsingen waarbij DNB op reputatie toetst (waarbij DNB vaststelt of de te toetsen persoon betrouwbaar en vakbekwaam is).

4 Zaken waarbij DNB na een toetsingsgesprek tot het oordeel komt dat de kandidaat ongeschikt of onbetrouwbaar is en dit heeft neergelegd in een besluit dat naar de onderneming is verzonden.

5 Zaken waarbij DNB na een toetsingsgesprek tot het oordeel komt dat de kandidaat ongeschikt of onbetrouwbaar is en de instelling besluit om de kandidaat terug te trekken nadat het voornemen tot een negatief besluit door DNB bekend is gemaakt aan kandidaat en onderneming.

6 Zaken waarbij de instelling besluit om de kandidaat gedurende het toetsingsproces terug te trekken, voordat DNB tot een oordeel is gekomen, maar nadat het proces gestart is, bijvoorbeeld na een aanvullende vraag om informatie, of een eerste toetsingsgesprek. Deze categorie werd vóór 2018 niet apart geregistreerd maar was onderdeel van de algemene categorie 'ingetrokken aanvragen'. Vanaf 2018 is deze categorie 'ingetrokken aanvragen' gesplitst in 'ingetrokken tijdens toetsingsproces' en 'ingetrokken voor toetsingsproces'.

7 Zaken waarbij de instelling besluit om de kandidaat terug te trekken voordat DNB is gestart met het toetsingsproces.

8 Zaken die door DNB buiten behandeling zijn gesteld, bijvoorbeeld doordat de instelling de aanvraag niet tijdig heeft aangevuld.

9 Het percentage negatieve uitkomst bij geschiktheid is een optelsom van het aantal formeel negatieve besluiten, het aantal ingetrokken aanvragen n.a.v. toetsing en het aantal ingetrokken aanvragen tijdens toetsingsproces, gedeeld door het aantal toetsingen waarbij DNB op geschiktheid én betrouwbaarheid heeft getoetst (in 2019: 915).

Tabel 20 Aantal verleende vvgb's¹

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal vvgb's	246	271	223	214	339	594
Banken	52	39	39	41	15	36
Elektronischgeldinstellingen	-	-	-	0	0	41
Betaalinstellingen	-	-	-	-	-	241
Coöperatieve banken	-	107	-	0	0	0
Verzekeraars	33	27	25	38	28	59
Premiepensioeninstellingen			25	11	3	5
Beleggingsondernemingen en beheerders icbe	161	98	134	124	293	212

¹ Niet alle vvgb-aanvragen leiden tot het daadwerkelijk verlenen van de gevraagde vvgb. Sommige aanvragen zijn vanwege onvolledigheid buiten behandeling gesteld of kunnen op prudentiële gronden zijn afgewezen. Ook zijn in 2019 meerdere aanvragen door de aanvragers ingetrokken.

Tabel 21 Inschrijvingen in registers

	Onder toezicht DNB								Notificaties in Nederland							
	2014	2015	2016	2017	2018	NL	BES	2019	2014	2015	2016	2017	2018	NL	BES	2019
Kredietinstellingen ¹	179	175	105	104	103	92	10	102	610	626	593	614	618			
Verzekeraars	274	269	179	167	159	136	23	159	966	899	906	1030	1025	1056		1056
Herverzekeraars	10	11	9	9	9	8		8	59	74	75	80	81	80		80
Pensioenfondsen	377	321	295	260	234	188	1	189								
Betaalinstellingen ²	45	46	48	50	43	28	5	33						651		651
Trustkantoren ³	190	156	139	137	118	103	1	104								
PPI	10	11	10	10	10	5		5								

¹ Inclusief niet-EU bijkantoren (3)

² Hieronder zijn ook de begrepen de Wisselkantoren, Geldtransactiekantoren en Elektronischgeldinstellingen.

³ Inclusief enkelvoudige en groepshoofden

Tabel 22 (In)formele maatregelen ter handhaving van prudentiële en integriteitsregelgeving bij onder toezicht staande instellingen

							Waarvan:						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Banken ¹	Verzeke- raars ²	Pensioen- fondsen ³	Betaal- instellingen ⁴	Trust- kantoren ⁵	Beleggings- instellingen ⁶	Beleggings- onder- nemingen ⁷
Informele handhavingsmaatregelen (normoverdragend gesprek en waarschuwingsbrief)						10	3	1	1	5			
Aanwijzing	15	13	3	13	6	15	4			2	4		5
Last onder dwangsom	25	29	33	15	8	11	1				4	6	
Bestuurlijke boete	25	19	26	15	9	16	1	3		4	2	6	
Publicatie overtreding	-	0	5	2	0	5	1			0	3	1	
Herstelplan ⁶	1	165	0	0	0	0							
Stille curatele	1	2	1	0	0	0							
Aanstelling bewindvoerder	-	0	0	2	0	2					1		1
Doorhaling uit het register	2	2	1	2	6	6					1		5
Aangifte bij het OM	-	1	0	2	0	0							
Totaal	69	231	69	51	29	60	9	4	1	11	12	12	11
- waarvan gepubliceerd					0	5	1	0	0	0	3	1	0

1 Er is 1 bestuurlijke boete opgelegd voor een totaalbedrag van EUR 152.500,-.

2 Er zijn 3 bestuurlijke boetes opgelegd voor een totaalbedrag van EUR 54.187,50.

3 Er zijn geen bestuurlijke boetes opgelegd.

4 Er zijn 4 bestuurlijke boetes opgelegd voor een totaalbedrag van EUR 573.019,92.

5 Er zijn 2 bestuurlijke boetes opgelegd voor een totaalbedrag van EUR 185.293,70.

6 Er zijn 2 bestuurlijke boetes opgelegd voor een totaalbedrag van EUR 46.250.

7 Er zijn 6 bestuurlijke boetes opgelegd voor een totaalbedrag van EUR 74.416,37.

8 Met ingang van 1 januari 2016 DNB neemt geen herstelplanbesluiten meer als formele maatregel, de verplichting om een herstelplan in te dienen vloeit rechtstreeks voort uit de wet.

Publicatie overtreding: er zijn 5 besluiten uitgegaan, voor 1 daarvan loopt nog een voorlopige voorziening procedure.

Tabel 23 Maatregelen bij niet onder toezicht staande instellingen¹

	2014	2015	2016	2017 ¹	2018	2019 ²	Waarvan				
							Banken	Verze- keraars	Pensioen- fondsen	Betaal- instellingen	Trust- kantoren
Last onder dwangsom	4	1	0	1	1	3					3
- waarvan gepubliceerd	-	0	0	1	0	2					2
Bestuurlijke boete	4	4	0	0	0	0					
- waarvan gepubliceerd	4	2	0	0	0	0					
Aanwijzing	-	0	0	0	0	0					
Stille curatele	-	0	0	0	0	0					
Aangifte bij het OM	-	0	0	0	0	0					
Faillissement op verzoek DNB	-	0	0	0	0	0					
Totaal	8	5	0	1	1	3	0	0	0	0	3
- waarvan gepubliceerd	4	2	0	1	0	2	0	0	0	0	2

¹ Behalve in die 13 zaken heeft DNB in 19 gevallen een waarschuwingsbrief gestuurd aan partijen waarvan werd vermoed dat zij in overtreding zijn van een toetredingsbepaling.

² In 2019 heeft DNB in 13 gevallen zonder oplegging van formele maatregelen ervoor gezorgd dat de illegale activiteiten werden gestaakt.

Tabel 24 Bezwaar- en (hoger) beroepsprocedures¹

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018 ³	2019
Banken	19	8	6	28	11	5	302	254	261	3	3	1
- waarvan particulieren ²	1	0	0	0	0	2	237	232	232	1	1	0
Verzekeraars	11	20	18	8	4	3	3	10	7	6	13	1
Pensioenfondsen	26	24	15	4	16	12	23	4	18	0	3	5
Betaalinstellingen	14	30	45	8	7	9	4	11	17	20	11	8
Trustkantoren	15	17	8	8	10	10	5	7	8	3	4	12
Beleggingsondernemingen- en instellingen	26	10	14	26	14	22	4	8	2	4	2	3
- waarvan particulieren ²	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige					17	5					11	3
- waarvan particulieren					11	5					9	3
Totaal	111	109	106	82	79	63	341	294	313	36	47	33
- waarvan particulieren²	1	0	0	0	11	7	237	232	232	1	10	3

1 Dit betreft de in het betreffende jaar afgesloten zaken alsmede de per 31 december van het betreffende jaar nog in behandeling zijnde zaken.

2 Dit betreft het aantal zaken van particulieren over de toepassing van het depositogarantiestelsel (Icesave, DSB) resp. het beleggingscompensatiestelsel (TPC, St. George Private Finance) en zijn meegeteld met het totaal aantal zaken van banken resp. beleggingsondernemingen.

Tabel 25 Uitkomst procedures

Type procedure	Bezwaar	Beroep	Hoger Beroep	Voorlopige voorziening	Civiel
Lopend	17	9	9	1	1
Afgerond	46	19	7	3	2
(deels) gegrond/toegewezen	8	4	2	1	0
Ongegrond/afgewezen	16 ¹	11	5	1	1
Niet-ontvankelijk	4 ²	0	0	0	1
Ingetrokken	18 ³	4	0	1	0
Anders	0	0	0	0	0
Totaal	63	28	16	4	3

1 Waarvan 7 kennelijk ongegrond.

2 Waarvan 2 kennelijk niet-ontvankelijk.

3 Aan de intrekking van bezwaren liggen verschillende omstandigheden ten grondslag. Het betreft acht heffingszaken.

Bijlage 2 Details capaciteit en financiering

Tabel 26 Personele inzet Toezicht

Realisatie personele inzet

77

	Inzet in fte R2019	Inzet in fte B2019
Basisprogramma		
Off-site toezicht	307,3	
Integriteitstoezicht	47,5	
Toezichtstatistieken	35,8	
Risico-gebaseerd programma		
On-site toezicht	75,9	
Gepland toezicht	466,4	
Toezicht aanvragen		
Toetreding	49,1	
Onvoorziene toezichtactiviteiten		
Interventie en handhaving	16,1	
Ad-hoc activiteiten	0,1	
Ongepland toezicht	65,3	
Totaal uitvoerende activiteiten	531,7	534,5
Beleid en regelgeving	82,9	73,6
Juridische activiteiten ¹	17,3	18,5
Externe communicatie	4,2	4,1
Toezichtbrede activiteiten	104,4	96,2
Totaal primaire activiteiten	636,1	630,7
Totaal ondersteunende activiteiten²	194,7	199,5
Totaal	830,7	830,2

¹ Juridische adviezen ten behoeve van de toezichtfunctie.

² Omvat o.a. activiteiten t.b.v. besturing, financiën en administratie, risicobeheersing en interne audit.

Tabel 27 Inzet capaciteit over toezicht sectoren

EUR miljoen

Realisatie personele inzet	Signi- ficante banken	Overige banken	Pensioen- fondsen	Verze- keraars	Betaalin- stellingen	Belegings- instellingen en -onder- nemingen	Trust- kantoren	Casino's cc'mijnen ¹ en sanc- tiewet	BES	Totaal
Basisprogramma										
Off-site toezicht	87,9	44,6	61,4	92,3	6,2	14,7	-	-	0,1	307,3
Integriteitstoezicht	9,6	9,0	2,5	2,5	7,4	-	14,2	0,2	2,2	47,5
Toezichtstatistieken	9,8	4,9	7,2	8,3	-	5,6	-	-	-	35,8
Risico-gebaseerd programma										
On-site toezicht	37,6	18,3	11,5	5,6	1,3	1,5	-	-	-	75,9
Gepland toezicht	144,9	76,8	82,6	108,7	14,9	21,8	14,2	0,2	2,3	466,4
Toezicht aanvragen										
Toetreding	3,8	5,8	8,0	12,8	9,2	7,0	2,3	-	0,3	49,1
Onvoorziene toezichtactiviteiten										
Interventie en handhaving	0,4	2,0	2,7	7,3	0,7	0,8	1,5	-	0,7	16,1
Ad-hoc activiteiten	-	-	-	-	0,1	-	-	-	-	0,1
Ongepland toezicht	4,2	7,8	10,7	20,0	10,0	7,8	3,8	-	1,0	65,3
Off-site toezicht	87,9	44,6	61,4	92,3	6,2	14,7	-	-	0,1	307,3
Totaal uitvoerende activiteiten	149,1	84,6	93,3	128,8	24,9	29,6	18,0	0,2	3,3	531,7
Beleid en regelgeving	20,6	10,5	24,3	25,9	0,3	1,1	0,1	-	-	82,9
Externe communicatie	1,1	0,6	0,8	1,0	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	4,2
Juridische activiteiten	2,5	2,1	3,1	6,0	2,0	0,7	0,9	0,0	0,2	17,3
Toezichtbrede activiteiten	24,3	13,2	28,2	33,0	2,5	2,0	1,1	0,0	0,2	104,4
Totaal primaire activiteiten	173,4	97,8	121,5	161,8	27,4	31,6	19,1	0,2	3,5	636,1
Totaal ondersteunende activiteiten	52,8	28,8	37,0	49,7	9,1	10,4	6,1	0,1	0,8	194,7
Totaal realisatie 2019	226,2	126,6	158,5	211,4	36,4	41,9	25,2	0,3	4,3	830,7
Totaal begroting 2019	241,3	139,6	156,3	198,0	28,6	36,0	20,6	0,5	9,4	830,2
Totaal B2019 primaire activiteiten	183,7	107,1	118,9	150,3	21,1	26,5	15,2	0,4	7,4	630,7
Totaal B2019 ondersteunende act	57,6	32,5	37,4	47,7	7,4	9,4	5,4	0,1	2,0	199,5
Vershil primaire activiteiten	-10,3	-9,3	2,5	11,4	6,2	5,0	3,8	-0,2	-3,9	5,4
Vershil ondersteunende activiteiten	-4,8	-3,7	-0,4	2,0	1,6	0,9	0,7	-0,0	-1,2	-4,8

¹ Betreft het Wwft-toezicht op casino's en creditcardmaatschappijen. Overige toezichtkosten in verband met de Wwft zijn opgenomen in de kosten per sector.

Tabel 28 Personele inzet Resolutie Banken

Realisatie personele inzet Resolutie Banken

	Inzet in fte R2019	Inzet in fte B2019
Uitvoerende activiteiten		
Resolutie	23,9	23,9
Statistiek	1,1	1,1
Juridische activiteiten ¹	1,3	1,9
Externe communicatie	0,2	0,2
Totaal primaire activiteiten	26,5	27,1
Totaal ondersteunende activiteiten ²	6,9	7,7
Totaal	33,4	34,8

¹ Juridische adviezen ten behoeve van de primaire resolutietaak

² Omvat o.a. activiteiten t.b.v. besturing, financiën en administratie, risicobeheersing en interne audit.

Tabel 29 Personele inzet Resolutie Verzekeraars

Realisatie personele inzet Resolutie Verzekeraars

	Inzet in fte R2019	Inzet in fte B2019
Uitvoerende activiteiten		
Resolutie	12,4	15,0
Juridische activiteiten ¹	1,3	1,2
Externe communicatie	0,1	0,1
Totaal primaire activiteiten	13,7	16,3
Totaal ondersteunende activiteiten ²	3,7	4,5
Totaal	17,4	20,9

¹ Juridische adviezen ten behoeve van de primaire resolutietaak

² Omvat o.a. activiteiten t.b.v. besturing, financiën en administratie, risicobeheersing en interne audit.

Tabel 30 Personele inzet DGS

Realisatie personele inzet DGS

	Inzet in fte R2019	Inzet in fte B2019
Uitvoerende activiteiten		
DGS beleid en planning	8,1	7,0
Juridische activiteiten ¹	0,3	0,5
Externe communicatie	0,1	0,0
Totaal primaire activiteiten	8,4	7,6
Totaal ondersteunende activiteiten ²	19,1	18,5
Totaal³	27,5	26,1

¹ Juridische adviezen ten behoeve van de primaire DGS-taak

² Omvat o.a. activiteiten t.b.v. besturing, financiën en administratie, risicobeheersing en interne audit.

³ Waarvan 0,95 FTE ten behoeve van DGS CN.

Tabel 31 Totale opbrengsten van instellingen (voorschotten) 2019

EUR miljoen

	Ontvangen toezicht	waarvan regulier	waarvan leges	waarvan b&d	Ontvangen resolutie	Ontvangen DGS	Ontvangen totaal
Banken ¹	75,8	74,9	0,7	0,2	6,9	9,6	92,2
Verzekeraars	39,8	39,1	0,7	0,1	4,0		43,9
Verzekeraars (exclusief Zorg)	36,2	35,4	0,7	0,1	3,8		40,0
Zorgverzekeraars	3,7	3,7	0,0	-	0,2		3,9
Pensioenfondsen	30,4	30,4	0,0	0,0			30,4
Beleggingsinstellingen en -ondernemingen	7,4	6,9	0,5	0,1	0,0		7,4
Betaal- en elektronisch- geldinstellingen	5,8	4,7	0,5	0,6			5,8
Trustkantoren	4,0	4,0	0,0	0,0			4,0
Bonaire, St Eustatius en Saba	0,0	0,0	0,0	-			0,0
Overige instellingen	-	-	-	-			-
Totaal	163,3	159,9	2,4	0,9	10,9	9,6	183,7

¹ Banken incl overige kredietinstellingen (niet banken).

Bijlage 3 Verslaggevingsgrondslagen, kostentoerekening en rechtmatigheidcriteria

82

De ZBO-verantwoording is opgesteld in overeenstemming met de Kaderwet ZBO, de Wet bekostiging financieel toezicht 2019 en onderliggende regelgeving en afspraken (Besluit bekostiging financieel toezicht 2019, Regeling bekostiging financieel toezicht 2019, Regeling bekostiging financieel toezicht eenmalige handelingen en het Toezichtarrangement tussen het Ministerie van Financiën en DNB).

De waarderingsgrondslagen, op basis waarvan de ZBO-verantwoording is opgesteld, zijn gelijk aan de waarderingsgrondslagen die zijn gehanteerd bij de jaarrekening van DNB. De kosten zijn daarbij toegerekend op basis van onderstaande toerekeningsleutels. De kosten die worden

toegerekend aan de ZBO-taken zijn integrale kosten, d.w.z. inclusief de kosten voor ondersteuning die voor deze taak zijn gemaakt. De toerekening van de kosten naar de taken gebeurt voor de primaire divisies aan de hand van de capaciteitsverdeling (in fte's). De belangrijkste sleutels voor de toerekening van de interne centrale ondersteuning zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 32 Belangrijkste toerekeningsleutels ondersteuning

Belangrijkste toerekeningsleutels ondersteuning*

Aspect	Belangrijkste elementen	Toegerekend naar/ op basis van
Besturing		
Directie	Directie (incl RvC)	Personele capaciteit afdelingen
Finance en advies	Finance	Personele capaciteit afdelingen
	Verantwoording beleggingen	Financiële markten
Iad	Accountantsonderzoeken	Personele capaciteit afdelingen
Juridische zaken	Juridisch advies	Gerealiseerde uren en externe kosten rechtstreeks
Ict	Ict werkplekken	User accounts***
	Exploitatie	Gebruikte applicaties en data-opslag
	Ict advies en projecten	Afgenomen uren
HR	Hr Advies en beleid	Personele capaciteit afdelingen
Informatie/ Communicatie	Informatiedienst**	Personele capaciteit afdelingen
	Externe communicatie	Personele capaciteit afdelingen
	Interne communicatie	Personele capaciteit afdelingen
	Vertalingen	Afgenomen uren
Facilitair	Huisvesting	Aantal vierkante meters
	Fma werkplekken	Aantal werkplekken
	Repro	Gemaakte repro kosten in euro
Beveiliging	Standaard bewaking kantoorpand	Personele capaciteit afdelingen
	Beveiligingsbeleid	Betalingsverkeer

* Voor de overzichtelijkheid zijn hier niet alle producten met hun kostenverdeelsleutel weergegeven.

** incl. archief en bibliotheek.

*** Was voorheen het aantal PC's. Het aantal user accounts sluit beter aan op de manier waarop de kosten van o.a. licenties bij DNB in rekening worden gebracht.

Bijlage 4 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

84

Aansprakelijkstellingen en aansprakelijkheidsprocedures

Het komt voor dat DNB uit hoofde van haar toezichttaak of anderszins aansprakelijkstellingen ontvangt (of aankondigingen van aansprakelijkstellingen). In sommige gevallen worden aansprakelijkheidsprocedures tegen DNB aanhangig gemaakt. Indien de uit een dergelijke procedure voortvloeiende verplichting voor DNB niet redelijkerwijs valt in te schatten of het niet waarschijnlijk is dat de verplichting moet worden voldaan, wordt volstaan met vermelding in deze toelichting. De relevante lopende zaak wordt hieronder toegelicht.

In september 2016 hebben een stichting die eerder zonder vergunning optrad als verzekeraar en haar directeur DNB voor de kantonrechter Amsterdam gedagvaard en schadevergoeding gevorderd. Zij hebben gesteld dat DNB jegens deze stichting en haar directeur onrechtmatig zou hebben gehandeld. De zaak is verwezen naar de rechtbank die de eisers eind 2017 niet-ontvankelijk heeft verklaard in hun vordering. Het gerechtshof Amsterdam heeft op 26 februari 2019 de uitspraak van de rechtbank bekrachtigd en DNB in het gelijk gesteld. Tegen deze uitspraak is door de stichting en haar directeur cassatie ingesteld.

Bijlage 5 Controle verklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van commissarissen en de directie van De Nederlandsche Bank N.V.

Verklaring over de in de ZBO-verantwoording 2019 opgenomen gecontroleerde tabellen

Ons oordeel

Wij hebben bepaalde in de ZBO-verantwoording over 2019 opgenomen tabellen van De Nederlandsche Bank N.V. (hierna: 'DNB') te Amsterdam gecontroleerd.

Ons oordeel heeft uitsluitend betrekking op de volgende tabellen en bijlage inzake de kosten, opbrengsten en voorschotten van het toezicht, resolutie en depositogarantiestelsel:

- tabel 1 Gerealiseerde kosten 2019 ZBO-taken DNB (pagina 6);
- tabel 2 Kostenverdeling per doelgroep (pagina 7);
- tabel 3 Gerealiseerde toezichtkosten naar kostensoort (pagina 10);
- tabel 4 Exploitatieresultaat toezichtkosten in 2019 (pagina 11);
- tabel 13 Gerealiseerde kosten Resolutie en DGS (pagina 54);
- tabel 16 Gerealiseerde kosten DGS NL naar kostensoort (pagina 57);
- tabel 17 Gerealiseerde kosten DGS Caribisch Nederland naar kostensoort (pagina 58);
- tabel 18 Exploitatieresultaat Resolutie en DGS uitvoeringskosten 2019 (pagina 59); en
- bijlage 2: Details capaciteit en financiering (pagina 77).

Hierna verwijzen wij naar bovenstaande tabellen en bijlage als de 'gecontroleerde tabellen'.

Naar ons oordeel:

- zijn deze gecontroleerde tabellen van DNB over 2019, in alle van materieel belang zijnde aspecten, in overeenstemming met de in bijlage 3 van de ZBO-verantwoording opgenomen verslaggevingsgrondslagen en kostentoerekening; en
- zijn de in de gecontroleerde tabellen verantwoorde kosten, opbrengsten en voorschotten, in alle van materieel belang zijnde aspecten, rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in bijlage 3 van de ZBO-verantwoording opgenomen rechtmatigheidscriteria.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol financiële verantwoording Autoriteit Financiële Markten en De Nederlandsche Bank N.V. (het 'Controleprotocol'). Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de gecontroleerde tabellen'.

Wij zijn onafhankelijk van DNB zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

[Benadrukking van de basis voor financiële verslaggeving](#)

Wij vestigen de aandacht op bijlage 3 van de ZBO-verantwoording waarin de basis voor financiële verslaggeving uiteen is gezet voor de gecontroleerde tabellen. De gecontroleerde tabellen zijn opgesteld voor het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, om conform het toezichtarrangement DNB en de AFM, DNB in staat te stellen verantwoording af te leggen en te voldoen aan de vereisten die zijn opgenomen in bijlage 3 van de ZBO-verantwoording opgenomen verslaggevingsgrondslagen, kostentoe rekening en rechtmatigheidscriteria. Hierdoor zijn de gecontroleerde tabellen mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

[Verklaring over de in de ZBO-verantwoording opgenomen andere informatie](#)

Naast de door ons gecontroleerde tabellen en onze controleverklaring daarbij, bevat de ZBO-verantwoording andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de gecontroleerde tabellen verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de gecontroleerde tabellen of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de gecontroleerde tabellen.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de gecontroleerde tabellen

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de gecontroleerde tabellen
De directie is verantwoordelijk voor het opmaken van de gecontroleerde tabellen in overeenstemming met de in bijlage 3 van de ZBO-verantwoording opgenomen verslaggevingsgrondslagen en kostentoerekening. De directie is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de gecontroleerde tabellen verantwoorde kosten, opbrengsten en voorschotten in overeenstemming met de in bijlage 3 van de ZBO-verantwoording opgenomen rechtmatigheidscriteria.

In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de gecontroleerde tabellen en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van DNB.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de gecontroleerde tabellen

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de (economische) beslissingen die gebruikers op basis van de gecontroleerde tabellen nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Wij hebben onze materialiteit in lijn met het Controleprotocol vastgesteld op 2% van de verantwoorde gerealiseerde kosten, zoals opgenomen in de ZBO-verantwoording van DNB, ofwel EUR 3,5 miljoen.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
 - dat de gecontroleerde tabellen afwijkingen van materieel belang bevatten als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van kosten, opbrengsten en voorschotten, die van materieel belang zijn, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van DNB;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de gecontroleerde tabellen staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de gecontroleerde tabellen en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de gecontroleerde tabellen de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder afwijking van materieel belang weergeven en of de in deze gecontroleerde tabellen opgenomen kosten, opbrengsten en voorschotten in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amstelveen, 25 maart 2020

KPMG Accountants N.V.
M.A. Huiskers RA

Bijlage 6 Afkortingenlijst

AFM:	Autoriteit Financiële Markten
APF:	Algemeen Pensioenfonds
AQR:	Asset Quality Review
BES:	Bonaire, Sint Eustatius en Saba
BRRD:	Bank Recovery and Resolution Directive
CBCS:	Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten
CCP:	Central Counterparty
CN:	Caribisch Nederland
CRD:	Capital Requirements Directive
DGS:	Depositgarantiestelsel
DNB:	De Nederlandsche Bank
DLT:	Digitaal Loket Toezicht
EBA:	European Banking Authority
ECB:	Europese Centrale Bank, European Central Bank
EDIS:	European Deposit Insurance Scheme
EEA:	European Economic Area
EIOPA:	European Insurance and Occupational Pensions Authority
EMIR:	European Market Infrastructure Regulation
ERB:	Eigen Risico Beoordeling
ESG:	Environmental, Social and Governance
FATF:	Financial Action Task Force
FEC:	Financieel Expertisecentrum
FSAP:	Financial Sector Assessment Program
FSB:	Financial Stability Board
FTK:	Financieel Toetsingskader
ICAAP:	Internal Capital Adequacy Assessment Process
IMF:	Internationaal Monetair Fonds
IORP:	Institutions for Occupational Retirement Provision
IRT:	Internal Resolution Team
JST:	Joint Supervisory Team
KPI:	Key performance indicator
LSI:	Less Significant Institution
MiFID:	Markets in Financial Instruments Directive

90	MREL:	Minimum requirement for own funds and eligible liabilities
	NCA:	National Competent Authority
	NRA:	Nationale resolutie autoriteit
	NVB:	Nederlandse Vereniging van Banken
	OBT:	Open Boek Toezicht
	ORSA:	Own Risk and Solvency Assessment
	PSD:	Payment Service Directive
	RAS:	Risk Assessment System
	RTS:	Regulatory Technical Standard
	RWA:	Risk-Weighted Assets
	SI:	Significant Institution
	SIRA:	Systematische Integriteitsrisicoanalyse
	SRB:	Single Resolution Board
	SREP:	Supervisory Review and Evaluation Process
	SRM:	Single Resolution Mechanism
	SSM:	Single Supervisory Mechanism
	SW:	Sanctiewet 1977
	TLAC:	Total loss absorbing capacity
	TRIM:	Targeted Review of Internal Models
	Vvgb:	Verklaring van geen bezwaar
	VVV:	Verbond van Verzekeraars
	Wbft:	Wet bekostiging financieel toezicht
	Wfm BES:	Wet financiële markten BES
	Wft:	Wet op het financieel toezicht
	Wtt:	Wet toezicht trustkantoren
	Wwft:	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme
	ZBO:	Zelfstandig bestuursorgaan

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

De Nederlandsche Bank N.V.
Postbus 98, 1000 AB Amsterdam
020 524 91 11
dnb.nl